

SLOVO

Z BRITSKEJ KOLUMBIE



71- ročné SNP nás rozdeľuje

str. 8

Kto je Vlado Gregor

str. 16

Albín Korem alebo Biely Afričan

str. 20

Mene, Mene, Tekel, Upharsin

str. 24

Madagaskar, Móric Beňovský...

str. 30

Podarilo sa mi to. Môj syn mal tento rok tri prania na leto. Jedno z nich bolo **navštíviť nejaký hrad na Slovensku**, ďalšie **ísť do jaskyne** a posledné smerovalo do **planetária**. Nie vždy sa sny dajú plniť a za mnohými čakáme možno aj celý život. Boh nám však doprial prísť na rodnú hruď, tak som si povedala, že ak to bude v mojich silách, pomôžem mu tie sny splniť. Zaujímavé na tých troch snoch bolo, že pozícia pohľadu na svet i seba, bola vždy rozdielna. Nerozumiete? Tak sa poďte na ne pozrieť spolu so mnou.

Keď sme sa vyštverali na nádherné nádvoří Spišského hradu, okrem iných vecí, sme sa mohli kochať pohľadom na okolitú krajinu v údolí. Bol to pohľad zhora. Keď som stála na tom vysokom kopci a hľadela dole, mala som pocit, že vidím svoj život tak trochu z nadhľadu a to, čo sa za normálnych okolností nedarí poznať, z nadhľadu to môžem pomenovať a potom, ak chcem, aj s tým niečo urobiť. Možno aj z pohľadu Boha sme takou mozaikou v údolí, z ktorej každá časť má svoje nezaplniteľné miesto a naplnenie na tomto svete. Mala som pocit, že tu na tomto mieste môžem slobodnejšie dýchať a konečne bez náhlenia si vychutnávať krásu tohto okamihu.

V útrobach Dobšinskej ľadovej jaskyne, sa nám naskytl úchvatný pohľad na krásy vnútra našej Zeme. Bol to pohľad zvnútra. Dobšinská jaskyňa s chladivou krásou ponúka čaro a objekty mrazivej krásy. Hm, čo je v mojom vnútri? Pevne si ho strážim a nechávam často uzavreté pred inými? Možno aj v ňom sú nejaké neliečené zranenia, ktoré časom skameneli a po-

trebujú Slnko, dážď odpustenia a objatie prijatia...

V planetáriu, v malebnom pohľade na nebeskú oblohu kričiacou o krásu a jedinečnosti vesmíru, som si uvedomovala svoju bezmocnosť. Som len malou omrvinkou obrovského diela stvorenia a predsa chcenou a milovanou. Bol to pohľad zdola. Sme stvorením, ktoré ak chce bezpečne prísť do cieľa, musí svoj pohľad upínať hore. Keď každá hviezda na oblohe má svoje miesto a celý vesmír riadi neviditeľná ruka Boha, aj ja tu mám svoje miesto na istý čas a celé moje snaženie má smerovať ku Konečnému cieľu. Ako často však myslím na svoje poslanie vo svete?

Tri splnené prania ostanú krásnou spomienkou na leto, na niektoré položené otázky stále ešte hľadám odpoveď a k tomu pridám ešte jednu myšlienku, s ktorou sa podelila moja dobrá priateľka zo Slovenska. Myslím, že stojí za to, ju „sharovat“ a možno v situáciách na pohľad neriešiteľných, ju aj použiť. Ak dovoľíte, napíšem ju v origiálnom znení: **„If opportunity doesn't knock, build a door“!**

Mária Eškut
foto: Spišský hrad (pixabay.com)

Tri splnené prania



Si amatér?

Počas návštevy Slovenska som sa stretol s pánom Šulíkom, filmovým režisérom, ktorý pripravuje dokumentárny film o bratislavskom amatérskom divadle **Za rampami**. V 60-tych rokoch minulého storočia som hrával v tomto divadle. V jednej z otázok sa ma p. Šulík opýtal ako hodnotím svoje herecké schopnosti z toho obdobia. Odpovedal som stručne, „Boli sme amatéri“. Namietal, že sa vravelo, že mnohí v divadle Za rampami podávali profesionálne herecké výkony.

Zrejme sme hovorili o dvoch rozdielnych významoch slova „amatér“. Môžeš byť hercom zo záľuby, z lásky a nie z povolania ako platený profesionál. Môžeš byť znalcom problematiky alebo činnosti bez profesionálnej prípravy. Môžeš byť dobrovoľníkom, ochotníkom, a pritom podávať profesionálne výkony.

Slovo amatér je odvodené z francúzskeho „amateur“, ktoré má základ v latinskom „amator“. V oboch



jazykoch toto slovo znamená „milovník“. Bez amatérov, dobrovoľníkov, ochotných ľudí, ktorí dávajú svoje schopnosti do služieb iných na vysokej profesionálnej úrovni, si ťažko vieme predstaviť mnohé oblasti nášho každodenného života. Patria medzi nich dobrovoľní požarníci, záchranná horská služba, opatrovatelia starých ľudí, bezdomovcov. Amatéri-dobrovoľníci sa starajú o čistotu svojho okolia, lesov, parkov, vedú športové družstvá mladých, starajú sa

o zvieratá. Amatéri-dobrovoľníci sú často zoskupení v rôznych kluboch, dobročinných organizáciách a idú do krajín tretieho sveta stavať školy, kopat' studne, viesť misie...

Myslím si, že na to, aby naša spoločnosť prosperovala, je treba veľa amatérov-laikov s profesionálnym prístupom. Je ich však treba nielen v ochotníckom divadle, ale aj v takých oblastiach ako je politika, cirkevné spoločenstvo, naše rodiny, ulice, dediny, mestá, v ktorých obyvatelia, hlavne starci a deti budú môcť pokojne a šťastne žiť.

Si amatérom s profesionálnym prístupom v nejakej sfére? Môžeš ním byť, ak sú splnené tieto 4 základné predpoklady:

- Cítiš, že je potreba niečo vykonať
- Máš túžbu to vykonať
- Máš na to schopnosť, talent, prostriedky
- Budeš tomu s láskou venovať svoj čas

Jožo Starosta

Obsah čísla

- 1 Tri splnené priania (Mária Eškút)
- 2 Si amatér? (Jožo Starosta)
- 3 Ogrod svätých sedmopočetníkov (Jožo Starosta)
- 4 Proglas (Tomáš Hupka)
- 6 Slovenský Komplôš (Michal Hronec)
- 8 SNP nás rozdeľuje (kolektív autorov)
- 10 Barborská cesta (Ol'ga Slobodníková)
- 12 Prof. Milan Ďurica 90-ročný (Jožo Starosta)
- 12 Obyčajná dievčina z Kysúc (V. Pullmannová)
- 13 Stretnutie Krasistov na Poľane (Paul Stacho)
- 14 Anežka (Mária Škultétyová)
- 14 Autobus (Jano Klimas)
- 15 Návšteva v New Westminsteri (Paul Stacho)
- 16 Kto je Vlado Gregor? (Vlado Gregor ml., Vlado Gregor st.)
- 18 Stretnutie Slovákov v Toríne (Paul Stacho)
- 18 Radosť vidieť prostou vdéčnosť (Jaromír)
- 19 Tím Horton v Hamiltone (Paul Stacho)
- 20 Albín Korem alebo Biely Afričan (Lehotský, Pavelcová, Abissath, Oravcová)
- 22 Zbohom pani učiteľka Regina (Jožo Starosta)
- 24 Mene, Mene, Tekel, Upharsin (Peter Piťha)
- 26 Znovu medzi Slovákami na bohatom Pobreží (Paul Stacho)
- 28 Firewalkers of Fiji (Lojzo Škoda)
- 30 Cti Otca (Mária Škultétyová)
- 30 Madagaskar, Móric Beňovský a Vladimír Dudlák (Vladimír Dudlák, Jožo Starosta)
- 31 Enterprise 2000 (Paul Stacho)
- 32 Granville Street (Marika)
- 32 Jurajove "Postrehy"
- 33 Čitatelia píšú
- 34 Vendelín Klein (Jozef Janek)
- 34 Aký je Váš emigrantský príbeh? (J. Starosta)
- 35 Život sa s nikým nemazná (Štefan Kassay)
- 35 Kto sú naši čitatelia? (Google)

Tiráž

Toto je 24. vydanie časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Je to vydanie Leto/ jeseň 2015, 8. ročník, 2. číslo. Slovo z Britskej Kolumbie je nezávislý časopis vydávaný v Britskej Kolumbii v Kanade. Zodpovedným redaktorom je Jožo Starosta, ktorý zostavuje obsah časopisu v úzkej spolupráci so skupinkou Slovákov žijúcich v rôznych kútoch sveta. Časopis vychádza občasne 2-4 krát do roka. V súčasnosti časopis vychádza vo farebnom tlačennom náklade 100-500 výtlačkov, podľa štedrosti sponzorských príspevkov, a v elektronickej podobe vo formáte pdf. Všetky predchádzajúce čísla si záujemcovia môžu prezrieť v našom digitálnom kiosku Slova s Britskej Kolumbii na webovej adrese www.sk-bc.ca/citajteslovo.

Autori článkov alebo zdrojov pre 24. číslo sú

Maria Eškút, Jozef Starosta, Paul Stacho, Milan S. Ďurica, Zuzana Pavelcova, Michal Hronec, Tomáš Hupka, Mária Škultétyová, Jano Klimas, Ján Balko, Milan Podlucký, Ol'ga Slobodníková, Veronika Pullmannová, Vlado Gregor, Maja Strakova, Lucia Kubicova, Jaromír, Ľubomír Lehotský, Mawutodzi K.Abissath, Vilma Oravcová, Petr Piťha, Lojzo Škoda, Vladimír Dudlák, Marika Kovalčíková, Juraj Štefan Vranka, zálesák Charles, Jozef Janek, Vendelín Klein, Štefan Kassay.

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí má nového predsedu

Novým predsedom Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSŽZ) sa 1. októbra 2015 stal Ján Varšo. Návrh na vymenovanie aj odvolanie doterajšieho predsedu Igora Furdíka v stredu 16. septembra 2015 na svojom zasadnutí schválila vláda SR. Podľa tohto rozhodnutia I. Furdík skončí vo funkcii 30. septembra, od 1. októbra úrad povedie J. Varšo.



Z portálu www.uszz.sk sme sa dozvedeli, že Igor Furdík bol predsedom ÚSŽZ od 10. mája 2012. Ako vysvetlil pre agentúru SITA minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák, k návrhu na odvolanie I. Furdíka došlo po dohode s ním. M. Lajčák o. i. povedal: „Splnil úlohu, ktorú som mu dal, čo znamená, že stabilizoval úrad, vniesol do toho transparentnosť, pravidlá hry,“ zhodnotil Furdíkovo pôsobenie Lajčák. Ako podľa informácie SITA dodal, I. Furdíkovi sa takisto podarilo úrad odpolitizovať. Je to podľa šéfa diplomacie vidno aj na tom, že Správa ÚSŽZ o činnosti v roku 2014 a hlavných cieľoch na rok 2016 je v parlamente prijímaná bez problémov. Šéf slovenskej diplomacie M. Lajčák počíta s tým, že I. Furdík bude aj naďalej pôsobiť v zahraničnej službe.

Ján Varšo, podobne ako Igor Furdík, bol veľvyslancom SR v srbskom Belehrade (funkciu šéfa Zastupiteľského úradu SR tu vykonával v rokoch 2011-2015). Podľa Miroslava Lajčáka je to teda človek, „ktorý má praktickú skúsenosť s jednou z našich najväčších krajských komunít“.

Nový predseda ÚSŽZ, pán Ján Varšo, na portáli www.uszz.sk hovorí o sebe takto:

Milí krajanovia, od 1. októbra 2015 ma vláda Slovenskej republiky vymenovala do funkcie predsedu Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a tak mi dovoľte, aby som vás srdečne pozdravil v širom svete i v blízkom okolí. Teším sa na spoluprácu s vami na krajskom poli. Najprv by som však chcel poďakovať svojmu predchodcovi Igorovi Furdíkovi za aktivity, ktoré sa realizovali pod jeho vedením v prospech slovenských komunít v zahraničí. Súčasne vás chcem ubezpečiť, že so svojimi spolupracovníkmi sa budem usilovať nadviazať na pozitívne výsledky, ktoré úrad v priebehu svojho fungovania dosiahol. Naším prioritným cieľom ostáva, v zmysle článku 7a Ústavy Slovenskej republiky, podpora národného povedomia a kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí, podpora inštitúcií zriadených na dosiahnutie tohto účelu a udržiavanie dobrých vzťahov s materskou krajinou.

Celý príhovor pána Jána Varšu si môžete prečítať na <http://www.uszz.sk/sk/stranka/3886/jan-ovny-predseda-uszz-zveladujme-narodne-povedomie---ono-je-tmelom-slovenskosti-vsetkych-krajanov>

js

Sponzori 2015

- Univerzálny sponzor (\$1000 a viac)
- Diamantový sponzor (\$500-1000)
- Zlatý sponzor (\$300-500)
 - Torra Enterprises Ltd.
- Strieborný sponzor (\$150-300)
- Ol'ga Slováč
 - Juraj Kopanický
 - Etela Neumann
 - Diana Janek
- Bronzový sponzor (\$50-150)
- Zuzana Klepl
 - Car 1 Rental
 - Viera Carnogursky
 - Nezvalova
 - Katarína Starosta
 - Libuša Kasanič
 - Helen Maros
 - Dusan Benicky
- Individuálny sponzor (\$10-50)
- Ján C.
 - Štefan B.



1



2



5



6



3



4



7



8

Ogrod svätých sedmopočetníkov

Na webových stránkach malebnej obce Malá Franková sa môžeme dočítať o Staroslovenskom areáli a prvom ľudovom múzeu Hlaholiky

<http://malafrankova.webnode.sk/news/ogrod-svatych-sedmopocetnikov/>



9



10



12



15



17



18



20



21



11



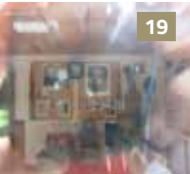
13



14



22



19



23



24



25



26

tivných domčekov, ale ani tam, ani vtáčka letáčka. Možno preto, že ortuťový stĺpček v teplomeroch sa natiahol na 35 stupňov.

Začal som sa smelšie prechádzať po zelenom trávniku a fotografovať si tú krásu, ktorú nám tvorca tohoto múzea, katolícky kňaz Donát Čarnogurský, pripravil.

Najskôr som si pozrel drevenicu spolu s pomerne zachovanými dobovým poľnohospodárskym náradím (6,7,8).

Kaplnka sv. Cyrila a Metoda, vyrezaná z jedného kmeňa je kombináciou jedle, smrek a lipy (9,10). Kmeň stromu stále „pracuje“, takže roztrhol aj medennú tabuľku nesúcu meno svojho tvorca, Donáta Čarnogurského, ktorý sv. Cyrila a Metoda z lipového dreva vyrezal r. 2006 (11).

Drevený kostolík bol zamknutý. Našťastie dvere mali malý otvor, cez ktorý fotoaparát mohol zachytiť vnútro kostolíka (12,13,14).

Podobne mi fotoaparát pomohol preniknúť aj cez zaprášené sklá Múzea Hlaholiky (15). Napriek pavučinám na dverách múzea svedčiacich o tom, že cez ne už dávno neprekročila ľudská noha (17,18), cez zaprášené okná sa dalo rozoznať, že vnútro malého múzea je venované dvom veľkým postavám slovenskej histórie, otcovi národa Andrejovi Hlinkovi a prezidentovi Slovenskej Republiky Jozefovi Tisovi (19).

Tvorca tohoto zaujímavého areálu mal určite zmysel pre humor. Svedčí o tom malá drevenička v kúte

Pri vstupe do areálu návštevníkov víta socha Matky Božej s Ježišom. Socha je vytesaná z pieskovca – ako byzantská Bohorodica. Po areáli sú rozmiestnené drevené sochy všetkých sedmopočetníkov: sv. Cyril a Metod, sv. Gorazd a sv. Kliment , Nauma, Sáva a Angelár. Uprostred je drevený kostolík, podľa tvaru byzantského chrámu na Devíne. V areáli nájdete aj ľudové múzeum Hlaholiky. Autorom areálu je katolícky kňaz Donát Čarnogurský.

Toľko stručná informácia z webu.

V letných mesiacoch t.r. sme navštívili Slovensko. O Malej Frankovej a o Ogrode svätých sedmopočetníkov sme počuli z rozprávania. Chceli sme to však vidieť na vlastné oči, hlavne drevenný kostolík vytesaný z jedného kmeňa stromu.

Po prenocovaní v kláštore redemptoristiek v Kežmarku nás pred nasadnutím do auta upútal pohľad na Tatry so symbolickým podtónom, svetlo prichádzajúce zhora (1).

Cestou do Male Frankovej sme sa inšpirovali pohľadom na pasúce sa ovečky (2), hniezdiacich bocianov (3) i architektúru grécko-katolíckych kostolov (4).

Malá Franková nás privítala slnečným teplým počasím. Hoci sme nikde nevideli orientačné tabule, ktoré by nás navigovali do Ogrodu svätých sedmopočetníkov, trafili sme tam. Nápis nad vstupnou bránou bol jednoznačný (5).

Nesmelo sme vkročiť na pozemok múzea. Zaklopkali sme na dvere domčeka napravo, opáčili sme vchod do drevenice naľavo, nakukli sme dozadu – nikde ani živej duše. Pozreli sme cez ulicu do nápro-

Redakčná rada

Jozef Starosta, Daniel Behan, Paul Stacho, zodpovedný redaktor (výber článkov a jazyková úprava): Jožo Starosta, jozo.starosta@sk-bc.ca - grafická úprava tlačeneého Slova: Daniel Behan, pixelplus.sk

Adresa redakcie

Slovo z Britskej Kolumbie,
#210 2978 Burlington Dr., Coquitlam, BC, V3B 7S6, Canada
Telefón: (tel: 1-604-944-1554)
Email: slovo@sk-bc.ca.

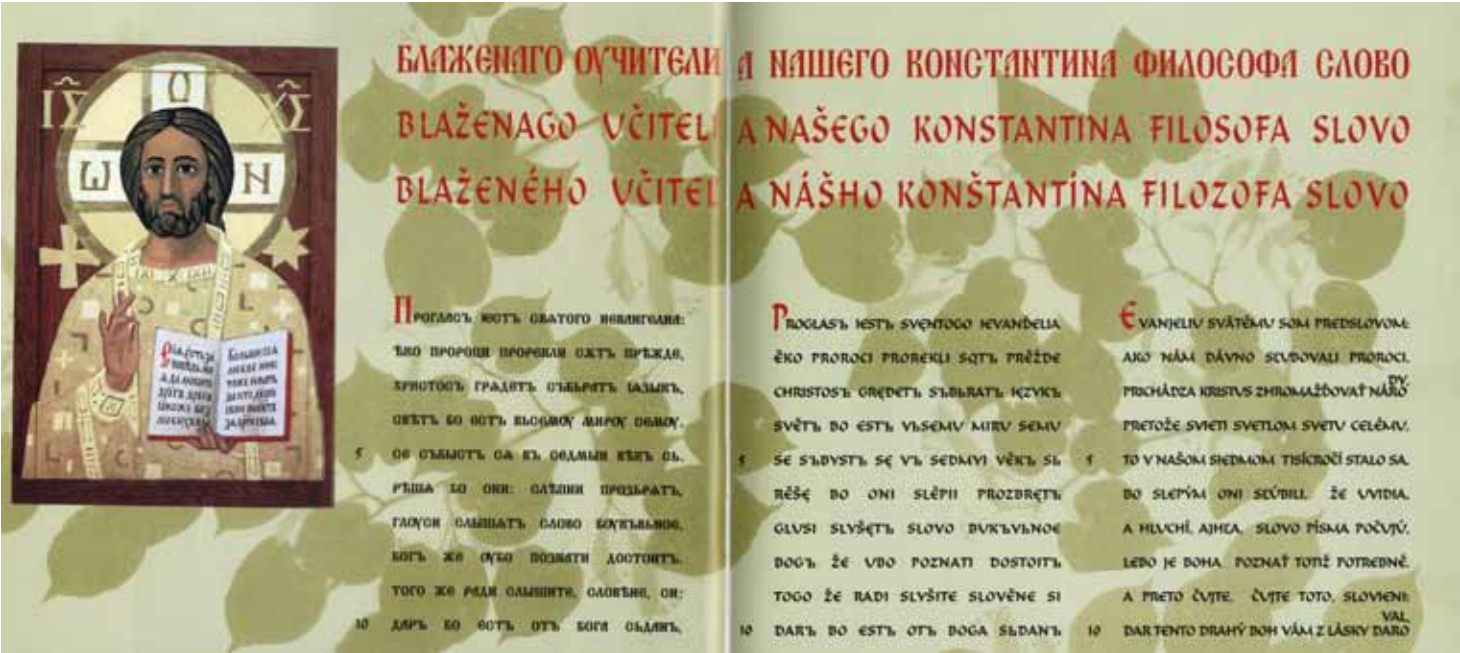
Webová stránka časopisu: www.sk-bc.ca

Všetky informácie v časopise Slovo z Britskej Kolumbie publikujeme v presvedčení, že sú pravdivé. Neberieme na seba zodpovednosť za prípadné nepresné alebo dokonca nepravdivé informácie. Ďakujeme za Vaše porozumenie a a tešíme sa na Vašu podporu www.sk-bc.ca/donate.

Design & layout: www.pixelplus.sk

Vytlačené v Kanade - Printed in Canada

Pred 1200 rokmi a dnes



Proglas – po stopách našej identity VII.

Boh zjavil Konštantínovi slovienske písmo a on začal písať slová evanjelia. Len s veľkou námahou by sme našli písmo, ktoré odvodzuje svoj pôvod od Božieho zjavenia (inšpirované Bohom) a hneď na začiatku svojej existencie poslúžilo na tak šlachetný účel, ako je preklad sv. Písma.

Hoci **Proglas** bol pôvodne napísaný v hlaholike, zachoval sa len v cyrilike. V roku 1858 objavil ruský slávista A. F. Hilferding túto báseň na pergamene, ktorý pochádzal z 13. storočia po Kr. (Chilandarský rukopis). Okrem tohto pergamenu sa zachovali ďalšie dva preklady evanjelií a to z 13. (Chludovský rukopis) a zo 14. storočia po Kr (Pěčský rukopis). Zaujímavosťou je, že všetky tri rukopisy pochádzajú zo Srbska a vznikli v prostredí pravoslávnych kláštorov. Okrem týchto troch srbských rukopisov, poznáme aj ruský zo 16. storočia po Kr. (Trojský rukopis), na ktorom sa však zachovali len úlomky z Proglasu.

Hlaholský hymnus

Do 20. storočia bol Proglas prakticky neznámym literárnym dielom. Do centra záujmu kultúrnej a literárnej obce ho dostal až Hilferding, ktorý ho objavil na pergamene. Zo začiatku však bol vnímaný len ako prozaické dielo – príhovor (neveršovaná tvorba) a teda „menej“ významný literárny druh.

Až v roku 1908 Jordan Ivanov spochybnil tvrdenie, že Proglas je prózou. A v roku 1943 slávista Roman Jakobson vo svojej knihe Moudrost starých Čechů svet presvedčil, že Proglas je veľkolepou básňou – hymnusom, aký v európskom priestore nemá obdobu nielen v 9. storočí po Kr., ale ani dlho potom!

Ale ako je možné, že bol zo začiatku považovaný len za prózu? V cyrilike tak naozaj pôsobil, až jeho spätný preklad do hlaholiky – písma v ktorom vznikol, ukázal jeho skutočnú krásu. Sami máme tú skúsenosť, aké ťažké je preložiť text tak, aby aj v cudzom jazyku znel dobre a zachoval podstatu (posolstvo). A ešte ťažšie je to pri veršoch...

Úvod k evanjeliám

Zo začiatku sa za autora Proglasu považoval Metodov žiak – Konštantín Preslavský, niekde označo-

vaný aj ako Presbyter. Túto teóriu podporoval najmä fakt, že Proglas sa zachoval len v cyrilike (chýbala jeho originálna hlaholská verzia).

Avšak bulharskému slávistovi Emilovi Georgievovi sa podarilo dokázať, že jeho autorom nemohol byť nikto iný, ako Konštantín. Analýza a porovnávanie jednotlivých textov, používaných slov, skladby, ale aj hĺbky samotného textu a jeho posolstva vydávajú svedectvo o Konštantínovi.

Okrem toho psychologická analýza hovorí o autorovi, ako o silnej osobnosti, ktorá si bola vedomá, že ľudom sprostredkúva (odovzdáva) slovanský text evanjelia. Mnohí z nej čítia priam otcovský (apoštol-ský) tón. Štýl, ktorý je blízky vodcovskej osobnosti, akou Konštantín nepochybne bol...

Proglas vznikol po preklade štyroch evanjelií, ako akýsi úvod, či príhovor k (štyrom) evanjeliám. Vzhľadom na to, že nešlo o preklad (z iného jazyka do staroslovienčiny), ale originálnu tvorbu, je Proglas považovaný za prvú literárnu pamiatku ktorá vznikla v staroslovienčine!

Predpokladá sa, že vznikol niekedy v rokoch 863 až 867 po Kr. Konštantín ho vytvoril spolu so svojim bratom Metodom, ale aj spolu so žiakmi Gorazdom, Angelárom, Sávom, Klimentom a Naumom. Táto skupinka: Cyril, Metod a ich piati žiaci, býva niekedy označovaná aj ako sedmopočetníci (siedmi svätí).

Prepojenie s evanjeliom

„Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh. Ono bolo na počiatku u Boha. Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo. V ňom bol život a život bol svetlom pre ľudí. A svetlo vo tmách svieti a tmy ho neprijali. Bol človek, ktorého poslal Boh, volal sa Ján. Prišiel ako svedok vydať svedectvo o svetle, aby skrze neho všetci uverili...“ To sú prvé vety z Jánovho evanjelia (Jn 1, 1 – 7) a prvé slová, ktoré boli zapísané v hlaholike. Toto evanjelium bolo určené pre kresťanov z gréckeho prostredia (kam patrili aj Solún).

No predovšetkým je zaujímavé tým, že má hlboký kozmologický, teologický a antropologický rozmer.

Boh stvoril svet a je pôvodcom všetkého. Boh je darca života a stvoril človeka (pre seba). A je svetlom pre človeka. Človek je stvorený na obraz Boží a cez zjavenie (inšpiráciu) hľadá Boha. Je pre nás prekva-pením, že práve tieto slová boli prvé, ktoré Konštan-tín preložil?

Slová (začiatok) tohto evanjelia, sú dôležité pre po-chopenie hĺbky Proglasu.

Obraz slova

Proglas je básňou, presnejšie hymnom. Hymnus je druhom básne, ktorá hovorí o vzťahu k určitej spoločenskej udalosti a zároveň je oslavou, velebou a výjavom vznešených myšlienok.

V Proglase dominuje obraz slova, ktoré možno interpretovať ako písmo, vzdelanie, Bibliu, ale aj ako Krista (vtelené Božie slovo). Je tu sémantická mnohoznačnosť, o ktorú sa Konštantín opieral, aj pri obhajobe staroslovienčiny a prekladu Biblie do tohto jazyka. Bez jazyka nie je možné rozvíjať písomníctvo, bez písmoníctva nie je možné zdokonaľovať poznanie, bez poznania nie je možné rozvíjať nábožnosť a zdokonaľovať vieru. Písmo je dôležité pre intelektuálny, kultúrny, spoločenský a duchovný život.

A preto Proglas je oslavou písma, ktoré dostal národ. Je to oslava písma ako Božieho daru. Je oslavou prekladu písma. A výzvou, aby národ rozvíjal a uchovával toto dedičstvo. Takáto výzva (starost-livosť o písmo), nezaznieva v žiadnej inej literatúre tej doby!

Viera má byť ohlasovaná a vysvetľovaná (ľudu) zrozumiteľnou rečou. Týmto akcentom (ktorý rezonuje v Proglase) Konštantín prekonal svojho patriarchu Fóciusa, ktorý ho spolu s byzantským cisárom Michalom III. poslal na Veľkú Moravu.

Z lásky k Slovanom

V Proglase je zhrnutá Konštantínová filozofia človeka. Človek je tu stvorený ako inteligentná bytosť, ktorá chápe Slovo a žije z neho, vyznávajúc Boha za základ svojho života. K tomu je potrebné aby si osvojila písmo (gramotnosť & vzdelanie) a tak po-

zdvihla svoju dušu k Božiemu Slovu. A tým sa vraciame k slovám, ktoré ako prvé boli preložené do hlaholiky k slovám evanjelia podľa Jána.

Slová Proglasu sú adresované spoločstvu s vyspelou duchovnou kultúrou, spoločstvu, ktoré je schopné pochopiť filozofický a duchovný rozmer takéhoto posolstva. A tým spoločstvom boli naši predkovia – Slovania.

Impulzom k napísaniu Proglasu nebolo len nadšenie z prekladu evanjelií, ale aj atmosféra, do ktorej Cyril s Metodom prišli. Slovania, ktorí tu žili, boli ochotní ich posolstvo pochopiť a vnútorne prijať. Proglas akoby vytryskol z poznania, že po všetkých tých predchádzajúcich misiách Cyril s Metodom natrafili na duše, ktoré majú rovnaké čítanie a videnie sveta... Bol to súzvuk spriaznených duší.

Národ ich prijal s hladnou dušou, s túžbou nasýtiť sa vyšším poznaním, prijať a pochopiť Slovo.

Báseň svetového významu

Táto velpieseň je po umeleckej stránke porovnatelná s najdokonalejšími literárnymi dielami, ktoré svet doteraz spoznal.

Proglas vyniká kultivovaným štýlom a prejavom, aj jeho forma a obsah sú na veľmi vysokej úrovni.

Hymnus sa skladá zo 111 veršov (Amen je posledný – 111. verš). Až na posledný verš (Amen), sa každý verš skladá z 12 slabík. Číslo 111 je tu odkazom na Trojicu, tri Božské osoby (1, 1, 1).

Je to astrofická báseň (verše sú presne rytmické členené na dve polveršia). Dochádza tu k synkretizmu (kríženie literárnych druhov), aliterácií (opakovanie rovnakej hlásky na začiatku po sebe idúcich slov), anafóre (opakovanie rovnakých hlasok / slov na začiatku veršov) a ku klimaxu (stupňovanie, gradácia).

No predovšetkým, nachádzajú sa tu trojice anafór a anominácia (meno sa naznačí pomocou slova, ktoré znie podobne) na troch miestach. Číslo 3 tu často rezonuje v umeleckej stavbe básne. Je to odkaz na Trojicu (3). Chválospev končí jej chválou. Odkazom na Trojicu je aj Trojmiera (Trimeter), teda tri dvojstopy, pričom každá má dve slabiky.

Štýl ktorým je Proglas napísaný, je bohatý na expresívne, ale aj veľmi emotívne slová. Je doslova popretkaný biblickými citátmi a parafrázami. Je príkladom ideálnej jednoty obsahu a formy, kedy grafické stvárnenie písmen prerastá do umeleckej štruktúry básne. V grafickom stvárnení hlaholiky, často rezonuje symbol Trojice.

Gradácia v básni tu má symbolickú funkciu. Jej vertikála smeruje od telesného k duchovnému, od zeme k nebesiam. Gradáciou je aj báseň ako celok – pozdvihuje človeka cez dar slova, k Zákonu Božiemu (duchovný život).

Proglas je umelecké dielo s mohutnou šírkou ducha, v ktorom sú obrazne približované pravdy i tajomstvá, a to všetko so zmyslom pre krásu reči (prejavu). Prvých 27 veršov Proglasu je vytesaných na súsoší Cyrila a Metoda, pred jedným z vchodov do budovy OSN v New Yorku. Jeho verše však možno nájsť aj na nitrianskom hrade.

Proglas vydáva svedectvo o tom, akú vysokú úroveň dosiahla staroslovienčina hneď na začiatku, keď okrem iných úloh ktoré plnila (ako jazyk), sa stala nástrojom pre zhmotnenie slov umelcov, básnickým

Prímámy zdroj literatúry:

Proglas www.wikipedia.orgProglas www.sme.sk

Turčány, Viliam: Poznámky k hlaholike a k umeleckej stavbe Proglasu: www.litcentrum.sk

Homza Martin: Proglas. Konštantínov dar slova Slovanom: www.pravda.sk

Proglas: www.hlaholika.sk

Foto dverí do Baziliky sv. Emerama na Nitrianskom hrade je z augusta 2015, autor Jozef Starosta

jazykom. Proglas je (slovanskou) odpoveďou, na byzantskú poéziu.

Tajomné šifry

Proglas nie je „len“ báseň svetového významu, je zároveň aj dielom, ktoré nesie v sebe hlbokú symboliku a je v ňom doslova zašifrovaných niekoľko odkazov.

Prvou zaujímavou anaforou je slovo dar. Toto slovo sa opakuje na začiatku troch veršov (pod sebou). Symbolicky je to odkaz na Trojicu (3). Zároveň je to však odkaz na Slovo (Logos), teda Krista. Pomocou anominácie (slovo ktoré je naznačené podľa iného, podobne znejúceho), možno k slovu dar priradiť aj slovo darovať. V tom prípade v texte básne toto slovo rezonuje 4x, je to odkaz na štyri preložené evanjeliá.

Keď už sme spomenuli anomináciu. Zaujímavý odkaz sa skrýva za slovami: rásť, rastom a vzrástol. Podľa odborníkov, sa za týmto slovom skrýva odkaz na panovníka Rastislava. A práve štyri verše medzi týmito slovami (verše 68 - 71) sú určené Rastislavovi. Je to pripomenutie, že oni sú tou misiou, ktorú žiadal a že priniesli to, po čom túžil (pre svoj ľud). Mimochodom, aj toto slovo je tu 3x.

Ale ani tým symbolika nekončí. Ak si pomôžeme grafickým stvárnením Proglasu v hlaholike, opäť sa nám ukáže prepojenie Proglasu a evanjelia podľa Jána. Toto evanjelium začína slovami: Iskoni bie

Slovo i Slovo bie u Boga i Bog bie i slovo... Prvé dve písmená sú I a S. V písmene I z kruhu vyrastá trojuholník a u písmena S, je to naopak. Cez symbol trojuholníka rezonuje Trojica a cez kruh Božia nekonečnosť a zároveň jednota (všetko vo všetkom). Ale akú súvislosť to má s Proglasom? Jednoduchú. Tri trojité anafory. Vo veršoch 19 až 21 je to písmeno I, vo veršoch 22 až 27 písmeno S. Opäť tu rezonuje odkaz na Trojicu (3). No nielen to. V týchto veršoch, krátko po sebe je schovaná tá najkrajšia šifra Proglasu a to slová: slovo a slovienski. Podľa odborníkov ide o genetickú väzbu medzi týmito slovami. Možno ich prehlásiť za identické! V tomto duchu, Proglas vyzýva Slovanov, aby prijali evanjelium (vtelené Slovo), pretože už svojím vlastným jazykom sú predurčení (v duchu omen – nomen, teda meno – znamenie, poslanie), aby sa stali novým Božím ľudom. Slovania, ako národ Božieho Slova. Presnejšie, Slovania žijúci v priestore Veľkej Moravy, ako (nový) vyvolený národ. Na počiatku bolo Slovo.

Proglas je nesmierne vzácné literárne dielo. Odkrýva zmysel našej slovanskej identity – vydávať svedectvo o Bohu a byť premostením medzi kresťanským východom a západom. Zároveň je veľmi cenným úvodom k evanjeliám. Je výzvou vrátiť sa k štúdiu Slova a k jeho prežívaniu. Pre národ, ktorý sa odvoláva na cyrilo-metodskú tradíciu by bolo vhodné, aby Proglas bol súčasťou Biblie a učebných osnov.

Tomáš Hupka
Článok bol napísaný pre Slovo z Britskej Kolumbie 2015
Autor je tvorcom portálu: www.my2spolu.com



Pán Michal Hronec nám poslal viacero historických dokumentov o Slovenskom Komlóši. Medzi nimi aj dve knihy v elektronickej podobe, *Klasy z minulosti a prítomnosti Slovenského Komlóša*, ktorú zozbieral na pamiatku v Slovenskom Komlóši v roku 1880 Samuel Horváth a do slovenčiny preložil Ing. Štefan Karkuš a *Život a osudy rodín z Damjanich ulice*, ktorú napísal sám p. Michal Hronec. Ponúkame vám úvody kníh a ukážky z nich.



Klasy z minulosti a prítomnosti Slovenského Komlóša

Z úvodného slova prekladateľa knihy vyberáme:

Michal Francisci, rodák zo Slovenského Komlóša, učiteľ, musel s rodinou v roku 1920 opustiť rodisko, pretože maďarskými úradmi mu hrozil trest smrti za panslavizmus, a ten bol považovaný za vlasti-zradu, a emigroval na Slovensko. Jeho vnuk, Cyril Francisci, mi dal v maďarčine písanú knihu Samuela Horvátha, dlhoročného farára ev. a. v. cirkvi, ktorý prišiel na Komlós v roku 1844 a Komlóšania si vlni pripomenuli 200. výročie narodenia a 120. výročie jeho smrti.

Útla kniha má iba 61 strán, bola vydaná v roku 1881 pod názvom: ***Klasy z minulosti a prítomnos-ti Slovenského Komlóša***. Preložil som ju do slo-venčiny. Kniha dokumentuje históriu Slovenského Komlóša (aj môjho rodiska), najmä od roku 1746, po príchode prvých slovenských rodín z Békéšského svätého Ondreja a následný rozvoj obce.

V knihe sú zhrnuté všetky významnejšie udalosti, ktoré sa v obci, t. č. už mesta udiali. Je to faktografia, v časti od roku 1844, keď sa na Komlóši hodnotia veľmi podrobne, i keď prevažne cirkevné udalosti.

Kniha podrobne uvádza mená a roky pôsobenia cirkevných hodnostárov, ale i učiteľov, richtárov, ich podrichtárov, notárov, lekárov a pod. Opisuje aj činnosť cirkevného zboru, ďalej spoločenský život a ľudové zvyky. V knihe sú spomenuté aj pohromy, ktoré obec postihli, napríklad: – cholera v roku 1831 mala 828 obetí, v roku 1849 542 mŕtvych, v roku 1873 500 mŕtvych. Veľký požiar v roku 1836 zničil tretinu obce.

Autor knihy, Samuel Horváth, o svojej knihe vy-znáva:

Moja kytica klasov je zložená nie z domýšľa-nia, ale zo skutočných údajov, ktoré obsahujú minulosť a prítomnosť našej obce a cirkvi, a pri-znám sa, že získal by som ich iba s vynaložením námahy a zároveň sa ospravedlňujem za prí-padné chyby.

Už v prvých riadkoch rukopisu vedca Pavla Va-laského, bývalého zaslúžilého farára tejto farnosti, z roku 1779 sa poukazuje na to, že obec a farnosť museli existovať už v 16. storočí pri Százar éri (Su-chá žila – potok pretekajúci Slovenským Komlóšom) na ceste smerom k Pécske, čo potvrdzujú ruiny kos-tola, pozostatky domov i vykopávky tehál. Tvrdí to i Ľudovít Haan v diele „Počiatky Békéšskej župy“ s tým rozdielom, že on jestvovanie prvého Komlóša kladie do 15. storočia. Ale ako zmizol prvý Komlós, s určitosťou nemožno potvrdiť, je však pravdepod-bné, že tak ako všetky obce, ktoré v župe zmizli, bolo to v dôsledku tureckého vpádu. Druhý, čiže súčasný Komlós vznikol v roku 1746. Bude dobré stručne oboznámiť sa tu s dohodou baróna Rud-ňanského o obci v skratke a s jej dôležitejšími bod-mi. Uvádzam teda:

- Osadníci sa prísne zaväzujú, že medzi seba budú priberať iba skromných a bohabojných gazdov.
- Ako poddanskú daň zaplatia 700 rýnskych fo-rintov, 1 okov roztopeného bieleho masla a tučnej slaniny.
- Z každej zasiatkej plochy 1/9 úrody patrí panstvu.
- Povinní sú ochraňovať osadu a prejavovať poslušnosť Svätoon-drejskému miestodr-žiteľovi.
- Slobodne môžu vy-znávať služby božie. (Bola to naozaj veľká vymoženosť vzhľadom na vtedajšie pomery.)

Ako ukážku faktografických

údajov uvádzame tu menoslov farárov, pomocných kňazov a učiteľov s vykázanými služobnými rokmi.

Farári

Ján Szarkóczy slúžil 9 rokov a 5 mesiacov; *Ján Klec-sányi* slúžil 6 rokov a 10 mesiacov; *Samuel Stankovič* slúžil 4 roky; *Pavol Valaský* slúžil 40 rokov a 6 me-siacov; *Jenek Matej* 10 rokov; *Juraj Sexty* slúžil 39 rokov; *Karol Bende* slúžil 14 rokov a 11 mesiacov; *Ján Čermák* slúžil 41 rokov; *Samuel Hotváth* slúžil 29 rokov; *Koloman Čermák*; *Michal Žilinský* v súčasnosti pôsobiaci farári.

Pomocní farári

Adam Áchim slúžil 2 roky; *Ľudovít Brocken* slúžil 1 rok; *Karol Matejdes* slúži 3 roky; *Daniel Vágner* po-mocný, nakoniec ako administrátor slúžil 1 rok; *Ko-loman Margóczy* slúžil 1 rok; *Ján Endreffy* slúžil 1 rok.

Učители

Peter Mravík -1746; *Matej Beszterczei* - 1758 od-sunutý; *Michal Tomka* – prišiel 1758 a odstúpil 1803 roku, slúžil 45 rokov; *Peter Vágner* ako pomocný uči-teľ prišiel 1758 a odišiel 1794, slúžil 36 rokov; *Peter Žingori* – 1774, odišiel 1793, slúžil 19 rokov; *Daniel Buró* – 1794, odišiel 1814, slúžil 20 rokov; *Adam Samec* – 1794, odišiel 1803, slúžil 9 rokov; *Daniel Bartolomejdes* – 1803, odišiel 1835 roku, slúžil 32 rokov; *Martin Delhy* – 1803, zomrel 1831, slúžil 28 rokov; *Ondrej Zatroch* – 1814, zomrel 1823, slúžil 9 rokov; *Martin Hegedús* – 1824, odišiel 1853, slúžil 29 rokov; *Pavel Novák* – 1831, odišiel 1855, slú-žil 24 rokov; *Samuel Theeil* – 1834. zomrel 1850, slúžil 16 rokov; *Karol Tomka* – 1831 ako pomocník do roku 1835 a ako riadny učiteľ 1840, slúžil 5 ro-kov; *Matej Kováč* – 1840, zomrel 1874, slúžil 34 ro-kov; *Karol Hegedús* – 1851, zomrel 1879, slúžil 28 rokov; *Adolf Dvoráček* – 1857, odišiel 1875, slúžil 18 rokov; *Vojtech Horváth* – prišiel 1870 roku, 1874 nastúpil namiesto *Matej Kováča* na za polovičný plat, po smrti Kováča na celý plat, slúžil 10 rokov; *Juraj Tušjak* - 1874 v olejovo mlynskej škole, od roku 1879 na poste Karola Hegedúsa v centrále, slúžil 5 rokov; *Jozef Chovan* – 1875 v banátskej škole na miesto Dvoráčka potom od roku 1879 na miesto Tušjaka na olejovo mlynskej škole, slúžil 5 rokov; *Ján Paulovič* – 1879 na Chovanovom mieste v banátskej škole, slúžil 1 rok; *Ferdinand Kulitzý* – 1878 1880, slúžil 2 roky.

Život a osudy rodín z Damjanich ulice



zyčný názov na informačnej cestnej tabuli hlásajúci - „Tótkomlós a pod ním Slovenský Komlós“, že tam kedysi bola osada, ktorú založili a v nej žili Slováci. Možnože ešte zopár rokov prežijú nápisy na ná-hrobných doskách hrobov našich predkov s nápisom „Odpočívaj v pokoji,“ alebo s nápisom „Tu leží Michal Rafaj, dožil sa 64 rokov.“ Nuž a ak dozrie zákonom stanovený čas, po nezaplatení stanoveného poplat-ku za hrobové miesto, odstránia sa i tieto posledné stopy po našich predkoch. Ostanú iba spomienky zaznamenané v starších monografiách, odbornej literatúre, próze, poézii alebo v pamätiach jednotliv-cov, že tu raz žili aj Slováci. Maďarská vedecká litera-túra už dnes pomaly ale iste zamlčuje, že túto osadu založili v roku 1746 Slováci.

Nuž, aby sa tak nestalo, skúsím napísať pár spo-mienok na tých, s ktorými som žil v jednej slovenskej dedine - v Slovenskom Komlóši, v piatom okrese na jednej ulici - ulici generála Damjanicha v dome pod popisným číslom 17.

Keď už som pri názve ulice, vždy som si myslel, že toto priezvisko je maďarské, veď generál Damjanich bol popravený, ako odbojný generál proti rakúskej hegemonii, v roku 1849. Nakoniec som dospel k ná-zoru, že toto priezvisko nie je maďarské, ale srbské, že je to skomolenina priezviska Damjanič.

Naša ulica

Naša ulica patrila do V. okresu, ale aj tak ľudia túto časť osady volali celkom jednoducho „Banád“. Jej dĺžka nepresiahla stoosemdesiat' metrov a ani šírka nebola ktovie aká. Patička pozdĺž uličného múra merala tridsať centimetrov, chodník okolo metra a odvodňovací jarok nemal viac ako sto cen-timetrov, no a vozovka bola asi štyri metre široká. Celkom teda šírka ulice, kde sme sa najčastejšie hrávali, nepresiahla deväť metrov. Koniec ulice bol uzatvorený železničným svahom jednokoľajky, ktorá viedla od Orosházy, okresného mesta, do Medzova (Mezőhegyes). V roku 1938 ulica mala očíslovaných 17 domov a dostala aj názov. Pred dom skoro každý majiteľ si nasadil agátové stromy. No počas vojny sa tieto museli vyrúbať a nasadili sa tam javory, ktoré pravdepodobne nemal záhradník Juraj Kulík komu predať a tak sa asi na Obecnom dome dohodli, že jeho produkty obec na takýto účel odkúpi. Po čase tie stromy ľudia opäť vyrúbali a nasadili si tam ovoc-né stromy, poväčšine slivky. V celej dedine sa takto



napáli mnoho slivovice a navarí množstvo slivkové-ho lekváru.

V roku 2002 ešte cesta nebola spevnená, ani chodníky neboli vybudované. Po letnom lejaku a v jesenných mesiacoch sa chodí po rozmočenej a rozbahnenej ceste alebo sa skacká z trsu trávy či buriny na ďalší trs, aby sa človek až po členky ne-zamazal. Človek iba ťažko hľadá vysvetlenie, prečo ešte aj po 269 rokoch od založenia obce nie sú v nej vybudované pevné cesty a chodníky.

Život a osudy rodín

Rodina Pavla Kukučku

Pri pohľade od priechnej ulice, ktorá niesla názov „Pósa Lajos utca, prvý rohový dom na pravej strane, kde bývali Kukučkovci, už patril do spomenutej priechnej ulice. My sme ich však považovali za našich. Boli to dvaja bezdetní manželia. Žili z prenajímania svojej zadnej komory, malej izby, pre árendášov a z chovania capa, za ktorého pri pripúšťaní kóz sa platilo väčšinou naturáliami. Cap, ako zviera užitoč-né na rozmnožovanie, príšerne smrdel, a tak sa so susedovcami málo stretávali. I my, deti, keď sme išli do školy, sme radšej prešli na druhú stranu ulice, aby sme sa tomuto pachu aspoň trochu vyhli. Aj árendá-ši sa rok, čo rok striedali, lebo okno do zadnej izby bolo priamo obrátené do dvora, na ktorom sa ob-čas cap zdržoval. Títo dvaja starci sa nikdy s nikým nepovadili, žili naozaj nadmieru spokojne zmierení so svojím osudom, ba ani osud iných susedovcov ich veľmi nezaujímal. O svoj dom, dvor a záhradu sa vzorne starali, aj priedomie mali vždy pedantne pozametané. Presídľovacia akcia, v rokoch 1947-49 sa ich ani za mačný-mak nedotkla. Ostali vo svojom domčeku, aj keď niektorí susedia ich v roku 1947 opustili. Keď som sa vrátil na návštevu svojho rodiš-ka, nikdy mi nenapadlo, aby som sa spýtal, kedy sa Kukučkovci pobrali z tohto slzavého údolia na večný odpočinok. Neviem ani prečo?



Michal Hronec na ochodze kostolnej veže v roku 1976. ECAV kostol bol postavený a vysvätený v roku 1975 s dĺžkou 42 m, šírkou 19 m a výškou 22 m. Samotná veža je vysoká 57 m.

Povedz mi, otec

Povedz mi, ako to bolo kedysi, takto som často začínala rozhovory s otcom. Zaujímali ma, samozrejme, najmä on, ale ani história v pozadí mi nebola ľahostajná.

Dozvedela som sa, že bol dobrým žiakom. Pán učiteľ z dedinskej školy viackrát navštívil jeho rodičov, aby ho dali študovať. Mohol byť tretím farárom z triedy. Vždy bol pyšný na to, že dvaja jeho spolužiaci sú farári: Jožko Pižúrny, katolícky a Jožko Mišina, evanjelický. Nezabudnem, ako hovorieval, že prvý z nich na učiteľovu otázku: a ty za čo pôjdeš, Jožko, odpovedal, že za ministra.

Otcovi sa sen o škole nemohol splniť. Môj dedo prišiel o nohu a on ho ako štrnásťročný musel zastúpiť na gazdovstve. Zem a robota mu kolovali v žilách. Keď sa v dedine zakladalo družstvo, statočne odolával a nijako nechcel podpísať prihlášku. „Vďaka“ jednej vete a jednému uduvačovi z dediny bol tri dni vo vyšetrovačke. Ako protisocialistický živel. Nikdy nechcel nikoho štváť, mal svoj rozum a toho sa držal. Počúval naše staré rádio a aj keď ho svet zaujímal a veľa o ňom vedel, do politiky sa nemiešal. Pohundral si, ale rebel nebol, to nie. Vysoké kontingenty ho ničili a strašne štvali. Pamätám si, že keď som ako dievča chodila do zberne s mliekom, vždy sa ma pýtal, či brali vzorku. Vedel sa podľa toho zariadiť a občas črpol do kýblika za širočku vody. Keby vedel, že ja teraz pijem len polotučné, ktovie, čo by povedal. A ktovie, čo by povedal na spustnutý chotár, ktorý dávno nemá gazdu. V hrobe by sa nad tými ponovembrovými zmenami obracal.

Narukoval v tridsiatom piatom do Olomouca. Na jednej z jeho fotiek je na druhej strane tinovou ceruzkou napísané: Michal Baško v Olo-mouci jako jezdec. Všetky jeho fotky, čo mám, sú len z vojny. Okrem nich a fotky na občiansky iste žiadnu nemal.

Povstanie ho zastihlo doma. Od richtára dostal rozkaz: „Mišo, máš voz, máš kone, zbožie, múku,

tvoja napečie chleba a budeš zásobovať partizánov.“ Viackrát mu išlo o život. Jeden raz alkoholom potúžených partizánov viezol do Omas-tinej. A viete, čo urobí pálenka s ľuďmi. Napí-tí partizáni vyspevova-li a z Brezín nad Uhrov-com sa ozvala paľba, že guľky okolo nich len tak svištali. O život mu išlo aj vtedy, keď gardisti a slovenskí Nemci pre-zlečení za partizánov raziu do podhorských dedín. Podozrivých zajali a v Bánovciach vypočúvali. Tu ho od istej smrti zachránil jeden gardista, ktorý od neho kupoval dre-vo. Pomohol mu ujsť, inak by bol skončil v masovom hrobe na Cibislavke. Jeho zá-chranca emigroval do Ameriky, tam aj zomrel.

Ťažké časy pre-žil môj otec. Keď som študovala na vysokej, robil na družstve za desať korún na deň. Taká bola hodnota jednej pracovnej jednotky. Tak si cenili prácu muža v najlepších rokoch. Potom išiel za lepšie platenou robotou do Čiech. Robil až do konca života. Mal sedemdesiatštyri, keď si ho smrť našla na ceste z práce. Pádu režimu, ktorý mu veľmi ublížil, sa nedožil. Vlastne ani neviem, ako by to prijal.

Mária Škultétyová, 21. júna 2015



robili



71-ročné SNP nás rozdeľuje

Áno, rozdeľuje, lebo neprebiehala všade a tam kde prebiehalo, neprebiehalo rovnako.

Niektorí ho neočakávali, a tí, ktorí ho očakávali a pripravovali, nie všetci očakávali jeho vypuknutie v čase, kedy vypuklo. Jedni skôr, iní neskôr. Jedni za určitých podmienok iní zase za iných.

Niektorí sa ho aktívne zúčastnili, iní ho tajne pod-porovali, mnohí ho odsudzovali, väčšina zostala stáť stranou.

Z tých, ktorí sa ho aktívne zúčastnili, sa ho mož-no zúčastnili z presvedčenia, že treba bojovať za slobodné Slovensko, iní chceli bojovať za demokra-tické Československo, niektorí chceli bojovať proti vtedajšej vláde, iní proti vplyvu Nemecka, iní zase chceli pripraviť pôdu pre novú pro-sovietskú vládu, jedným sa nepáčil vplyv katolíckej cirkvi, iným vplyv Ľudovej strany.

Niekto bol ovplyvnený Londýnom, iný Moskvou, niekto slovenskými generálmi, niekto túžil po dob-rodružstve, iný zase bol plný mladíckeho entuziaz-mu a túžby po spravodlivosti.

Tých, ktorí sa povstania nezúčastnili, tiež možno rozdeliť na množstvo kategórií. Od presvedčených zástancov poriadku, odporcov násilia, ustaroste-ných otcov rodín až po tých, ktorí sa rozhodli vyčkáť,

ako sa situácia vyvinie.

Nuž a my, ktorí sme sa narodili po povstaní, sme sa narodili do rodín, ktorých otcovia alebo dedovia patrili do jednej z mnohých kombinácií kategórií vy-menovaných vyššie.

Navyše sme dostávali a dostávame sprostred-kované informácie v škole alebo z masovo-komu-nikačných kanálov ovládaných vládnuou garnitúrou. Máme možnosť študovať obdobie povstania. Niektorí túto možnosť využívajú, pre iných je SNP „lašský sneh“. Tí, ktorí túto možnosť štúdia využí-vajú čerpajú zo zdrojov, ktoré povstanie glorifikujú alebo zatracujú. No väčšina, hlavne mladých ľudí, sa venuje problémom súčasnej konzumnej spoločnosti a SNP je pre nich „nezaujímavé“.

Áno, Slovenské Národné Povstanie nás rozdeľuje. A bude nás rozdeľovať dovtedy, pokiaľ si neprizná-me, že sa môžeme v niečom myliť a že aj tí druhí môžu mať v niečom pravdu.

Mne sa páčia autentické svedectvá o povstaní. Bez generalizácií, bez veľkých slov, bez horkých slín, bez vzájomných „rán pod pás“.

Jozef Starosta



mne dobre známy Viliam Žingor, bývalý učtovník Bryndziarske-ho syndikátu, čo predtým ušiel do hôr. Priznal sa mi aj on. Keď sa dopočul, v akej veci cestujeme, kázal nám vtýčičť vpredu na drezine bielu zástavu s tým, aby sme sa pri najbližšej hliadke odvolali na neho.

Bielu zástavu sme nahradili vreckovkou a bez ne-hody sme sa dostali do Čepčína, kde sme na stanici na chvíľu vystúpili (boli sme od zimy celí skrehnutí) a u prednostu sme vypili horúci čaj. Potom už bola naša cesta do Vrútok hladká a bez prekážok.

Prednosta odboru Ing. Vítek z Bystrice nás už vo-pred avizoval, takže nám stanice dávali voľno bez prekážok. Z Vrútok som šiel rýchlikom a o 16. ho-dine bol som už v Bratislave. O piatej poobede hlásil

Nábělkovci

V knihe Milana Podluckého „Predĺžené prázdniny“, som sa dočítal o bratoch Nábělkovcoch. Kapitolu Nábělkovci v SNP som sa snažil vtesnať do jedného odstavca, takže som sa určite dopustil chýb zo zjed-nodušenia a skrátenia.

Ľudovít (Lučo) a Igor Nábělek boli členmi 1.čaty Vysokoškolského Strážneho Oddielu (VSO) a počas povstania robili zaistovaciú a hliadkovú službu na hrebeňoch Veľkej Fatry a Nízkych Tatier. Po páde Banskej Bystrice VSO dostalo za úlohu vykonávať ochranu veleniu povstaleckej armády pri ústupe do hôr. V skupine, ktorú oddiel chránil, bol aj generál R. Viest so svojím pobočníkom npor. Petrom, generál J. Golian a viacerí ďalší zo štábu. Nemci sa dozve-deli, kde sa nachádzajú hľadani povstaleckí generáli, oblasť obkľúčili a VSO sa nepodarilo vyslobodiť sa z obkľúčenia. Pri jednej z rázií zajali bratov Náběl-kovcov a iných členov VSO a pri inej, keď hrozila smrť nevinnej horárovej matky a vypálenie dediny Bukovec, sa vzdali aj povstaleckí generáli. Bratia Nábělkovci boli uväznení v Banskej Bystrici. Lučo, keďže mal niekoľko semestrov lekárskej fakulty, bol pomocníkom väzenského lekára.

Ďalšie odstavce sú prevzaté z knihy „Predĺžené prázdniny“, z kapitoly Nábělkovci v SNP, doslovne.

Keď lekář s pomocníkom vstúpili na ženské od-delenie, Lučo postretol svoju tetu a z jej spravania vyvýtli niečo zvláštne: „nechce mi niečo povedať, niečo tají“. Len tak hľadela, mala smutné oči, nikdy taká nebola... Vždy keď sa stretli mala totiž radosť.

V tom prístúpila k Ľučovi slovenská dozorkyňa a povedala: „Vy ste tvrdý chlap, doktorko, vám sa kolená nepodlomia, vám to môžem povedať. Nemci vás aj s bratom majú zajtra popraviť“. Vnú-torné zronení vrátil sa Lučo do svojej kely, rozru-šený oznámil novinu spoluväzňom. Všetci zostali veľmi zronení a vyvedení z rovnováhy. Luča najviac dlávilá myšlienka, ako správu oznámi mladšiemu bratovi Igorovi – vedť bol v cele najmladší.

Správa o pripravovanom zastrelení desiatich banskobystrických občanov vyvolala v meste veľ-ký rozruch aj medzi exponentmi slovenskej admi-nistratívy a cirkevných kruhov. Mladší brat Ivan doplnil udalosť takto.

Oprípravovanej poprave sa dozvedel Dr. Balko, člen Štátnej rady. Od náčelníka železničnej stanice vymohol drezinu. Našiel železničiara, ktorý v mra-zivom počasí a s veľkým rizikom bol ochotný ho odviezť do Žiliny. Na drezine bez kúrenia a s bielou zástavou sa vydali na nebezpečnú cestu do Vrútok. Pri jednom z mnohých tunelov ich zastavila parti-zánska stráž. Ďalej ich nechcela pustiť, spočiatku sa zdalo, že ich chce aj zajať. Balko sa nedal, súril: „Ponáhľame sa, chceme zachrániť ľudské životy, zavolajte veliteľa a vysvetlite mu prečo sme tu a kam sa náhlime.“ Jeden člen stráže priviedol veli-teľa. Bol ním organizátor partizánskeho hnutia v Turci Viliam Žingor. Vypočul Balka a poskytol mu ochranu celým územím kontrolovaným partizán-mi.

V Žiline Balko nastúpil na najbližší vlak do Brat-slavy. Prezident republiky o všetkom už mal in-formácie od banskobystrického biskupa Škrábika. Dr. Jozef Tiso sa spočiatku sťažoval, že už nemá žiadnu moc, ale na veľké naliehanie sa spojil s ge-nerálom polície a zbraní SS Hermanom Hofflem. Balko dostal falošné potvrdenie, že banditov, kto-rí zničili spravodajské spoje, chytili a spravodlivo potrestali.

Lučo sa až neskôr dozvedel o príčine rozsudku smrti. Na viacerých miestach v Banskej Bystrici bolo zničené nemecké telefónne spojenie. Fašisti opakovane oznamovali rozhlasom, že na odvetu zaistili rukojemníkov-päť popredných bystrických občanov, ktorých spolu s piatimi ďalšími spomedzi väznených osôb zastreli, ak do 48 hodín obyva-teľstvo nepomôže odhaliť páchatel'ov. Medzi vy-hlásenými boli traja z Nábělkovskej rodiny – Lučo, brat Igor a bratranec Václav – všetko študenti, Prí-slušníci VSO.

Slovo na záver:

Nie som historik. Mám však radosť, keď informá-cie o udalostiach SNP, napriek tomu, že boli vyslove-né alebo zaznačené účastníkmi stojacími na opač-ných stranách povstaleckej barikády, sa viditeľne zhodujú. Tak, ako to bolo v prípade opisu udalostí okolo hrozjacej popravy 10 rukojemníkov v decem-bri 1944 partizánmi bratmi Nábělkovcami a členom Štátnej Rady Slovenskej Republiky Dr. Balkom.

Informácie zozbieral a zostavil Jožo Starosta

AKÝ SILVESTER SA PRIPRAVOVAL V BYSTRICI

Cestou domov som počul z mestského rozhlasu mimoriadnu správu vojenského veliteľstva: „V dô-sledku toho, že rôzni sabotéri popretŕhali na mno-hých miestach vojenské telefonické káblové vede-nie, nemecké vojenské veliteľstvo rozhodlo, že ak sa neprihlásia páchatelia behom dvoch dní, bude na odvetu desať popredných bystrických občanov slovenskej národnosti, ktorí sú zaistení ako ruko-jemníci, dňa 31. XII. 1944 poobede o 16. hodine na banskobystrickom námestí verejne popravených!“

Tol'koto správa. Omráčila ma ako hrom. Kto je me-dzi týmito desiatimi a čo tu teraz robiť?! Nemecké veliteľ'stvo nepoznalo žarty, bola to smrteľne vážna vec. Kde začať?! Telefón nefungoval, cestovať som nemal ako. Doma som rozmýšľal a uvažoval, keď vtom niekto klopal na dvere (zvonec nefungoval). Otvoril som. Prekvapenie! Pani Čárska v čiernom. Zlé tušenie. Uviedol som ju do neusporiadanej izby. Pustila sa do usedavého plaču.

Hovorila mi so slzami, že jej manžela Dr. Viktora Čárskeho chytili ako bývalého tajomníka povstalec-kého okresného výboru, uväznili a teraz ho zaradili medzi tých, ktorých mali na Silvestra poobede na

bystrickom námestí popraviť. Medzi nimi bol vraj aj Vaškov syn Václav, bystrický mešťan Viliam Furdík, niekoľko komunistov, ale aj dvaja mladí Nábělkovci. Nemohol som nič iné urobiť, len sľúbiť, že sa pokú-sim o nemožné. Len som ešte nevedel, ako. Zanedl-ho po pani Čárskej prišla pani Furdíková. Aj tú som utišoval a sľuboval vykonať všetko možné, hoci som sám nevedel, čo a ako.

Vybral som sa hneď k pánu biskupovi Škrábikovi, už ho o veci informovali a bol celý zúfalý. Sľúbil a po-kúsil sa volať Sliach a Bratislavu. Ale darmo, nedostal žiadne spojenie. Volali sme Dr. Ďurčanského a Dr. Bukového, odcestovali vraj niekde do okolia Brezna a nedalo sa vedieť, kedy sa vrátia.

Bol už podvečer, nedalo sa nič robiť, na mesto zaľahla hmľistá tma. V noci mi napadla myšlienka, že som bol členom správneho zboru slovenských železníc. Čo tak vyžiadať na stanici drezinu a ňou odcestovať do Bratislavy. Ihneď ráno som sa vybral na stanicu, pripravený na cestu. Cestou som ozná-mil svoj úmysel paniovi biskupovi: “Budem sa za vás modliť!“ Požehnal ma krížom na čelo a zažalal mi šťastlivú cestu.

Naštastie na stanici som zastihol prednostu na údržbu trate Ing. Rudolfa Vítku. On mi po vysvetlení veci dal k dispozícii železničnú motorovú drezinu na cestu z Bystrice cez Diviaky na Vrútky k rýchliku do Bratislavy. Doprava cez Kozárovce bola v tom čase prerušená. Keďže aj doprava na Harmanec – Diviaky bola životu nebezpečná, nevedeli sme najprv nájsť vodiča, ktorý by bol ochotný ísť so mnou. Nakoniec po dlhšom hľadaní prihlásil sa vodič Ján Uhrín z od-boru Banskej Bystrice.

Keďže aj včerajší večerný vlak z Hornej Štubne na tejto trati z hôr ostreľovali, mali sme vážne obavy, či sa nám podarí prejsť cez harmanecké hory a tunely.

Trval som na tom, aby sme sa dali na cestu a na-koniec som na to nakriatol aj vodiča Uhrína. Z Bystri-ce sa nám šlo pomerne dobre a bez prekážok až po Harmanec. Medzi tunelmi v jednom úseku prinútili nás výstrelmi zastaviť dvaja ozbrojenci. Vysvetľoval som im, o čo šlo. Signálom privolali viac chlapov a spomedzi nich vystúpil jeden ako ich veliteľ. Bol za-rastený, špinavý, no mne sa zdal veľmi povedomý. Počas rozhovoru (chlapi nás zrazu obklopili s namie-renými zbraňami) som ho konečne spoznal, bol to

Úryvok z knihy JÁN BALKO: DESAŤ ROKOV SLOVENSKEJ POLITIKY (OSOBNÉ SPOMIENKY). Kniha je čas-tou viacdielového vydania „Život v piatich režimoch“. Vyšla na Slovensku, ale je rozpredaná.

som sa u prezidenta na mimoriadnu audienciu. Pán prezident prisľúbil zakročiť vo veci (moje hlásenie ho rozhorčilo) a kázal mi, aby som sa na druhý deň ráno o pol deviatej hlásil znova. Unavený, vymrznutý a prechladnutý pobral som sa do Hanulíkov k svojim, ktorí ma síce nečakali, ale sa potešili z môjho prí-chodu. Manželke som nehovoril, prečo som prišiel, lebo by do rána iste nezaspala, veď dobre poznala niektorých z tých, ktorých mali popraviť.

Ako som na druhý deň zistil, pán prezident zakro-čoval už večer po mojom hlásení. Medzičasom sa zhováral aj s pánom biskupom Škrábikom, ktorého si on sám zavolať, aby sa o veci informoval. Pán bis-kup mu vraj hovoril o zdesení, ktoré vládlo v Bystri-ci, kde na Silvestra na námestí mali popraviť desať rukojemníkov. Generál Hubický nechcel popravu na žiaden pád odvolať, kým sa neprihlásia sabotéri, čo popretŕhali káble. Držal sa vyhlášky, lebo armáda by sa vraj nemohla blamovať pred nejakou bagážou.

Či sa záchrana podarí a či nie, mal som sa dozve-dieť až poobede, zakončil rozhovor so mnou pán prezident. Poobede som sa potom dozvedel, že sa za pomoci generála Höffleho a nemeckého vyslanca

Viliam Furdík - továrnik, Pavel Ruttkay – továr-ník, Eugen Riečanský – hlavný tajomník, Ondrej Kožlej - súkromný úradník, Imrich Peník, Peter a Eva Novotní, Dr. Viktor Čársky – tajomník povsta-leckého okresného výboru, Václav Vaško - štu-dent, Igor Nábělek – študent, Ľudovít Nábělek – študent, Vincent Tomášek – súkromný úradník.

Na webovej stránke <http://www.bystricoviny.sk/> sme sa dozvedeli niekoľko podrobností o otvorení Barborskej cesty (BC).

Deväť dní, 188 km, 29 zastavení, historické skvosty i prírodné krásy. To všetko zahŕňa nový produkt cestovného ruchu v oblasti pútnického turizmu – Barborská cesta.

Spája slávne banské mestá bohaté na najvýznamnejšie hodnoty baníctva, historického a kultúrneho dedičstva. Slávnostné otvorenie Barborskej cesty a spoločné vykročenie do jej prvej etapy sa uskutočnilo 1. mája 2015 napoludnie, v Hradnom areáli za Barbakanom v Banskej Bystrici. O kultúrny program sa postarali Starohorský banícky spevokol Haliar a Dámske Komorné Kvarteto so sólistkou Alžbetou Trgovou zo Štátnej opery Banská Bystrica.

Po trase sv. Barbory návštevník spozná významné pamiatky a miesta, napr. oltár v kaplnke sv. Barbory v kostole Nanebovzatia Panny Márie v Banskej Bystrici, Banský náučný chodník v Španej Doline, Baziliku minor na Starých Horách, Harmaneckú jaskyňu, geografický stred Európy i najstaršiu mincovňu v Kremnici.

Počas putovania po krásach regiónu turista ďalej nachádza zrúcaniny hradu Šášov, kúpele v Sklených Tepliciach, významné banské pamiatky v Banskej Štiavnici, Banský Studenec, Dubové, Bacúrov, Pustý hrad, Zvolenský zámok, drevený artikulárny kostol v Hronseku, hviezdáreň na Vartovke a mnoho ďalších.

Dojmy z otvorenia Barborskej cesty

Otvorenie Barborskej cesty bolo naozaj príjemné, dôstojné a slávnostné. Pán primátor MUDr. Ján Nosko a zástupcovia z Johanneswegu, naši partneri z Rakúska, vyjadrili poďakovanie za tento projekt ľuďom, ktorí sa na ňom podieľali a podieľajú, radosť a nadšenie, že práve v strede Slovenska vzniklo niečo takéto hodnotné a prospešné, čo pomôže v rámci rozvoja cestovného ruchu a rozvoja regiónov.

Potom nasledoval príhovor pána Juraja Slašťana, autora projektu Barborskej cesty a predsedu občianskeho združenia Banský región – Terra. Vyjadril milé prekvapenie z hojnej účasti ľudí na otvorení BC, zaželal im dobrý krok, pekné počasie a príjemné zážitky.

V rámci kultúrneho programu ako prvá odznela



Barborská cesta otvorená 1. mája 2015

jedna z najkrajších piesní o Slovensku a to : **Najkrajší kút v širom svete je moja rodná zem** v podaní pani Betky Trgovej - sólistky Štátnej opery v B.Bystrici za doprovodu svojich kolegyň z Dámskeho kvarteta. Potom sa pod vplyvom piesne z operety Čardášová princezná zdynamizovala tleskaním a podupkávaním nielen scéna so sólistkou, ale k tleskaniu do rytmu sa pripojili aj ľudia, ktorí na otvorenie BC prišli.

V dobových kostýmoch boli po celý čas prítomní: sv. Barbora a sv. Katarína, permoníci, členovia spolku Rytieri Pustého hradu zo Zvolena, členovia Banskobystrického a Kremnického baníckeho spolku vo svojich uniformách, ako aj členovia Starohorského baníckeho spevokolu Haliar. Boli tam aj členovia baníckeho spolku Herregrund zo Španej Doliny a zo Starých Hôr.

Prekvapenie prišlo na záver slávnostného otvorenia, kedy p. primátor B. Bystrice a sv. Barbora odhalili symbol Barborskej cesty - vežu. Nasledoval potlesk, úsmevy a cvakanie fotoaparátov. Je to vyrezávaná drevená veža, má 3 okná a pripevnený žltý smerovník, na ktorom je nadpis BARBORSKÁ CESTA a QR kód. Je postavená pri 1. zastavení Barborskej cesty.

Nádherné mužské hlasy Starohorského baníckeho spevokolu Haliar zazneli aj v závere slávnosti a odštartovali prvé kroky pútnikov na 1. etape Barborskej cesty smerom do Španej Doliny. Ich hlasy sa ozývali Námestím SNP, bolo ich počuť aj v Medenom Hámri, kde je 2. zastavenie BC a potom na Španej Doline. Aj títo chlapci v nádherných bielo-červeno-zelených uniformách dodali celej atmosfére príjemnú náladu.

Na Španej Doline som sa stretla s prvými pútnikmi. Boli z Kremnice. Hovorili sme o ich dojmach z otvorenia cesty, z púte, o rekordnom čase, v ktorom došli z B. Bystrice na Španiu Dolinu, o značení, o prítomnosti i o tom, čo bude ešte potrebné spraviť, podporiť a vylepšiť. Zhodli sme sa, že tam, kde je vôľa, tam je aj cesta. U väčšiny oslovených ľudí tú vôľu a pochopenie nachádzame.

Okolo pol tretej začal padať jemný jarný dážď. Myslím si, že nám ho ZHORA poslala sv. Barbora ako svoj pozdrav :-). Takže na Barborskú cestu padalo šťastie. Potvrdili mi to viacerí. A keď padá šťastie, tak je dôvod na radosť i úsmev. A radosť, aj úsmev tu boli.



Verím, že aj o rok sa takto stretneme. Budem sa tešiť, keď sa k nám pridáte aj vy – zahraniční Slováci a všetci čitatelia časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Všetci s Vami, s kanadskými Slovákmí z Britskej Kolumbie nás spájajú nielen iniciálky BC – Barborská cesta a British Columbia – no spája nás veľmi veľa...

A tak sa teším na putovanie nielen s tými, ktorých osobne poznám, ale aj s tými, ktorých ešte nepoznám. Pretože Barborská cesta je hlavne o poznávaní.

Zdar Boh!

Oľga Slobodníková,
členka realizačného tímu BC, Terra Montanea
Foto: www.ivancillik.eu

Do Kaplnky sv. Barbory, ktorá je 1. zastavením na Barborskej ceste, prichádzam podvečer, vtedy je kostol otvorený, keďže o pár minút bude v ňom sv. omša. Pozerám sa na oltár, na ktorom je v strede Panna Mária s Ježiškom, vpravo od nej sv. Barbora a vľavo sv. Hieroným. Na chvíľu sa mi rozšíria zreničky, keď v nemoj úžase obdivujem prácu ľudí z dielne Majstra Pavla z Levoče. Oltár bol vyrobený práve v tejto dielni. V tichu a v modlitbe tu chvíľu pobudnem. Zajtra ráno vyrážam na prvé 3 etapy Barborskej cesty (BC). Pred sebou mám teda 3 dni chôdze a takmer 70 km.

Špania Dolina

Zbalila som si niekoľko najpotrebnejších vecí do ruksaka a od vyrezávanej drevenej veže – symbolu

1. etapa

nádeje a dobrodružstva, ktoré trvá 9 dní



Barborskej cesty, ktorá stojí pri banskobystrickom Barbakane, pokračujem cez Námestie SNP a Lazovnou ulicou do Medeného Hámra, kde je 2. zastavenie BC. Je tu pamätná tabuľa cisárovnej Sissi a II. zastavenie najdlhšej krížovej cesty (11 km), ktorá vedie z B. Bystrice na Španiu Dolinu.

Idem po chodníku a pri Autoservise ARS mi zastáva auto, hoci vôbec nestopujem. Vodič sa trochu diví, keď mu s úsmevom odpoviem, že sa s ním zveziem na budúce. „*Teraz si chcem odkráčať 3 etapy na Barborskej ceste, čo je takmer 70 km.*“ Otvorí oči, jasne vidím, že neverí vlastným ušiam a poriadne sa čuduje. „To myslíte vážne? To fakt idete šlapať? A za 3 dni?“ Nahlas sa usmejem a odpoviem mu: „Áno, skoro 70 km. Pridáte sa?“. To už druhý krát otvorí oči a aj ústa od údivu. Zažela mi príjemné putovanie. Na odchod krátko zatrubí a s úsmevom mi zakýva. A ja tiež.

Slečné okuliare, šiltovka a krém s UV faktorom ma chránia pred ostrými slnečnými lúčmi. Pred sebou vidím Jakub. Kedysi to bola samostatná dedinka, dnes je to už mestská časť B. Bystrice. Znak dediny, alebo odborne povedané vidieckeho sídla, však vidím aj teraz v podobe starších prízemných domov, úzkych uličiek a dvorov i malých záhradiek. V niektorých úzkych oknách sú rozkvitnuté muškáty, inde lobelky a petúnie. Je tu aj futbalové ihrisko, kostol, obchodík a krčmička. Od posledného domu vedie lesný chodník. Idem po ňom, som v tieni stromov a kríkov, ktoré chodník lemujú a v duchu ďakujem prírode i tým, ktorí stromy vysadili.

Lesnou cestou, po vrstevnici, sa dostávam na hlavnú cestu smerujúcu na Španiu Dolinu. Ten stupák po asfalte poznám. Viem, že mi dá trochu zabráť, no som na to pripravená. Prvá fľaša vody je už prázdna a ruksak mám o pár gramov ľahší. Ešte dve zákruty, jeden menší stupák a už som v centre Španej Doliny.

Idem ku Kaplnke Božieho hrobu. Je to posledné, ôsme zastavenie starej krížovej cesty. Pozoruhodné je, že táto stará krížová cesta má len 8 zastavení a postavili ju jezuiti. Končí tu, na Španej Doline, v Kaplnke Božieho hrobu. Táto špaňodolinská Kaplnka Božieho hrobu je jednou z piatich zachovaných kópií. Originál – Kaplnka Božieho Hrobu – je v Jeruzaleme. Jeruzalemská kaplnka je samozrejme väčšia. Avšak, môžem potvrdiť, že Boží hrob je zase tu na Španej Doline rozlohou väčší, ako ten jeruzalemský.

Káva v Penzióne Klopačka je v tomto momente pre mňa tou najlepšou kávou na svete. Má lahodnú chuť, dobrú teplotu a hlavne mi dodá energiu spolu

Toto Sedlo, kde je križovatka viacerých turistických, cyklistických i bežkárskych tratí, iste dobre poznajú viacerí z vás.

Po krátkom oddychu sa vydám dole po lesnej ceste. Celý úsek až po domy v Richtárovej som v tieni. Z diaľky počujem zvuk motorovej píly. Aspoň odplaší medvede, poviem si v duchu. Klesanie je na niektorých miestach mierne, inde výraznejšie. Tu je priestor na spoznávanie seba samého. Obklopuje ma ticho. Cítim vôňu dreva a ihličia. Počujem ozvenu mojich krokov a zbadám verečku. Cesta ma dovedie k prvému domu v Richtárovej. On je vlastne posledný, je na konci bývalej baníckej osady Richtárová. Dnes je to chalupa, momentálne sú dvere a okenice zatvorené. Po niekoľkých metroch zbadám vežu kostola na Starých Horách. Pre seba si polohlasno poviem: „*Super. A prvú etapu mám za sebou. A nič ma nebolí. Žiadne pluzgiere, žiadne otlaky, žiadna svalovka, žiadne dychčanie.*“

Teším sa na sprchu, suché tričko a kraťasy. A na polievku. Obsluha je príjemná a usmiata. Nie preto, že sa poznáme, ale preto, že to má v krvi. Ktokoľvek sem príde, tak je vítaný. Je o neho dobre postarané a vie, že je medzi dobrými ľuďmi.

Studnička

Odskočím si k „Studničke“ – na pútnické miesto, ktoré je známe nielen tu, na Starých Horách, ale na celom Slovensku. Nachádza sa tu prameň liečivej vody. Podľa legendy táto voda uzdravila vtedajšieho farára. Na znak úcty tu dal postaviť dôstojný stánok pre bohoslužbu.

K Studničke stúpam po schodoch. Nie sú obyčajné. Sú ružencové. Od 45. schodu zbadám bielu sochu. Najskôr jej hlavu, potom ruky a napokon celú sochu Panny Márie. Biela mramorová nádhra, ktorá vyžaruje pokoj, nehu a lásku. To vás zasiahne do najhlbšieho vnútra. Blížim sa k nej. Hľadím jej do očí a ten jej pohľad ma fakt na chvíľu zhypnotizuje.

Sadám si na slnkom vyhriatu lavičku. Vedľa mňa je starší manželský pár. V ruke si každý z nich posúva zrnkú ruženca, pery sa obom hýbu, no hlások nepočuť. V ich centre je modlitba. V srdci oddanosť a nádej. Majú prívreté oči. Po chvíli predsa len počujem jemný šepot ich modlitby a vidím pohyb zvráskavených rúk na zrnkách.

Toto je to magické miesto plné pokoja a ticha. Tu sa oveľa intenzívnejšie ponáram do svojich myšlienok, do svojho vnútra. Tu sa vytratí stres a nepokoj. Obklopí ma nádherné prostredie, čistý vzduch, nebeská obloha, šum listov, teplo slnka a neha vyžarujúca z tejto neživej, a predsa živej sochy. Vôbec nevnímam čas. Strásie ma zima, lebo som už v tieni, pozriem na hodinky. Prešla pol hodina.

Zapálím sviečku a cestou späť si znova prečítam ďakovné slová na mnohých mramorových a žulových tabuľkách, ktoré sem priniesli ľudia z rôznych kútov Slovenska a už aj zo zahraničia. Keď tu budete, možno sa aj vy rozhodnete, že sem pribudne aj tá vaša – ďakovná tabuľka.

Oľga Slobodníková





Prof. Milan S. Ďurica 90-ročný

13.augusta 2015 sa dožil svojich 90. narodenín eminentný slovenský historik Prof. Milan S. Ďurica, čestný člen Slovenského ústavu. V sobotu 15. augusta o 15. hodine bola v kostole u Saleziánov na Miletičovej ulici 7 v Bratislave sv. omša, ktorú celebraval jubilant spolu so svojimi priateľmi. Pozvánku na túto sv. Omšu sme dostali aj do redakcie .

Spravodajský servis vatikánskeho rozhlasu 13. augusta o.i. napísal:

Vzácného životného jubilea 90 rokov sa dnes dožíva slovenský salezián, historik prof. Milan Stanislav Ďurica. Blahoprajný list mu zaslal hlavný predstavený saleziánov don Ángel Fernández Artime. „Za všetko, čo som mohol urobiť v mojom živote ďakujem donovi Boscovi a mojim saleziánskym predstaveným, ktorí mi vždy dovolili uskutočniť moje návrhy, ak ich zhodnotili ako rozumné“ - tieto slová oslávenca pri prijímaní gratulácie od slovenského provinciála dona Jozefa Ižolda citovala oficiálna saleziánska internetová stránka.

Milan Stanislav Ďurica sa narodil 13. augusta 1925 v obci Krivany. Po vstupe k saleziánom zložil prvé sľuby v roku 1944, za kňaza bol vysvätený 1. júla 1956. V tom roku napísal aj svoju dizertačnú prácu z teológie, v ktorej sa venoval Turínskemu plátnu. Od roku 1956 pôsobil ako profesor teológie na Saleziánskej vysokej škole teologickej v Abano Terme pri Padove. Habilitáciu doktora politických vied získal v roku 1961 v Padove. Od roku 1967 bol profesorom politických a ústavných dejín východoeurópskych krajín a istý čas aj prednášajúcim slovenského jazyka na Padovskej univerzite. Pôsobil tam až do dôchodku roku 1997. Ako teológa ho pápež Ján XXIII. vymenoval za poradcu prípravnej komisie II. vatikánskeho koncilu.

V roku 1969 založil stredisko východoeurópskych štúdií (Centro di studi sull'Europa orientale). Založil a redigoval ročníku Inštitútu slovanskej filológie pri Univerzite v Padove, Il mondo slavo. Spolupracoval na šiestich talianskych, nemeckých a latinských encyklopedických dielach. Bibliografia jeho prác predstavuje 1 700 publikácií vydaných v ôsmich jazykoch. Slovenskej verejnosti je známy svojou publikáciou Dejiny Slovenska a Slovákov z roku 1995, ktorá vyšla v piatich vydaniach.

Za jeho vedeckú a kultúrnu činnosť ho najvyšším občianskym vyznamenaním Veľkého dôstojníka Radu za zásluhy Talianskej republiky ocenil aj prezident Talianska. Rímska Accademia Teatina per le Scienze ho poctila titulom čestného akademika. Prof. Milan Ďurica bol členom mnohých medzinárodných vedeckých aso-

ciácií, s ktorými dodnes spolupracuje.

V roku 1991 ho minister kultúry vymenoval za prvého riaditeľa Slovenského historického ústavu v Ríme, zaslúžil sa o jeho založenie a uznanie vo Vatikáne. Od roku 1993 pôsobil ako profesor cirkevných dejín na Cyrilometodskej bohosloveckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V tom istom roku založil v Bratislave Ústav dejín kresťanstva na Slovensku.

Tolko Spravodajský servis vatikánskeho rozhlasu.

Spolu s pozvánkou sme do redakcie nášho časopisu dostali aj Stručný náčrt života a diela pána profesora, z ktorého vyberáme:

Drvivá väčšina jeho publicistických prác je venovaná oboznamovaniu širšej slovenskej i medzinárodnej verejnosti s dejinami slovenského národa a jeho štátnosťou. Jeho pozornosť sa sústreďuje hlavne na počiatky slovenských dejín, ktoré následkom toho, že Slováci už v 10. storočí stratili svoju štátnosť a nepodarilo sa im ju obnoviť skôr, ako v roku 1939 a potom opäť v roku 2003, boli všeobecnou historiografiou účelovo zaznávané alebo pripisované iným národom. Druhou najvýraznejšou tematikou jeho publicistickej činnosti je obdobie obnovovania slovenskej štátnosti od náznakov v prvej Česko-Slovenskej republike až po naintenzívnejšie štúdium krátkeho obdobia prvej Slovenskej republiky (1939 – 1945). Tomuto obdobiu Ďurica venoval svoj najrozsiahlejší vedecký výskum, ktorého výsledky systematicky uverejňoval aj publicistickými príspevkami. Lebo vždy zdôrazňoval svoje presvedčenie, že vedecký výsledok, týkajúci sa dejín malého a vo svete takmer neznámeho národa, ak zostane uzavretý v striktné vedeckej literatúre, dostane sa do pozornosti iba malej hĺstke odborníkov.

Je povšimnutia hodná aj skutočnosť, že Ďurica, ktorý venoval náležitú pozornosť aj otázke židovských obyvateľov Slovenska počas obdobia 1938 – 1945 (jeho prvá štúdia na túto tému vyšla v roku 1957 a nasledoval ich veľký počet ďalších príspevkov v rozličných jazykoch) asi ako prvý Slováč si vzal námahu rozpracovať tému „Židia zo Slovenska v dejinách vedy a kultúry“, aby poukázal na nezanedbateľný prínos slovenských Židov do kultúrneho bohatstva mnohých národov. Štúdia vyšla v niekoľkých verziách v zahraničí aj na Slovensku.

Pán profesor Ďurica poslal aj pre náš časopis tri články na uverejnenie, Kto bol Samo, Rastic – 1. kráľ Slovákov, Kto bol sv. Gorazd. V mene našich čitateľov, priaznivcov jeho tvorby, želáme pánu profesorovi veľa zdravia a Božieho požehnania.

Jožo Starosta

Obyčajná dievčina z Kysúc je pýchou Slovenska

Hudba je už od malička súčasťou jej života. Študovala na konzervatóriu v Žiline a umelecký titul Mgr. art získala na Akadémii umení v Banskej Bystrici. Je speváčkou a hudobníčkou, v ktorej sa skrýva niekoľko muzikantských protikladov a zaradiť ju do jedného hudobného štýlu je takmer nemožné.



Vlasta Mudríková (28) pochádza z Kysúc a ľudia ju poznajú predovšetkým ako najúspešnejšiu slovenskú heligonkárku. Speváčky a inštrumentálny talent zdedila po svojej mame a starých rodičoch. Práve rodina jej odovzdala kus folklórneho bohatstva, v podobe ľudových piesní, zvykov a tradícií. Heligónku po prvýkrát držala v rukách ako deväťročná, pričom zvuk tohto nástroja jej učaroval natoľko, že sa ho už nedokázala vzdať. Jej heligonkársky talent objavil a rozvíjal Jozef Smolka, s ktorým založila skupinu Kysucký prameň. V ňom pôsobila pätnásť rokov a po skončení vysokej školy sa vydala na cestu sólovej speváčky. Práve s vysokou školou sú úzko prepojené dva speváčkinie protipóly. Napriek tomu, že Vlasta Mudríková už od detstva inklinovala k folklóru, vyštudovala operný spev na Akadémii umení v Banskej Bystrici. Už počas štúdia vystupovala v Štátnej opere v Banskej Bystrici a účinkovala v hre Giuseppe Verdiho s názvom Nabucco a taktiež v hre Simon Boccanegra. V súčasnosti neustále pracuje na napredovaní v oblasti folklóru. Je víťazkou mnohých heligonkárskych súťaží nielen na Slovensku, ale aj v Poľsku a Českej republike. Medzinárodnú súťaž v českej Ostravici ovládla už pätnásť krát a od jej debutového ročníka, ktorý sa konal v roku 2001 bola jedinou jej líderkou. Na Slovensku ju široká verejnosť pozná aj z televíznych obrazoviek, keďže bola súčasťou relácie TV Markíza Reflex či Teleráno. Bola však aj hosťom programu Petra Marcina Neskorého večer, ktorú vysiela RTVS.

Počas svojej kariéry vydala päťicu CD albumov, na ktorých sa nachádzajú piesne z rôznych regiónov Slovenska. Nechýbajú ani piesne z Kysúc, keďže mladá umelkyňa pochádza z kysuckej obce Skalité. So Skalitým je spätá aj jedna z jej najobľúbenejších piesní, ktorá sa zároveň stala akousi hymnou jej fanúšikov. Skladba nesie názov Už ja viacej po Skalitom. Piesne z jej štúdiových albumov sú podfarbené zvukom huslí, gitár a bicích nástrojov. Speváčka však

vydala aj DVD, ktoré má spomienkový charakter a mapuje jej muzikantské napredovanie. Na všetkých svojich vystúpeniach má oblečený kroj, ktorý sa stal každodennou súčasťou jej života. Ak si musí vybrať medzi civilným oblečením a krojom, jednoznačne zvíťazí kroj. Kysucký ľud bol naozaj chudobný, čo sa odzrkadľovalo aj na krojoch, ale na ľudové piesne a tradície bol veľmi bohatý.

Vlasta Mudríková nielenže zbiera rôzne ľudové piesne a uchováva ich, ale ukazuje krásy folklóru aj mladej generácii. Na jej vystúpeniach vidno množstvo detí a mladých ľudí, pre ktorých sa stáva táto Kysučanka vzorom. Vďaka tomu sa pomaly vytráca presvedčenie, že heligonkárske podujatia sú určené predovšetkým staršej generácii.

Vlasta Mudríková sa v súčasnosti venuje svojim vystúpeniam na rôznych heligonkárskych podujatiach, no v priebehu septembra odohrá chrámový koncert v Žitavanoch a doma v Skalitom. Jeden chrámový koncert v Kysuckom Novom Meste v kostole

sv. Jakuba, má už úspešne za sebou. Sama interpretka hovorí o úžasnej atmosfére a neopakovateľnej emócii. Je úžasné, keď v božom tichu ľudia čakajú na prvú pieseň, vnímajú každý tón heligónky a výpoveď textov. Nielen v ľudoch, ale aj v samotnej speváčke, zanechal tento koncert hlbokú stopu. Nevie, či je sila emócií ovplyvnená len silou miesta, teda tým, že koncert sa konal v kostole, no určite sám Boh miluje hudbu a dáva jej požehnanie. Momentálne Vlasta Mudríková plánuje vydať svoje šieste CD, ktoré bude úplne iné ako tie predošlé, pretože skladby dostanú nový hudobný aranž. Priaznivci folklóru v nich už nebudú počuť žiadnu sprievodnú kapelu, ale len hlas Vlasty Mudrikovej a tóny jej heligónky. Myšlienka tohto netradičného spracovania pochádza od jej fanúšikov a pripravované CD bude jasným dôkazom toho, že mladá folkloristka si neplní len svoje sny, ale aj sny svojich fanúšikov. Ona žije hudbou a žije si svoj sen. Robí to šťastnou nielen ju ale aj nás ostatných.

autor: Veronika Pullmannová
zdroj: www.mudrikova.blog.cz

Stretnutie Krasistov na Poľane

V dňoch 29. – 31. mája 2015 sa uskutočnilo už v poradí 52. stretnutie čitateľov časopisu Krásy Slovenska v Detve na Poľane (v 1458 metroch nadmorskej výšky). Usporiadateľmi boli Klub slovenských turistov – sekcia pešej turistiky, Redakcia časopisu Krásy Slovenska, Klub slovenských turistov Detva, Regionálna rada KST Zvolen, Mesto Detva a Mesto Hriňová. Slovenský veľikán Andrej Sládkovič by povedal, že sa stretneme v “kraji Detvanov, jarej družiny divej Poľany, v kraji vybijanej valašky a mumlavej fujary...”

Počas nádherného slnečného víkendu, ktorý bol raritou a odmenom po studenom a daždivom máji, ktorý miestni detvanci “vymodlili”, usporiadatelia dali do tohoto podujatia celé svoje obrovské srdce. Pripravili bohatý a hlavne zaujímavý turisticko-kultúrno-spoločenský program, ktorý bezpochyby zanechal hlboké zážitky v každom účastníkovi tohto ročného stretnutia.

V piatok večer prebehla beseda v kultúrnom dome Andreja Sládkoviča v Detve, kde sa účastníci oboznámili s bohatou históriou a kultúrou stredoslovenského detvianskeho regiónu. V sobotu okolo 1700 účastníkov vystúpilo na najvyššiu vyhasnutú sopku Slovenska – Sládkovičovú Poľanu. Vo viacerých slavnostných príhovoroch odzneli aj pozdravy krajanom z amerického kontinentu.

Tento rok sa stretnutia okrem Slovákov zúčastnili aj Česi a Poliaci. Kanada bola zastupená manželmi Magdolenovými z Toronta. Množstvo Detvancov žije aj na americkom kontinente. Mnohí z nich emigrovali za lepším životom za “veľkou mláku”. V sobotu prebehla prezentácia najnovších kníh vydavateľstva Dajama. Tohtoročnou novinkou je knižka Turistické pútnické miesta na Slovensku.

V sobotňajších odpoľudňajších hodinách nasledovali vystúpenia viacerých detvianskych folklórnych súborov na námestí v Detve. V nedeľu bola prehliadka detvianskych krížov na miestnom cintoríne a neskôr sa konala slávnostná omša v rím.-kat. kostole. Miestny pán farár privítal množstvo turistov. Prekvapením pre všetkých bola detvianska dychová hudba, ktorá počas sv. omše v chráme Božom



zahrala nádherné duchovné piesne a umocnila tak duchovný zážitok podujatia, ktoré sa konalo v pod majestátnou Poľanou.

Záverom detvianski organizátori odovzdali štafetu budúcim organizátorom podujatia zo Starej Turej. Na Veľkej Javorine, na hranici Slovenska a Česka, sa v posledný májový víkend 2016 uskutoční 53. stretnutie čitateľov časopisu Krásy Slovenska.

Text a fotografie: Paul Stacho



Anežka

Písal sa rok 1921. V rodine Amerikána v Kamennej Porube v malej drevenici prišla na svet ako druhé z deviatich detí.



Anežka v kroji (hore)

Z pobytu v Nemecku (vľavo)



Pani Anežka dnes

Otec za doláre zarobený v Chicagu kúpil role. Na deti bol prísny, zvlášť na dievčatá. Iba raz odišla Anežka na muziku bez jeho súhlasu. Vymkol ju, aby si to pamätala. Pamätá si. Tú noc spala v maštali. Bolo tam tepľučko, nie ako v pitvore bez piecky, kde sme sa traja tlačili na jednej posteli. V pätnástich odišla na roboty do Čiech. Oberala rajčiny na majeri. Videla ich prvý raz v živote. Keď s krajanmi prišla pracovať do Nemecka, tam bol iný svet, iní ľudia než u nich doma. A oni sa hanbili za svoje kroje, za vrkoče. Z prvej výplaty si kúpili šaty a popanštili sa.

V Nemecku ju zastihla vojna, tam zimovala, nepustili ju. Ale na Nemcov nespomína zle. K ľuďom, čo na nich robili, boli lepší ako Česi.

S budúci manželom, Slovákom zo Závady, sa poznala v Sudetoch. Aj veselie tam mali. Z rodiny prišla iba jej mama, otec odkázal, že on luterána do domu nechce. Anežka robila v textilke, muž vo fabrike na keramiku. Bývali v dome po Nemcoch. Tu im pánbožko požehnal prvé dieťa, dievčatko. Keď sa rozchýrilo, že vysídlení sa vrátia, báli sa o strechu nad hlavou. Aj túžba po domove, aj clivo bolo, a jedno s druhým, núž odišli za svojimi.

Našli si robotu na majeri vo Dvorci. Kým dostali bývanie v dome pri kaštieli, bývali u manželových rodičov na Dlhom, maličkom laze v horách nad Zavadou. Tu sa jej narodil chlapec a tu ho aj pochovala. Mal rok, keď umrel na ceste k doktorovi. Ak by mala zo svojho života niečo vymazať, bola by to táto udalosť.

Až do dôchodku, ba ešte rok navyše, aby končila spolu s manželom, robila v maštali. Užila si toho dost. Roboty, radosti, i starosti. No nestázuje sa. Domček si postavili, narodil sa jej syn, mamičku si doopatrovala,

Malá Anežka s mamou. Túto fotku posielali

otcovi do Chicaga

aj do sveta sa z roboty dostala. Bola v Nemecku, v Sovietskom zväze dokonca viackrát, aj lietadlom letela. Z Ruska sa vrátila s bábikou pre Andrejku. Nie hocijakou, táto bola pol metra vysoká, s peknými lícami, lebo slovenské bábiky nemajú pekné líca. Vnuk mal prvý v dedine šlapacie auto, čo mu babka z Ruska doniesla. Dobrou babkou bola. Všetky vnúčatá vyrastali na jej obedoch, na haluškách, všetky zo školy utekali rovno k nej. Narodeniny bez jej torty by sa nikomu z nich nerátali. A ako ich len vycifrovala! Ani majster cukrár by nad ňou nevyhral.

Keď mala deväťdesiat, spadla a zlomila si nohu. Po operácii je na vozíku. Nevesta sa o ňu pekne stará. Piatky má pre svoju babku vyhradené najstaršia vnučka Andrejka Košinová. Pozná babkin životný príbeh od samého začiatku. Keď o nej rozpráva, keď hovorí, ako s babkou chodila na výlety po Slovensku, stále sa usmieva. A úsmev, ten niekedy povie viac než slovo.

Rímsky básnik Horatius povedal: „Spokojný so svojím osudom budeš žiť šťastne.“ Pani Anežka Zrneková z Dvorca s pokorou prijala všetko, čo jej osud nadelil.

Mária Škultétyová, Bánovce nad Bebravou

deti, pomyslel som si, že pôjdem jednoducho za nimi. Durdík ma pokojným hlasom zastavil a zavolať naspäť do autobusu. Ja som mal vystúpiť na hornej škole. Nikdy som nechápal prečo mal ten autobus toľko veľa zastávok na ceste do školy. Boli zmatečné.

Na každej zastávke boli iné časy odchodov, teda mali byť. Záležalo na každej minúte, a tak sme si strhnuté rozpisy museli pamätať. Nemali sme žiadne Smart telefóny, wi-fi ani tablety. Navyše sme si museli pamätať aj ako vyzeral náš autobus alebo čo mal mať napísané ako cieľovú stanicu. Autobusy sa líšili len farbou pásov pod oknami – modrá, žltá alebo červená. Ten náš mal modré pásy a červené spätné zrkadlá, tak sme ho volali červené uši. Ani to mi však nepomohlo jedného večera, keď som čakal na autobus o pol piatej pri kostole. Čakal som a čakal a vyprevádzal jeden autobus za druhým. Tie sa vždy len otočili pri kostole, vypustili vystupujúcich, nabrali

Začiatkom augusta navštívil farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminster profesionálny fotograf z Niagarských vodopádov, Paul Stacho. Takto jeho fotoaparát vidí náš kostolík na 8-th Ave v New Westminster, BC.

Návšteva v New Westminsteri



Autobus

Každé ráno bol preplnený. Desať minút pred ním a po ňom išli ďalšie zo zastávky pri agáte, ale nikomu sa nechcelo ísť pešo až tam kvôli autobusu. Asi to bolo aj tým ránom. Záležalo na každej minúte. Naša zastávka bola posledná v dedine, takže nám zostalo už len miesto na schodoch pri šoférovi. Nastúpiť do autobusu bol ďalší rituál s nepísanými pravidlami. Kto pôjde prvý? Pravidlo staršieho sa uplatnilo aj v tomto prípade.

Prvýkrát som išiel autobusom do školy sám. Šoféroval Mišo Durdík, ktorý si neskôr obľúbil hrať na automatoch počas prestávok medzi autobusmi a preto ho nahradil Ľubo. Vždy boli dvaja, ale dovtedy sa ešte striedali. Prvá zastávka bola v dolnej škole v Příbovcach. Keď som videl vystupovať všetky školopovinné

nastupujúcich a ja som zostal stát a čakať na ten náš autobus. Nemal som hodinky a hanbil som sa spýtať sa šoféra, že kam ide. Nakoniec som predsa len nastúpil na autobus. Išiel však na opačný smer, do Martina. Na stanici v Martine som stretol Mišu a Katu Sopoch z Folkušovej. Nikdy som sa s nimi veľmi nerozprával, lebo boli o niekoľko tried nado mnou. V zúfalstve mi bola každá pomoc dobrá. Poradili mi, aby som počkal na autobus domov a potom sa prešmykol za nimi do autobusu bez platenia. Vyšlo to. Hoci stál lístok len korunu päťdesiat, ja som nemal žiadne peniaze. Zo zastávky som domov kráčal spokojný, ale napätý, čo povedia naši. Moje obavy sa naplnili, keď naši začali kričať a pýtať sa ma kde som bol. Neverili, že som tam len čakal a nenastúpil do žiadneho autobusu. „Kde si sa flákal? Ja poznám ľudí, ktorí mi povedia čo si robil a neprav si ma, keď klameš.“ Oco vrieskal ako zmyslov zbavený. Bál som sa a hanbil zároveň.

Pravda bola až príliš prostá, aby mi uveril.

Môj otec ho volal školský autobus, aj keď sme žiadny školský autobus nemali. Bol to obyčajný dedinský autobus akurát plný detí vždy o pol ôsmej. Podobne plný bol iba keď išli deti domov zo školy o druhej, ale to v ňom neboli skoro žiadny dospelí. Tí sa zviezli domov neskorším spojom na tretiu. Môj otec ním chodil z mesta každý deň – mama mala premenlivú pracovnú dobu a chodila domov hocijako.

Otec išiel školským autobusom do mesta málokeď. Vozil sa s ostatnými na šiestu alebo ešte skorej. Hanbil som sa keď išiel s nami v školskom buse. Vždy sa tam vytvorila medzera pred zadnými dverami, lebo sa deti neposúvali dozadu. Šofér na nich často kričal spredu, aby postúpili ďalej do vozu. Oco nekričal, tlačil. Keďže som nastupoval hneď pred ním, pocítil som jeho silu ako prvý. Prišlo mi to akoby sa v tom vyžíval. Ja som sa červenal a ospravedlňoval ľuďom pred

mnou. Zdrvivúci účinok sociálnej kontroly som pocítil na vlastnom tele. Keď zopár obetí popadalo na zem v tom náhlom návale a zo zadu sa ozývali hlasy protestujúcich, že: „Neni kam,“ otec prestal. Vydýchol som si, ale stále som sa nemal kde chytiť. Nebolo treba, navzájom sme sa tísli, držali až do školy.

Našťastie som nemusel chodiť s ocom na šiestu. Občas nám na gymnázium zaradili nultú hodinu. Vtedy som zistil, ako chodia učňovkári, ktorí sa nedostali na gymnázium. Sedeli vzadu, v päťke, spali a s nimi spala polka autobusu. Dohánali skrátenú noc. Bolo to smiešne a smutné zároveň. Keď šofér naložil prístupujúcich na zastávkach, zhasol svetlá a celý autobus sa ponoril do ríše snov. V lete bolo už o šiestej vidno ako sa všetkým hompálajú hlavy v zákrutách. Tento autobus sme volali robotnícky.

Jano Klimas

Spoločná kniha otca a syna prináša hlbavé i znepokojené filozofické zamyslenia toho mladšieho a verše zo šuflika z mladých rokov toho staršieho.

Kto je Vlado Gregor?

Vlado Gregor (1958) vnímavý pozorovateľ a neúnavný glosátor spoločenského diania v druhom zväzku svojich úvah a esejí dáva odpočet svojej tvorby za posledných päť rokov. I keď sú jeho texty inšpirované časnými otázkami, predsa majú rozmer nadčasovosti - autor totiž svoju životnú filozofiu necháva silne preniknúť zdravými postojmi a hodnotami, čo stavia jeho „svedectvo času“ do dnes nie úplne bežných intelektuálnych polôh tradičného ukotvenia.

Pár slov autora na úvod Svedectva času II

Narodil som sa na Medzinárodný deň detí roku 1958“ „To len teba mohlo napadnúť,“ hovoríeva sestra. Celý život sa tak trochu správam ako veľké dečko. Vždy som totiž chcel robiť to, čo ma baví, pretože asi len to môže človek robiť dobre, a popritom som vždy túžil hovoriť to, čo si naozaj myslím. Sú to dva ideály, s ktorými jednotlivec väčšinou žiadnu kariéru neurobí, ale ak sa o ne vôbec nepokúša, asi nemôže zažiť ani naozajstnú radosť zo života.

Tak trochu symbolické je aj to, že kniha vychádza po tridsiatich troch rokoch od prvej inšpirácie a prvého napísaného textu – ten, ako vidno, sa dočkal rozsiahleho „post scriptum“. Jednotlivé úvahy som po roku 1989 publikoval v rôznych časopisoch, od českých Teologických textov až po slovenské Ko-cúrkovo. Srdečná vďaka všetkým, osobitne však prešovskému časopisu Zrno. Všetko, čo som dal na verejnosť, bolo napísané post factum, témy som nevyberal cieľavedome, ale reagujem na prežitú skutočnosti a snažím sa o ich hlbšie pochopenie, a aj o sebakritickú reflexiu.

Od malička ma priťahovali humanitné vedy, aj sa mi podarilo dostať sa na filozofickú fakultu, ale stav na socialistickej alma mater mnou doslova otriasol. Vyvrcholilo to „Scénkou z dneška“ z roku 1979, po ktorej som musel z tej Sodomy odísť – aj kvôli duševnému zdraviu. Našťastie ma veľmi povzbudzovali výsluchy na ŠtB, kde si ma ocenili vyhrážaním sa troma rokmi. Pred kriminálom ma zachránila práve



Vlado Gregor je doslova zavalený knihami. Čerpá z nich aj inšpiráciu pre svoj život a písanie.

moja nepraktickosť a neschopnosť zaistiť si kontakty a nedostatočne utajené rozmnoženie mojich vyznaní.

Za to, že moje texty vychádzajú knižne som vďačný nielen Bohu, ale aj svojim vyda-vateľom Alexandrovi Šarovskému a Pavlovi Stanovi a tiež vynikajúce-mu pomocníkovi Bernardovi Gregorovi, menovcovi, priateľovi a čitateľovi našej Ústrednej knižnice SAV. Vďačnosť je jednou z mojich mála dobrých vlastností a odráža sa to aj v tvorbe, ktorá takmer bez výnimky vznikala tak, že som na niekoho myslel a snažil sa ho potešiť, či už milú rodinku alebo mnohých iných povzbudzovateľov.

Pre pochopenie „Svedectva času“ ešte pár údajov. V roku 1975 som vyhral dorastenecké majstrovstvá Československa v desaťboji. Tri dni nato ma zrazilo auto a tri mesiace ma dávali dohromady v troch nemocniciach. Nebyť tejto udalosti, možno by som robil trénera vo fitnesscentre a netrápil sa podobnými zložitostami, akými tu obťažujem vaše rôznymi reformami a „deformami“ obliehané hlavy.

Zažil som teda na vlastnej koži dosť utrpenia, ale ešte oveľa viac videl. Práve preto možno trochu viac od iných chápem jeho význam pre konštituovanie jednotlivca a aj ľudstva. Teraz pripomínam chrobáka Truhlíka – „všade som bol, všetko som videl...“ Vela som však aj precítil a veľa ráz dostal po nose a preto dúfam, že moje eseje a fejtóny budú pre vás povzbudením v týchto zložitých časoch.

Čas v modernej dobe nenávratne letí, svet ide dopredu, ale hromadí aj smeti.

1. ukážka z knihy

V bláznivom tempe súčasného sveta človek nevyhnutne uvažuje, k akej reálnej a hypermodernej katastrofe to všetko môže smerovať. Miznú pravidlá, miznú staré dobré zvyky a obyčaje, ľudské vzťahy sa transformujú do čohosi netolerantného, spojeného s divnými, netradičnými a nečakanými príchutami a arómami. Je to niečo zásadne nové, na čo sa v tej starej a nemodernej Biblii nedajú nájsť recepty?

Pozrite sa, milí moji, o Kristovi sa hovorí, že prišiel, keď nastala plnosť časov. Palestínu a menovite Nazaret si nepredstavujeme ako starodávny zapadákov, kde líšky dávali dobrú noc. Bola to síce malá dedinka, ale pár kilometrov odtiaľ bol Seforis, podľa všetkého to mesto postavené na vrchu, ktoré sa nemôže len tak ukryť, ako to spomína Ježiš v reči o viditeľnosti a otvorenosti Božieho kráľovstva. Podľa všetkého do Seforisu chodil Ježiš spolu s Jozefom na práce pri stavbe nového amfiteátra, predzvesti vtedajšej modernity, slobodomyselnosti a neoddiskutovateľného pokroku. Neďaleko viedla rímska diaľnica a bolo tam počuť gréčtinu a latinčinu. Nezabúdajme tiež, že Židia boli v rámci Rímskej ríše, predobrazu dnešného globalizovaného sveta, najgramotnejším národom! Naozaj neexistoval žiadny antický nadčlovek, neporovnateľný s akýmsi kočovníckym hebrejským podčlovekom! Nietzsche bol veľkým mysliteľom, ale veľké boli aj jeho predsudky a základná neinformovanosť.

Pomery a situácie v Rímskej ríši boli teda veľmi výrazným predobrazom dnešných problémov a komplikácií a takisto morálne dilemy vo veľkých aglomeráciách, či už išlo o Rím, Alexandriu, Korint, alebo aj Jeruzalem, boli celkom podobné dnešku. V Biblii nájdeme veľmi výstižné charakteristiky týchto pomerov a procesov a aj veľmi konkrétne návody na ich riešenie. Je preto smutné, že kresťanstvo sa po získaní moci za Konštantína do značnej miery od evanjeliových tradícií a pravidiel odklonilo a priznajme si, že aj toto dalo priestor islamu, ktorý bol dlho považovaný za kresťanskú herézu. Až časom sa propagáciou svojej výlučnosti a iného metra pre nemoslimov od Kristovho posolstva definitívne odklonil. Je teda paradox, že práve problémy moderného globalizovaného sveta nás tlačia k hlbšiemu pochopeniu zákrut náboženského vývoja a spoločných slepých uličiek. Všetky minulé omyly môžu byť teda veľkou nádejou pri hľadaní zdravého a jediného smerovania celosvetovej civilizácie.

Pripadá nám dosť krutá a archaická scéna so zlatým teľaťom, kde sa evidentne opustili zásady desatora a vyhlásila sa sloboda uctievania hocícho a hocikým spôsobom. Málokedy si uvedomujeme a už je asi najvyšší čas si to priznať, že zlatým teľaťom môže byť aj uctievanie anarchie, ľudských práv bez úcty k základným ľudským povinnostiam a hľadanie tých ľahších a najľahších ciest pre úplne všetkých. To všetko bez rešpektu a súcitu k trápeniam takmer všetkých ľudí, vrátane detí, ktorí na presadzovanie takýchto utópií budú doplácať stále viac a bez reálnych a dlhodobých východísk.

Modlime sa, aby sa táto naša slávnostne deklarovaná a do omrzenia vyhlasovaná super modernita spamätala, kým ešte nebude pre celú našu nevídane humánnu a absolútne tolerantnú civilizáciu nevyhnutne a nenávratne, ireverzibilne a definitívne neskoro! Amen.

Snažme sa my mladí a lepší správne zaradiť, ale dajme si občas aj od starších poradiť

2.ukážka z knihy

Hovorí sa, že my starí máme pred mladými jednu veľkú výhodu. My sme totiž už boli mladí, ale oni ešte neboli starí. Človek mladý, alebo už aj dospelý, má sklon tých starých, celú ich dobu a všetko ich konanie znosiť pod čiernu zem. Je to niekedy aj smiešne, ale niekedy z toho cítiť až satanskú nenávisť, a to vôbec nehovorím ľahkomyseľne.

Môj otec si toho dosť vytrpel od režimu, moja starenka zase od iných ľudí. Ale nikdy som ani tatka, ani babku nepočul hovoriť na iných niečo zlé, roztrčené a nenávistné. Vždy som sa o ich krivdách a trápeniach dozvedel len od druhých. Často až pred smrťou alebo aj po smrti sa o našich rodičoch a prarodičoch všeličo dozvieme a vieme to správne zhodnotiť.

My môžeme s veľkým elánom a aj pravdivo všelíkoho kritizovať – či už Obamu a či Putina, či už Sokola alebo Bezáka, či už Husáka, alebo Tisa. Vždy sa však v prvom rade vcíťme do ich kože a skúsme si uvedomiť, čo by sme my robili na ich mieste.

Kristus bol veľmi ostrý proti farizejom, ktorí si mysleli, že sú dokonalí a môžu dávať neoceniteľné rady druhým, ale toho sviniera Herodesa nazval akurát líškou. Asi dobre vedel aj zo svojej skúsenosti, aj z dedičstva svojich predkov a asi aj od Otca na nebesiach, o čom je výkon moci a umenie riadiť všelijakých ľudí a žiť vo všelijakých okolnostiach.

Áno, ľudia sú všelijakí, ale aj my sme všelijakí a niekoho nenávidieť a vysmievať je nielen nekresťanské, ale nie je to ani dobré a nijako prínosné. Ježiš odmietol reálnu, svetskú moc, doslova ušiel pred ňou. Nie

Vladimír Gregor (1927 – 2013) ako jazykovedec pracoval v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV a neskôr v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV, pričom patril medzi prvých, zakladateľských pracovníkov tohto ústavu a venoval mu všetky svoje tvorivé sily a schopnosti. Významne sa pričínil o faksimilné vydanie rukopisu Kamaldulskej Biblie. Svojimi intímnymi básňami reagoval na osobné skúsenosti, rodinné udalosti i dianie okolo seba. Doteraz neboli publikované.

Z časti Básne plné dobroty, od Vlada Gregora st., vyberáme dve básne

HÁDANKA

*Chce lietat' vždy výš a vždy ďalej,
chce preliezť vrchy obrie, poznať každú alej,
chce predĺžiť si vek, lámať rekordy,
chce zladit' život v čarouné akordy,
chce veľa čítať, veľa počuť, cnosť žiť,
rád pracuje i ukladá sa na pažiť,
raz ruky spína k Bohu, raz zas ku kliatiu,
raz odpudzuje, raz privádza k dojatiu,
rád žije v samote, rád sa baví s ľuďmi,
rád odpúšťa krivdy, rád vodi bratov súdmi,
rád rozdáva druhým, rád zas k sebe hrabe,
rád poráža silných, lieči, čo je slabé.
Hádanka ťažká. Povieš: to je on!
Priateľu, nie tak! Gnothi to auton!**

** Spoznaj sám seba.*



mám naozaj rád. Neverte teda, milí moji, žiadnym zamlčaným dejinám a tajuplným kódom a hlavne neverte svojim vlastným, s pôžitkom a nadšením pestovaným, nadtľho a možno aj večne najlepším a najkrajším škatuľkám. Nikdy nezabudnime na to, že každý človek má minimálne dve stránky, vrátane nás a o to skôr rôzne skupiny ľudí. Preto nebudme opovázľiví, aby sme, ako hovorí Kazateľ, nezomreli zbytočne, predčasne a neužitočne.

Toto som písal na svoju sebaobranu, ale budem rád, keď to využijete aj vy na obranu svojich blízkych, kritizovaných a nenávidených.

NAŠE VINY, NAŠE VINY, NAŠE PREVELKÉ VINY!

Vlado Gregor, 8.5.2015

LÁSKA, BOŽE LÁSKA...

*Je jeden kvietok útluchý,
rozkvitá najskôr na líci,
korene v hĺbke srdca má,
polievajú ho básnici.
Keby ten kvietok dojemný
zvädol snád' v ľudstve naveky,
knižnice spáliť môžeme,
ich svet by nám bol ďaleký.
Nesmriteľní by zomreli,
Sládkovič, Goethe, Petrarca,
a miesto kvietka kvitla by
„oko za oko“ morálka.
Nieto však zvona takého,
ktorý by láske odzvonil,
nech radšej zhoria paláce,*

*nech radšej vyschne veľký Níl.
Ten kvietok mladosť krásľieva,
z tmy noci kúzli jasný deň,
on mladým svieti na cestu
sta šťastia, blaha pochodeň.
On otcom prácu zľahčuje
a matkám bolesť pôrodu,
on balzam vlieva do starcov
na konci žitia pochodu.
Lásku si ľudstvo ubráni,
z nej klasy krásy, pravdy žne,
lásku nemožno zahľušiť,
bez lásky žiť je nemožné.*

Medzinárodné stretnutie zahraničných Slovákov v talianskom Toríne

MY@VY, Združenie priateľov Slovenska, ktoré pôsobí v talianskom Toríne, zorganizovalo v ich sídle na Corso Vittorio Emanuele v útorok 28. apríla 2015 medzinárodné stretnutie zahraničných Slovákov. Akcie sa zúčastnili honorárny konzul Slovenskej republiky pre Regióny Piemont, Ligúriu a Valle d’Aosta Giuseppe Pellegrino a krajanovia z Talianska, Francúzska a Kanady.



Taliansko reprezentovalo združenie MY@VY, vedené predsedníčkou Majou Strakovou a podpredsedníčkou Luciou Kubicovou. Za Francúzsko prišli lotrinskí Slováci – akademická maliarka Viera Pridalova d’Agostini a Honoré D’Agostini. Z ďalekej Kanady, od Niagarských vodopádov prišiel do Torína veľmi známy fotograf a publicista Paul Stacho.

Už niekoľko rokov existuje veľmi aktívna a hodnotná spolupráca medzi spolkami týchto krajín hlavne v kultúrno spoločenských aktivitách. Doterajšia spolupráca prebiehala väčšinou v elektronickej podobe, preto sme sa rozhodli zorganizovať pracovné stretnutie, aby sme si vymenili skúsenosti a názory a vytýčili ďalšie ciele do budúcnosti. Zároveň sme

Foto hore: (zľava) Maja Straková, honorárny konzul pán Guiseppe Pelegrino, Vierka D’Agostini, Lucia Kubicová - Torchio, Katka Brunariová
Foto vľavo: (zľava) honorárny konzul pán Giuseppe Pelegrino, Maja Straková, Oľga Weinstucková, Katka Brunariová, Hana Bencová, Lucia Kubicová
Torchio a manželia D’Agostini.

prediskutovali s honorárnym konzulom Giuseppe Pellegrinim začlenenie krajských spolkov do spoločenského kontextu v jednotlivých krajinách. Pán konzul sa momentálne chystá na svetové stretnutie honorárnych konzulov, ktoré organizuje Ministerstvo zahraničných vecí v máji v Bratislave.

Mali sme možnosť vymeniť si názory o činnosti krajských spolkov a získať hodnotné podnety, ktoré budú inšpirovať našu ďalšiu prácu. Honorárny konzul Giuseppe Pellegrini pozitívne zhodnotil našu prácu a zaviazal sa pretlmočiť obsah diskusie na spomínanom stretnutí v Bratislave.

Naše osobné stretnutie určite prispelo k upevneniu vzájomných vzťahov, ktoré mienime v budúcnosti rozšíriť realizáciou spoločných projektov. Stretnutie prebehlo vo veľmi priateľskej a milej atmosfére a už teraz sa tešíme na nové stretnutia v budúcnosti.

Maja Strakova, predseda
Lucia Kubicova, podpredseda
MY@VY – Združenie priateľov Slovenska, Toríno
Fotografie Paul Stacho

Radost uvidět prostou radostnou vděčnost

Určitě nejen táborákovým nadšencům jsou povědomá slova „**Kolik je smutného, když mraky černé jdou lidem nad hlavou...**“ a mnoho je těch, kdo znají pocit černého mráčka i v nitru sebe sama či blízkosti své duše. Jistě by každý v obou případech -ať už fyzického tak i náladového mráčka- raději měnil za jas Slunce.

Avšak jak je to v opačném případě pomínu-li pouhé konstatování, tedy přímou otázkou „**Kolik je radostného, když mraky černé nejdou?**“...

Sedajíc si dnes uprostřed mořského plavidla, které mě neslo skrze přístavní zátoku k jejím severním břehům, jsem se octl zcela bez předchozího záměru uprostřed 17-tihlavé řady žen a mužů rozličných věkových kategorií. Otočen směrem k břehu, který se mi co nevidět začal vzdalovat, jsem měl tu možnost vidět záblesky Slunce třpytící se na okenních výplních výškových budov dolního města a v dále nad korunami stromů parku na bezmračném nebi-samotný zlatavý disk sklánějící se k vodám Anglické zátoky. Sem-tam se nějaký onen sluneční paprsek duhovitě lámal ve vodní tříšti a poskakoval ve vlnách okolo naší bárky. Krása a radost kochat se.

Z tichého pozorování oné scenérie mě vytrhla osoba mužského pohlaví, která nejprve seděla v naší řadě, ale následně začala cestovat po palubě sem a tam a zřejmě vyhledávat lepší místo pro sezení. Díky tomuto menšímu rušivému elementu jsem pak svoji pozornost zaměřil na své spolecestující, abych

tak nějak zjistil, kolik vlastně té „prosté radostné tičnosti“ lze uvidět v naší řadě, kolik toho radostného se zde reflektuje jen na základě nepřítomnosti fyzického černého mráčka.

Jedna postarší paní si v protějším sedadle četla se zaujetím místní tisk a svému okolí projevila pozornost jen při započetí pracovní činnosti agenta optimálního sezení. Někjaká studentka ob pár obsazených sedaček po mě levici hltala první díl známé heptalogie o chlapci s jizvou na čele a onen svět opustila až při odchodu z námořního dopravního prostředku. Mladší žena sedící po mé pravici zprvu louskala sudoku nad 8 poupaty begonií zabalenými v papírovém obalu, ale zřejmě těžká úroveň zábavy s čísly ji donutila tuto část novin odložit a začít se kochat onou krásou. A zbylé osazenstvo této řady? Bylo cele ponořeno s dvanácti otupělými pohledy (lépe řečeno s výrazy tváře jakoby bez života, bez prosté radosti) do svých moderních Meucciho vynálezů a svými palci, případně ukazováčky, bylo připoutáno ve světě nul a jedniček, a to bez ohledu na věk.

Viděl jsem několik alegorických myšlenek směřujících k světu zhmotnělých přímo přede mnou. Bo-



hužel vděčnost za prosté krásné poledne jsem mezi nimi nenacházel. Po změně dopravního prostředku se však situace pozměnila a ve dvou tvářích mezi cestujícími jsem uviděl dík a radost z prostého žití, z prostého života. První patřila malé slečně v sedacím kočárku, která těsně před tím toužebně vyhlížela maminku, až se vrátí od řidiče. Takový ten dobře známý dětský pohled vstříc milující matce, kterému stačí pouhá její přítomnost.

V druhé tváři se vděčnost s pokojnou radostí zrcadlily tak nějak intenzivněji. Ta patřila starému, lété ohnutému, šedivému pánovi s brýlemi, modrou kostkovanou košilí a rybářskou hučkou na hlavě, který -soudě podle směru jeho cesty- měl dost možná namířeno do nemocnice. A v klíně svíral hrstku levandulí.

Radostná vděčnost z toho starce zářila do okolí. Těžko říct, zda to byl uvědomělý dík za každou maličkost života, nebo za krásu dnešního poledne, ale kdo ví, jestli to spíše nebylo za cesty jeho mládí, jež ho přivedly k té, s kterou sdílí celoživotní jas slunce v jejích nitru. A které byly jistě určeny ony levandule.

Jaromír, 6. května 2015, Vancouver



Tim Horton v Hamiltone

V životě je to už tak, že mnohokrát potřebujeme “dobrú legálnu drogu”, aby sme počas dňa vydržali a dokázali fungovať. Byť skrátka po celý deň fit “naštartovaný”. Mnohým Slovákom na americkom kontinente tento štartovací rituál umožní “droga” -kávička od Tima Hortona. Tim Horton je v podstate naša náhrada slovenskej krčmičky. Má to len ten háčik, že tá naša kanadská “krčmička” nie je alkoholická, nie ako to je väčšinou na rodnom Slovensku.

Denne sa v kaviarňach Tima Hortona naprieč Kanadou zastavujú aj mnohí kanadskí Slováci, či už na západe vo Vancouveri alebo na východe v Toronte. Do neoficiálnych symbolov Kanady bezpochyby patria aj produkty Tima Hortona. Kávička, zákusok-donut, polievočka, sandvič,... to je občerstvenie, ktoré si denne doprajeme v týchto kaviarničkách-reštauráciach. Mnohokrát tu máme súkromné alebo aj obchodné stretnutia, veď pri jedle, alebo kávičke bude nakoniec aj žalúdok spokojný.

Kde sa vlastne začala história týchto najpopulárnejších kanadských reštaurácií, ktoré vytvorili z Tim Hortona najväčší kanadský “food service” reťazec? Odpoveď nájdete v Hamiltone na Ottawskej ulici (Ottawa Street), neďaleko slovenského gréckokatolíckeho kostola. 17. mája 1964 si tu Tim Horton otvoril svoju prvú kaviarničku. Práve tu, na pôvodnom mieste prvej kaviarničky, otvorili v januári tohto roku zrenovovanú 1. kaviareň-reštauráciu, spolu s Múzeom Tima Hortona.

Múzeum na druhom poschodí kaviarne vám predstaví vyše 50. ročný biznisový úspech Tima Hortona. Dnešná mladá kanadská generácia poväčšine nepozná históriu hokejovej legendy, Tima Hortona. Keď im povieť toto meno, skôr vám vymenujú anglické názvy obľúbených druhov “smothies”, “donats”, čajov, kávičiek, sendvičov, ktoré si môžete kúpiť v Tim Horton.

Ale, čo pre mladú generáciu znamená Crosby alebo Gretzky, to pre staršiu generáciu znamenal Tim Horton. Bol ročník 1930 a pochádzal z Cochrane v Ontáriu. Spravil kariéru ako obranca v Toronto Maple Leafs, New York Rangers, Pittsburgh Penguins a nakoniec v Buffalo Sabres. Získal množstvo popredných cien v NHL. Gordie Howe ho nazval “Na-

silnejší muž hokejových ringov”. Tim sa so súpermi rád športovo pobil na ľade, ale nikdy nepropagoval násilie v hokeji, vždy len fair-play hru. Bol vždy priateľský, dobroprajný a pomáhal aj charitatívne.

Vedel dobre, že nemôže naveky hrať hokej, preto rozmýšľal aj biznisovo, keď si spolu s partnerom s Ron Joyce, bývalým policajtom, otvoril svoju prvú kaviarničku v Hamiltone. V Kanade v 60-tych rokoch minulého storočia bol mnohokrát problém dostať čerstvú kávičku. Tim Horhon naštartoval úspešnú reklamu “Always fresh” (vždy čerstvá). Ak sa krčah kávy čerstvej nepredal behom 20 minút, nesmel sa už ďalej ponúkať zákazníkov, ale musel sa vyliat – táto zásada platí dodnes.

V roku 1974 Tim Horton nemal to potrebné šťastie. Zabil sa pri autonehode na niagarskej diaľnici, neďaleko St. Catharine, keď sa vracal z hokejového tréningu z Buffalo do Toronta. Jeho biznisová idea však zapustila rýchlo hlboké korene po celej Kanade. Začiatkom r.2015 sme mali len v samotnej Kanade okolo 4000 Tim Horton reštaurácií, okolo 900 ich bolo v USA a okolo 90 v Perskom zálive. Minulý rok tento úspešný multi-biliónový kanadský biznis odkúpil americký gigant Burger King. Uvidíme, čo táto “svatba” obrovských biznisov prinesie v budúcnosti.

Všetko to začalo vlastne neďaleko slovenského grécko-katolíckeho kostola v Hamiltone pred vyše päťdesiatimi rokmi. Kaviarne-reštaurácie Tim Hortona zamestnávali a dodnes mnohokrát zamestnávajú mnohých Slovákov a veľa Slovákov zase zostáva vernými zákazníkmi tohto obrovského “food” impéria.

Ak vy, čitatelia časopisu Slovo z Britskej Kolumbie, navštívite v budúcnosti “Hlavne mesto sveta kaviarni-reštaurácii Tim Horton v Hamiltone, nezabudnite si tu vychutnať dobrú kávičku v “Prvej kaviarničke na Ottawskej ulici”. Na vrchnom poschodí si v múzeu so záujmom prezriete bohatú históriu Tima Hortona, ktorý zabodoval nielen v NHL, ale aj v kanadskom food biznise a hravo porazil aj takých veľikánov ako McDonald.

Text a fotografie: Paul Stacho, Stoney Creek, Ontario





Albín Korem alebo Biely Afričan

Volali ho Biely Afričan, dávali mu prívlastok misionár. Tridsaťpäť rokov strávil v Ghane. Albína Korem mal 65 rokov, keď 2. mája 2006 „prestal jesť sol“ (ghanský idiom), zomrel.

Príbeh Albína Korema, Drienovčana z východného Slovenska sa začal vo Viedni v roku 1968. Bol mladý, túžiaci po slobode a dobrodružstve a nemohol sa zmieriť s príchodom sovietskych vojsk do Československa. Preto odcestoval do Kanady, dva roky brázdil Ameriku, dva roky strávil na pobreží Guinejského zálivu. Ghana sa mu stala osudnou, prežil v nej 36 rokov.

„Podarilo sa mi pozitívne vplývať na myslenie a konanie tamojších ľudí. Dokonca som mal vlastnú reláciu pre farmárov v rozhlase i v televízii,“ povedal pri jednej z posledných návštev na Slovensku.

Napísal niekoľko publikácií, z ktorých najznámejšie sú Africké rozprávky a príbehy nazvané Ghana, Ghančania a ja.

Mária Kurimská, mladšia sestra Albína, ho poznať ako nespútaného, slobodného človeka s ochotou pomáhať každému, kto to potreboval. „Nechcel sa podriaďovať komunistom, tak odišiel. Pracoval do úmoru, nemal čas na seba, nikdy sa ani neoženil.



Adoptoval si chudobné dievča, Charlotte, ktoré posluhovalo z domu do domu. Vydala sa, má deti a dve si adoptovala po zosnulej sestre,“ spomína. Jej brata desili najmä hladujúce deti. V tom čase v Ghane fungovalo iba jediné stredisko na liečenie podvýživy. Aj za jeho príspevia je ich tam dnes viac ako päťdesiat.

„Najhoršie je, že z ťažkej situácie chudobných ťažia bohatí. Hladujúce dievčatá sú ochotné ísť do pošte sa za kusok chleba s hociakým. Vtedy ich aj najviac otehotnie a bludný kruh sa uzatvára,“ povedal pri jednom z afrických návratov Biely Afričan. Uvedomoval si, že všetky deti sám nenakrmí. Preto sa zamestnal na pedagogickej škole pre učiteľov poľnohospodárstva. Robil výskumy, osvetu. Cestoval po krajine, prednášal o poľnohospodárstve, ekológii, školstve a výžive.

Otec mu doma ukul kosu a poslal do Afriky – aby im ukázal, že kosenie je efektívnejšie ako s mačetou. Korem mal skrátka dva domovy. Jeden na Slovensku, druhý v Ghane. Podobnosť medzi dvoma krajinami videl „v istom pocite menejcennosti, ktorý vyplýval z dlhoročnej kolonizácie a poroby“. Pod Tatry túžil preniesť jednoduchý životný štýl, plný surovej zeleniny či ovocia.

A mal sen zaviesť na Slovensku ghanskú módu. Tamojšie ženy „nosili“ päť listov, upnutých okolo bedier. „Tie šaty sú také lacné a zároveň príťažlivé, že keby som sa tam oženil, mohol by som manželke kupovať nové šaty aj trikrát za deň,“ hovorieval.

Lubomír Lehotský
<http://zaujímavosti.sme.sk> zo 5. 6. 2006

Drienov - Z ďalekej africkej Ghany dorazila až na východ Slovenska smutná správa. Ťažkej chorobe, rakovine, podľahol Albín Korem. Tento 65-ročný Drienovčan emigroval v roku 1968 do Kanady, odkiaľ sa dostal do Ghany, kde prežil podstatnú časť svojho života.

A bol to mimoriadne plodný život. V Ghane pôsobil v oblasti poľnohospodárstva, školstva a osvetu. V tamojších novinách publikoval dve tisícky príspevkov, bol členom Národnej školskej komisie, pomáhal v boji s chudobou a všade tam, kde mohol. Sám hovoril, že už rozmyšľala ako černocho. „Čím dlhšie žije človek v nejakej krajine, tým viac ju pozná. Spoznáva jej problémy a tým užitočnejším sa stáva,“ povedal Albín Korem, keď sme sa naposledy, pred dvomi rokmi, stretli v prešovskej redakcii Korzára.

Hoci Ghana patrí medzi chudobnejšie krajiny, on sám sa považoval za bohatého človeka: „Netrpím hladom, ani chudobou. Mám všetko, čo potrebujem. Zastávam jednoduchý životný štýl, sociálne i ekologicky zdravý. Pri takomto životnom štýle sa dá vyžiť z mála peňazí.“

„Biely Afričan“ Albín Korem bude chýbať aj mnohým ľuďom v ďalekej Ghane, kde bol rešpektovanou osobnosťou, ale aj tým Slovákom, ktorí mali možnosť tohto jedinečného človeka spoznať.

Uverejnil portál <http://spiskanovaves.korzar.sme.sk/>
12. 6. 2006



Archívny fond Krajanského múzea Matice slovenskej pod literou „F“ a „G“

Z listu pani Zuzany Pavelcovej z Krajanského múzea Matice Slovenskej vyberáme:

Intenzívne práce na katalogizácii fondov KM sa začali začiatkom novembra minulého roku. Od tohto obdobia KM stihlo spracovať vlastné archívne fondy deviatich krajín sveta. Medzi poslednými, ktoré prešli rukami pracovníkov KM boli archívne z krajiny Ghana.

Po písmenom G má KM uložená iba jednu škatuľu. Je orientovaná na archív Ghany. Obsahuje 56 položiek, ktoré prevažne dokumentujú pôsobenie Ing. Albína Korema v Ghane. Nájde tu osobnú korešpondenciu, ďakovné listy, fotografie a jeho vlastný rukopis knihy – Bush fire and agricultural development in Ghana.

Dokumenty sú detailne popísané. Sú pripravené pre všetkých bádateľov na pôde Matice slovenskej.

I first came into contact with Albin Korem in October 1986 within the premises of the Ghana Institute of Journalism (GIJ) in Accra when I obtained admission to study journalism there that year.

Before then I was an admirer of his column “FOOD FOR THOUGHT” in the Sunday Mirror, now the Mirror. On the first day of our encounter, I was surprised when the man grabbed my hand and shook me vigorously when he was told that I was a poet. Instantly he asked me to be writing poems for publication in his magazine.

Tribute to Albin Korem – the environmental hero of our time

Albin was then the Editor of a magazine called THE RURAL FORUM which was being published by the Ghana Institute of Journalism. I also enthusiastically accepted without any condition to contribute poems and other articles to The Rural Forum. That was how our friendship originated. And for approximately 20 solid years, Albin and I had been friends and brothers in the true sense of the word. Albin was a member of the Abissath family in Ghana.

The last time I saw my friend was on Sunday, April 9, 2006. He had not been too well for sometime. But on that day when I visited him at his home at Taifa, he was not in the best condition. He was packing his things to travel to his home country Slovakia for treatment. According to him, he went to a hospital here for several tests and scanning. But there was one particular scanning he was told to come back in July in order to diagnose his sickness.

According to him, he asked the doctor whether he would be able to survive up to July because he was in severe pain. Already he had planned to visit home this year, so he would rather go and undergo treatment there.

On Tuesday, April 11, 2006, Albin left the shores of Ghana where he had lived for 35 years. Then on

Wednesday, May 10, 2006, I heard the transition of my bosom friend for the first time with unbelievable shock.

The Ghanaian Times of Friday May 12, 2006 (page 3) officially published the news of his death under the heading “Albin Korem is dead”. That he stopped eating salt on May 2, 2006. I wish to commend Times Editor, Ms Ajoa Yeboah-Afari for her brief comments about Albin Korem in her paper. She is a mother and lover of humanity indeed. That write-up about Albin was a master piece of journalism. I say

Bravo to you all over there.

One single outstanding contribution he made to the agricultural history of Ghana which many Ghanaians might not know was that. When he was the Editor of the Rural Forum magazine, he used the paper as the mouth of Ghanaian farmers. He advocated and called for the institutionalization of an award scheme for farmers. It was through his advocacy and instrumentality that then PNDC Government established the National Best Farmer Award scheme in 1989. This scheme has developed into what is now known as National Farmers Day, celebrated on the first Friday of November each year and declared a national holiday in Ghana.

Another thing he did for mother Ghana, perhaps, unknown to many, was that he had adopted many, many Ghanaian orphans, needy and deprived children, fed them, clothed them, educated them and transformed most of them into productive citizens who are now useful to themselves and society. He was a humanitarian in his own class. He sacrificed his personal comfort for the well-being of others.

Besides his uncountable articles, Albin had several books to his credit. He had actually publis-

Spomienky Vilmy Oravcovej na Albína Korema

Pani Vilma Oravcová je jedna zo “žijúcich kroník” farnosti sv. Cyrila a Metoda. Pri jednom z rozhovorov som sa jej opýtal, čo jej pripomína táto fotografia, ktorú som mal šťastie spraviť.

Bolo to v máji 2002, lipa ešte len začínala vyhŕňať lístky. Fr. Jozef Meňuš vyzval všetkých prítomných na svojej rozlúčkovej sv. omši (čo bola privítacia sv. omša pre Fr. Juraja Kopanického), aby sa k nemu pridali a objali SVOJ kostol. Veriaci “objali” svoj kostol 2x.

Tieto stromy, čo viem od Fr. Lacka, doniesla zo Slovenska pani Ondriašová ako semiačka, vypestovali malé stromčeky a zasadili pred kostolom. Ona to ešte asi v 67 roku doniesla zo Slovenska. A tá veľká rastlina pred farou (Ganeru), to je od Eddieho švagra (Eddie bol manžel p. Oravcovej, už zomrel).

A tie rastliny pri vchode do kostola (kríky) tie sadil ešte Ing. Albín Korem asi v r. 1971–72. On to trochu “landscape-oval”. On bol v Afrike, v Ghane. Prišiel do Kanady, z Rakúska. Potom v 72. odišiel do Ghany ako dobrovoľník pracovať s “Kjuso” (?). Bol poľnohospodársky inžinier.

Prišiel ešte naspäť asi v r. 73, ale nemohol dostať

hed a dictionary in his native Slovak dialect. He had published a book on „Bush Fires and Agricultural Development in Ghana” . In 2004, Albin and I co-authored a book entitled: „Traditional Wisdom in African Proverbs”. It was a collection of over 1000 proverbs from over 40 African countries. This is the friend I have lost. Writers of the world have lost a great member of their fraternity.

<http://nyansah.blogspot.ca/2006/05/tribute-to-albin-koremmy-co-author-of.html> by Mawutodzi K. Abissath

ALBIN –THE SOUL

Oh Albin, Albin, Albin!

Where have you been?

You, the Soul from Slovakia

You relocated in Africa

And lived for 35 years in Ghana.

You went back to Slovakia

Never to return to Africa

But to leave us in shock in Ghana!

How are we to account for your gap?

You, adopter of orphans,

You, father of the needy infants

And you, comforter of the distressed

In whose hands have you left the deprived?

Oh Albin, Albin, Albin!

You’ve accomplished your mission on earth

You’ve executed your duty with distinction

You deserved a rewarding rest from the Creator

Enjoy your blissful initiation through transition

Until we reunite in the kingdom of heaven

Accra, May 10, 2006
upon hearing the death of Albin Korem.



Tol’ko významných vecí vykonalí naši predchodcovia a ľudia pomaly vymierajú a to všetko zapadá prachom. Mladí vyhadzujú staré fotky a dokumenty...

Aj jeho sestra nám ešte napíše, z Košíc, že ona si ako cení, že kto bol “dobrý” k jej bratovi. Lebo ona mi povedala, keď bola tu na návšteve v Toronte u dcéry, vtedy mi zatelefonovala, že ona verí, že to nebolo všetko v poriadku s tou jeho smrťou, lebo to všetko tak rýchlo išlo, prišiel domov a mal zrazu veľľa problémov, žalúdok, pečienka a všetko... a potom hneď umrel, začiatkom mája, v Košiciach.

On tam mal na Slovensku taký malý domček, my sme sa tam s ním stretli v 2002, keď sme boli na návšteve na Slovensku. Prišiel aj Jankovi na svadbu. Ešte sa aj poobliekal do toho ich afrického kroju.

S pani Vilinou Oravcovou sa rozprával Jožo Starosta

Zbohom, pani učiteľ'ka

Prichodí mi napísať pár slov o pani Regine Tobiašovej. Zomrela, 28.augusta 2015 vo Vancouveri. Zomrela jedna z „legiend“ farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. Hovorím legenda, lebo pomaly sa iba v legendách dozvedáme o ľuďoch, ktorí žili hlavne pre svoje okolie, pre svojich blížnych, pre svoju komunitu. A taká bola Regina Tobiašová.

O jej prvých 37 rokoch života neviem skoro nič. Akurát toľko, že sa narodila v 5.septembra 1931, že bola východňarka a že bola učiteľ'kou. Ale to vedel o nej každý zo starších členov farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, pretože to sa dá ľahko vypočítať z viacerých udalostí jej života. Prišla do Kanady v r.1968 ako 37-ročná, jej 65. narodeniny sme oslavovali v 1996 a zomrela ako 84-ročná. Že bola východňarkou to o sebe s hrdosťou všade vyhlasovala. A to, že bola učiteľ'kou, to sa jej nikdy nepodarilo odtajiť, lebo to mala zakódované vo svojich génoch a bolo to z nej „čistiť“ na každom kroku.

Druhé 35 ročné obdobie jej života bolo úzko spojené s našou slovenskou osadou sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, a to si zasluží viac pozornosti. Osobne som poznal pani Reginu iba od r.1986, preto som si vypomohol ročenkami Slovenských Jezuitov v Kanade (SJK), v ktorých som sa mohol dočítať o práci p. Reginy, pretože každoročne uvádzali krátky prehľad života a udalostí v našej farnosti.

Regina Tobiašová prišla do Kanady v roku 1968 spolu so svojou rodinou a mnohými ďalšími emigrantmi zo Slovenska. Neušlo to pozornosti otca Viliama Lacku, SJ, ktorý v SJK 1968 píše:

„V posledných časoch prichádzajú mnohí ľudia z našej vlasti. Dúfame, že niektorí z nich zakotvia aj u nás, na západe a usadia sa v našej slovenskej farnosti“.

Určite ani netušil, ako sa jeho nádeje splnia. Mnohí zakotvili, a medzi nimi aj rodina Tobiašová. Keď som v 90-tych rokoch pozeral na Reginu, ako bola stále plná elánu a životnej energie, vedel som si predstaviť, ako to bolo po šesťdesiatom ôsmom. Určite ju bolo „všade čistiť“. Naznačuje to aj Otec Lacko , ktorý v SJK 1969 píše:

„Mnohí z nových sa zapájajú do farského života. Daj Bože, aby sme pekne žili v budúcom roku, kedy oslávime 10.výročie založenia našej farnosti“.

A Otec Žabka to v SJK 1970 potvrdzuje:

„Práve prešiel rok môjho pôsobenia ako duchovného osady sv. Cyrila a Metoda New Westminster. Veriaci si krásne plnia náboženské povinnosti a krásne sa starajú o svoj kostol. December bol v znamení prípravy slovenských vianočných sviatkov na Pacifickom pobreží. Osadníci vyzdobili kostol, takže vyzeral ako Tatranský betlehem. Taktiež účasť nových prisťahovalcov na tieto sviatky bola povzbudzujúca. September bol začiatkom nového školského roku. Aj my sme začali so slovenskou sobotňajúcou školou v osadnej hale. A záujem je prekvapujúci, do 30 študentov našej milej matersčiny, čo je veľmi dobrý náznak“.

Takže sa „vyklúlo šidlo z vreca“. Naša pani učiteľ'ka Regina sa pustila s vervou do učiteľ'ovania. Nene-

chajme sa pomýliť, že Reginine meno nie je priamo spomenuté. Po dlhoročných skúsenostiach boli slovenskí jezuiti v Kanade opatrní a mená spomenuli až po niekoľkých rokoch. Bola to pani Regina, učiteľ'ka, o ktorej bola reč v predchádzajúcom odstavci. Potvrdením je ročenka SJK 1971, kde Otec Žabka píše:

„Obnovená hala osady je strediskom spoločensko-národného života. Tu sa odohrávajú programy a verejné výstupy našej osadnej slovenskej školy, pod vedením učiteľ'ky z povolania, pani Reginy Tobiašovej. V hale bývajú rôzne oslavy, schôdz-



Hovorí sa, že jablko nepadá ďaleko od stromu alebo „Aká matka, taká Katka, aký otec, taký syn“. Ak deti videli a vidia svojich rodičov, že si zachovávajú slovenské zvyky a reč, sami tiež sa neboja postaviť na javisko a zaspievať slovenskú pieseň, či recitovať báseň. Deti na fotografii z mája 1975 sú už dnes zrelí štyridsiatnici, takmer všetci už ženatí a vydaté a už vychovávali ďalšiu generáciu Slováko-Kanaďanov. Z tých, ktorí v máji 1975 boli na 1.sv. prijímaní a pripravili si, pod vedením pani učiteľ'ky Tobiašovej, kultúrny program ku dňu matiek, na fotografii spoznávame Jurigové dievčatá-sestry, Katku Benešovú, súrodencov Mičkových, Janka Oravca, Lesa Eliáša, sestry Beňové, Adrianku Čermákovú, Richarda Kinčeka, Denisa Radzu a Sonju Danovú.

ky, príležitostné bankety i zábavy. V sobotu sa tu schádzajú deti našej slovenskej školy, ktorá usporiadala aj niekoľ'ko výletov do prírody“.

Škola a učiteľ'ovanie neboli jedinou Regininou aktivitou. Vidno to z pokračovania článku v SJK 1971:

„Britskí Kolumbia oslávila 100 rokov odvtedy, ako sa začlenila do Kanadskej federácie. A na oslavu pozvali aj rôzne etnické skupiny. Slovenská osada sv. Cyrila a Metoda dostala úradné pozva-

„Staršie“ generácie Slovákov v New Westminsteri využili každú príležitosť oboznámiť miestnych obyvateľov so Slovenskom, s miestom ich koreňov. Táto fotografia je zo 100-ho výročia vstupu Britskej Kolumbie do kanadskej federácie. Na aute vyzdobenom slovenským znakom a kanadskou a slovenskou zástavou môžeme vidieť Jána Vargu, Joanne Beneš, Reginu Tobiaš, M. Vargovú, Terku Tobiaš, p. Kročku a Jozefa Račku.

nie od mesta podať ku oslavám pomocnú ruku. V pestrom sprievode sa vymieňali hudobné skupiny, rôzne organizácie, školy, podniky, atď. A ako hrdo a sebedovo viala naša Slovenská zástava popri Kanadskom javorovom liste. Nápis „Slovakia“ sta-

Regina Victoria Tobias
September 5, 1931 – August 28, 2015



čil na vysvetlenie. Trojvršie s dvojramenným krížom v národných farbách bolo naozaj umeleckým dielom. Slovenská ratolesť z rodnej lipy sa ujala aj na ďalekom Tichomorskom pobreží širokej Kanady. Krojovanú skupinu v ozdobenom aute tvorili nasledovní: Janko Varga, Janko Kročko, Jožo Račko, Regina Tobiačová, Joanka Benešová, Terezka Tobiašová a Margota Vargová. Všetkým blahoželáme a ďakujeme. Dokázali ste, že spoluprácou i malé diela rastú a že ďaleko od vlasti, na Tichomorskom pobreží, ešte žije duch slovenský“.

Takže Regina učila slovenčinu a povzbudzovala slovenské povedomie ..., aspoň tak sme to doposiaľ o nej čítali v ročenkách SJK. Ale to nebolo zďaleka všetko. Prečítajme si ako Otec Žabka v ročenke SJK 1972 píše:

„Slovenská škola a vyučovanie náboženstva, ktoré mávame v sobotu popoludní, vstupujú už do tretieho ročníka pod vedením obetavej učiteľ'ky z povolania, pani Reginy Tobiašovej. Pri rôznych príležitostiach sa škola predstaví verejnosti priľiehavým programom. Spomeniem Mikulášsky večierok, silvestrovský, fašiangový a veľ'konočný večierok, oslavu dňa matiek, osadný bazár, atď. Osobitne však treba vyzdvihnúť divadelné predstavenie, ktorým nás naši ochotníci milo prekvapili. Predviedli hru Ferka Urbánka „Pravda víťazí“



za réžie pani učiteľ'ky Tobiašovej. Výkonu patrí pochvala. Mená ochotníkov: Joan Benešová, Mária Benešová, Daniela Čermáková, Margita Kohárová, Eduard Navrátil, Vilma Oravcová, Paulína Szentivaniová a R.Tobiašová.

Hranie divadla bolo jednou z kultúrnych činností a záľub, ktorým sa venovali asi všetky vlny slovenských emigrantov. „Kamenný chodníček“ bola obľúbená divadelná hra, ktorú nacvičili „ochotníci“ v 50-tych rokoch ale aj vlna emigrantov, ktorí prišli po 68. roku. Na fotografii zo začiatku 70-tych rokov sú zľava: John Bartoš, Margaret Segeč, Chovanová, Paulína Sentiváni (Čedík), Vlado Daníšek, Regina Tobiaš, Vilma Oravec, Vlado Ferenčík, a p. Navrátil.

vániová, Regina Tobiašová a Ján Varga. V máji sme oslávili Deň Matiek s prvým sv. Prijímaním dieťok a s obradom korunovania Panny Márie. Výstup slovenskej školy obohatil program“.

V ďalšej ročenke SJK 1973 Otec Žabka pokračuje:

Osadná hala je strediskom slovenského spoločenského života. Je to miesto pravidelnej slovenskej školy, ktorá nás milo prekvapí pri osadných oslavách s priliehavým programom. Deň Matiek a Mikulášsky večierok sú už ich tradícia. Divadelní ochotníci nás i toho roku prekvapili výborným prevedením diela ferka Urbánka „Kamenný chodníček“, za réžie pani učiteľ'ku Reginy Tobiašovej. účinkovali: J.Barbuš, V. Daníšek, V. Ferančík, E. Navrátil, A. Chovanová, V. Oravcová, M. Segečová, P. Szentivaniová a R.Tobiašová.



Z toho, čo sme doposiaľ napísali je na prvý pohľad jasné, že Regina nebola priemernou farnáčkou, ale že obetovala pre farský život omnoho viac zo svojich talentov, omnoho viac zo svojho voľného času, ako mnohí z nás. Viacerí živí pamätníci sú toho ešte svedectvom a osobne to zažili. My, čo sme vo farnosti sv. Cyrila a Metoda „služobne mladší“ sa môžeme o tom iba dočítať. A že nielen Otec Žabka takto písal o Reginine vidno aj z príspevku Otca Šveca, ktorý vymenil Otca Žabku a ktorý v ročenke SJK 1976 napísal:

„O živých by som mohol popísať celé stránky. S radosťou a s istou hrdosťou spomeniem aspoň osoby, ktorých obetavosť oživuje našu farnosť a bez ktorých by som bol „stratený“. Pani učiteľ'ka Regina Tobiašová je ako dynamo. Popri starostlivosti o početnú rodinu chodí učiť slovenčinu, perie a čistiť kostol a organizuje príležitostné pikniky pre osadu.



Spev je jednou z činností, ktorá spre-vádzala emigrantov v ďalekej i blízkej minulosti a je prítomná i v súčasnosti pri priateľských stretnutiach, výletoch do prírody alebo sviatkoch cirkevného roka. Spievanie vianočných kolied je asi blízke každému našincovi. Na fotografii z 24. decembra 1978 vidíme vzorku slovenských emigrantov z viacerých emigračných vln ako spoločne spievajú vianočné koliedy 20 minút pred polnočnou sv. omšou pod vedením dirigentky p. Vlasty Drobnej. Na fotografii spoznávame manželov Dočolomanských, manželov Vadínových, p. Eliáša, Mary Benešovú a Reginu, Terku a Marienku Tobiašovú.



Ďalej v ročenke SJK 1979 Otec Švec píše:

„Farnosť organizuje aj reprezentačnú činnosť. Využívame každú príležitosť, aby sme na rôznych etnických festivaloch predstavili Slovensko ako zem krásnu, Slovákov ako národ svojrázny, vyspe-lý, s tisícročnou kultúrnou minulosťou. Zdá sa, že sa vo farnosti „zúžila“ medzera medzi staršou a mladšou generáciou. Na Vianoce mladí milo prekvapili starších, keď pred polnočnou sv. omšou spievali koliedy.

Otec Lacko v ročenke SJK 1982 pridáva:

Spev kolied pred polnočnou sv. omšou dodal chuti vžiť! sa do Vianočnej doby a jej radostných tajomstiev. Do 30 mladých farníkov a farníčok ich spievalo od oltára“.

Že sa tu priamo nespomína Reginine meno? Stačí sa pozrieť na fotografiu z toho obdobia. Je tam, a v prvej rade. O rok neskôr, otec Lacko v ročenke SJK 1983 píše už otvorene:

„A napísal som malú divadelnú hru, ktorá vysvetlila význam Vianoc podľa sv. Písma. Predviedla ju slovenská škola pod vedením Mrs. Tobiašovej a Miss Kathy Benešovej, ktoré učili slovenskú reč a náboženstvo.“

Z všetkého, čo sme doposiaľ napísali o p. Regini Tobiašovej akosi vyplýva, akoby Regina bola anj-elom, so samými dobrými vlastnosťami. Mala ona aj

„svoje muchy“, svoje slabšie stránky. Mohli by o tom rozprávať jej najbližší. My si však pri jej úmrtí pripomíname všetko to dobré, čím Regina prispela k rozvoju našej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminster. A to je to, za čo jej zo srdca vrelo ďakujeme.

Z Regininho súkromného života treba mi spomenúť aspoň toľko, že Regina vyhovala tri „do sveta súce“ dcéry a dvoch synov. O jednej z dcér Otca Lacko nepriamo píše v ročenke SJK 1985 takto:

Farský život je dobrý a príkladný. Radosť je byť v nedeľu na slovenskej sv. omši pri peknom speve. Solista Ferko (zať p. Tobiašovej) svojím spevom a gitarou častejšie spestruje bohoslužbu.

V ročenke SJK 1986 sa môžeme zase dočítať o jednom z Regininých synov. Otec Lacko píše:

„Strieborné jubileum našej farnosti nám prinieslo ďalšie rehol'né povolanie. Pán si povolal Štefka Tobiaša do prísnej Kartuziánskej rehole v Amerike. Dúfame a modlíme sa, aby nášho bývalého horlivého ministra nasledovali aj ďalší mladíci a dievčatá z farnosti“.

Čo k tomu všetkému dodať? Mnohí spomedzi starších farníkov našej farnosti by mohli o Regine určite ešte veľa rozprávať, omnoho viac než sme si tu v krátkosti pripomenuli. Na jednom sa však všetci zhodneme. Tak ako o nej napísal Otec Švec, tak sme ju poznali aj my, ako dynamo, ktoré sa nezastaví a ženie všetko okolo seba dopredu. Učila slovenčinu, spievala v kostolnom spevokole, pomáhala v prácach okolo kostola, organizovala pikniky, rodinné slávnosti. Skrátka, bolo ju cítiť na každom kroku. A pritom sa starala o päť detí. V neskorších rokoch pribudli vnúčence a pravnúčatá a chorý manžel, ktorý ju predišiel do večnosti iba pred dvomi rokmi.

Milá Regina, ďakujeme ti za všetko, čo si pre nás, čo si pre našu Slovenskú farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri spravila. Ďakujú ti hlavne tie slovenské deti, teraz už sami rodičia, ktoré ti prešli cez ruky v slovenskej škole, a ktorým si vštepila lásku ku slovenskej reči, piesňam, zvykom a k vlasti ich predkov.

Nech ti je zem kanadská ľahká.

Jožo Starosta

Mene, Mene, Tekel, Upharsin

Vrátil som sa zo 7-týždňovej návštevy Slovenska. Hlava plná zážitkov a spomienok na ľudí, situácie, prírodu. Chcem sa podeliť aspoň s niektorými z nich. Začnem však trochu inak.

Pred pol rokom, 1.marca 2015, bola v chráme sv. Víta v Prahe ekumenická bohoslužba ako záver festivalu Mene tekel 2015. Prof. PhDr. Petr Piťha sa počas bohoslužby prihovril k prítomným na tému “Našími nepriateľmi sme my sami”.

Uvádzam tu prepis a preklad jeho príhovoru, lebo ma veľmi zaujal. Zaujal ma aj z hľadiska mojej návštevy na Slovensku. Považujem ho za prorocký. Viaceré fotografie, ktoré sa v texte nachádzajú s textom priamo nesúvisia. Ospravedlňujem sa. Sú z návštevy Slovenska a pri počúvaní príhovoru pána Prof. PhDr. Petra Piťhu sa mi vynárali zo spomienok.

Ludia, ľudia,

Dovoľujem si vás osloviť týmto najvyšším možným titulom, pretože človek je obrazom Boha a je ozdobený výsostnými znakmi, rozumom, svedomím a zodpovednosťou. Zišli sme sa tu, aby sme si spomenuli na obete vojen a totalitných režimov, hlavne toho, ktorý je nám historicky najbližší.

Dnešná pietna slávnosť dostala meno Mene tekel. Tieto tajomné slová sa objavili na stene Nabuchodonozorovho syna, keď hodoval a zneuctil posvätné nádoby ukradnuté z Jeruzalemského chrámu. Oznamovali pád jeho ríše, pretože sa nepoučil z príbehu vlastného otca.



Rembrandtov obraz znazorňujúci záhadný nápis Mene, Mene, Tekel, Upharsin.

Sme pritom na mieste, ktoré je symbolom našich dejín. Je to chrám, ktorý po stáročia vznikol podľa presne stanoveného poriadku a stal sa stelesnením ideálu, ktorý viedol našich otcov a dedov. Sama o sebe táto katedrála týmto ideálom nie je. Pretože ten stojí vysoko nad ňou smerom označeným odvažne vzpriamenými vežami.

Odtiaľ k ľuďom prehovoril Boh. Počuli sme jeho slová platné pre Izraelitov v zajatí rovnako ako pre staviteľom tohoto chrámu. Sú bolestne platné i dnes. Odtiaľ k nám poslal svojho Syna Ježiša Krista, aby nám ukázal, kto sme. Že sme ľudia, iba ľudia, ponáhľajúci sa k smrti. Ale tiež, aby nám zvestoval, že ideálom človeka je byť obrazom Boha, podobáť sa Kristovi. To je pravda života a celý jeho zmysel. Ísť k tomuto ideálu.

Zakaždým tu niekto rozpráva. Dnes tá úloha pripadla mne. Je mi ťžko, pretože hovorím pred Všetev-



Slovenské kostoly, júl 2015

dúcim a uvedomujem si, že nestojím pred vami, ale pred tými, ktorí pre tento ideál, pre pravdu života, boli schopní svoj pozemský život nasadiť. Robiť to pre seba by nedávalo zmysel. Život sa obetuje za druhých. Tí, na ktorých tu myslíme, to spravili kvôli nám.

Je mi určené prehovoriť. Som tu na to, aby som konal to, čo mám konať. Viac než spomínať je treba sa poučiť. Tí, o ktorých premýšľame, zomreli predovšetkým preto, že si ľudia včas nepripustili, že sú ohrození. Je treba sa poučiť. Lebo sme opäť ohrození a opäť si to nechceme priznať.

Hovoríme, „žijeme v mieri“, a pritom sa poľuže, útočí a zabíja. Vo svojej hlúposti a pýche poučujeme celý svet. Hovoríme „náboženské vojny sú stredoveký nezmysel“. Očakávame, že odhodí svojho boha, pretože sme to my urobili. Ale oni to neurobia. Pretože na nás vidia, kam to vedie. Že vymierame.

Hovoríme, že s nimi musíme viesť dialóg. Ale oni nás nebudú počúvať lebo chcú hovoriť o náboženstve a my žiadne nemáme, pretože sme nekonečne liberálni.

Hovoríme, že si máme jeden druhého vážiť. Ale oni si nás vážiť nemôžu lebo oni sú schopní pre svoju pravdu položiť život, ale my budeme ustupovať a podľa ich diktátu zakročíme proti každému, kto sa prizná ku znameniu Kristovho kríža.

Hovoria nám, že nie sme tolerantní. A majú pravdu, pretože nie sme tolerantní ani k sebe navzájom.

A nedajme sa mýliť, pretože naši politici sa vôbec nezaujímajú o islám, ale o petrolej a o predaj obnosených zbraní.

My im to nemôžeme vyčítať, lebo hoci ich považujeme za krátkozrakých hlupákov, ale nesmieme to priznať, pretože sme ich zvolili. Navyše cítime, že sú to tí najvhodnejší z nás, pretože naslovo poslúchajú



iných, ktorí im, sami bez tváre, odniekiaľ rozkazujú. Tušíme, že odniekiaľ, kde sa hrá ruleta s fiktívnymi peniazmi, ktoré však niekedy musia byť podložené našou prácou, poprípade našimi životmi.

Usilujeme sa o mier na Ukrajine, ale sami sme pripustili, aby bol ohrozený a ponáhľame sa priživiť, pretože nepriznáme, že nejde ani o Ukrajincov ani o Rusov, ale opäť o peniaze a rovnováhy bánk, ktoré sa rozkymácali ako lode, keď sa zdvihnú vlny.

Hovoríme „musíme byť silní“, aby sme obhájili mier, ale načo nám budú zbrane, keď nemáme mužov, ktorí by ich zdvihli. Preto by to robili, keď nemajú ideál? Ideál, za ktorý by niekto bol ochotný zomrieť...

Sme veru úbohí a smiešni. Vzali sme svojej vlasti väzbu kultúry a naše katedrály sa rúcajú a spoločenstvo ľudí sa mení na hromadu rozhádaných sebcov. Stratili sme hodnotu a mieru človeka. Lebo je celkom logické, že keď odhodíme svoje kresťanstvo a zbavíme sa Boha, zbavíme sa i človeka, pretože prestaneme chápať ako má vyzeráť.

Ako si nás moslimovia môžu vážiť, keď oni majú Boha a my žiadneho nemáme. A preto by sa u nás



mali chovať slušne a jednáť s nami ľudsky, keď vidia ako sa my k sebe navzájom cho-

Hovoríme o mieri, chceme ho brániť, ale sami ho nemáme ani v sebe ani medzi sebou. Chceme zachrániť spravodlivosť, ale iba množíme zákazy. Lenže spravodlivosť ani mier nikto nezavedie, pretože vyrastajú zo slušnosti.

Viem, čo teraz nastane, čo budem počuť. Moje slová narazia na stenu sebeckej spokojnosti, ktorá je ako krivé zrkadlo, všetko prekrúti. Keby som povedal akúkoľvek múdrosť, ako ozvena sa ku mne vráti fráza prázdejšia ako blabot opilca. Keby som priniesol priamo z frontu usmrtené dieťa, ozve sa iba klamlivý nárek predstaviteľov elit a to taký, aký si bude priat' ku všetkému ľahostajný dav, ktorý ich má znovu postaviť do čela. Nikto sa nezdvihne, aby sa pokúsil ísť zachrániť súrodencov a či matku toho dieťaťa.

Ozvu sa proti mne hlasy „Na koho sa tam hráš? Nemaľuj čerta na stenu.“ Až nakoniec zaznie protest „Blázon, nakoniec spôsobí vojnu, umlčte ho“. Ale ja sa hrozím toho, čo si pripravujeme a spôsobíme.

Našími nepriateľmi nie sú ani Arabi, ani Ukrajinci, ani Rusi a vôbec, nikto. Stačíme si sami, pretože si nevážime zákon života. Zabudli sme, že život je láska a láska je obeta. Život bez nich nedáva zmysel, a to je na čo môžeme zahnúť.

Nemali by sme žiadnych nepriateľov, keby sme boli ako táto katedrála, lebo by sme boli vážení a ctení ako tvorcovia. A keby sme azda aj mali, neodvážili by sa nás ohroziť lebo by sme boli pevnejší ako oni. Našou cestou je návrat k rozumu a jeho disciplína a dôsledné, vierohodné a hlboko prežívané kresťanstvo.

Nie, nemôžem mlčať. Vyzvali ma, aby som prehovoril pred Bohom a pred mŕtvymi predkami a to vo chvíli, kedy sa nás cudzinci s úsmeškom pýtajú „čo vy ste vlastne zač“. Nemôžem hovoriť za druhých, ale odpoviem za seba, hoci sa chvejem.

Vyznávam, že som beloch. Uznávam odlišnosť ľudských rás, a teda ľudskú dôstojnosť všetkých, ale odmietam scernat', či zožltnúť a zmeniť proporcie a farbu svojich očí.

Som muž, ktorý môže splodiť, ale nemôže porodiť dieťa. A preto trvám na usporiadanej a trvalej rodine lebo je to základ spoločnosti a záruka výchovy. Trvám na tom, že muž a žena sú odlišní vo stavbe tela i biologockej funkcii, že žena je slabšia a vzácnejšia ako muž, ktorý ju má chrániť, milovať a vážiť si ju.



Bratislavské a Viedeňské ulice, august 2015



Novodobé nápisy na Bratislavských múroch



Bratislavské ulice, august 2015

Som zatiaľ zdravý a budem pomáhať nemocným, ale odmietnem fňukanie slabochov, ktorý sa na nemoc iba vyhovárajú. Som zároveň bohatý a chudobný. Na svoj chlieb si doposiaľ sám zarábam a mám ho dosť, aby som sa s ním podelil, ale odmietam živiť leňochov. Mám omnoho menej než tí skutočne bohatí. Nezavidím im, radoval by som sa, keby svoj majetok užívali rozumne.

Som European, pretože som Čech. Narodil som sa českým rodičom, vyrástol som v českej zemi a beriem vážne biedu, strašnú biedu aj slávu svojho národa. Preto sa odmietam rozplynúť v bezduchej uniforme konzumnej multikultúry.

Som kresťan, úctivý k ľuďom iného náboženstva, či názoru a viem s určitosťou, že sa tým budem riediť v celom svojom konaní, ale hlásim sa pevne ku svojmu kresťanskému Bohu a poriadku, ktorý On ustanovil, pretože je múdry, spravodlivý a k ľuďom súcitný.



Som človek, vďačný za svoju ľudskosť a hrdý na svoju tvár.

Som človek. Volám sa Petr Piťha a nie som rodné číslo 380326/038, ani identifikačné číslo oprávnenia 372-2/015 ani PIN ani BIPN ani akékoľvek iné číslo.

Som človek, pretože mám svedomie a nesiem zodpovednosť.

Som človek a ako človek chcem tiež zomrieť.

Tu uverejnený príhovor prepisal, preložil do slovenčiny a obrázky dodal Jožo Starosta

Príhovor pána Prof. PhDr. Petra Piťhu si môžete pozrieť „naživo“ na YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=MwRYpmWoiWQ> Českú verziu príhovoru môžete nájsť na <http://www.menetekel.cz/print.php?ci=1&nid=253>





Vitajte v džungli
Vitajte v Narodnom parku Corcovado pri panamských hraniciach.



Znovu medzi Slovákmi na Bohatom Pobreží

V jarnom čísle 2014 som informoval čitateľov Slovo z Britskej Kolumbie o mojich častých cestách na Bohaté Pobrežie (v španielčine Kostarika). Vo februári tohto roku nám tu pri Niagare “weatherman” štatisticky oznamoval najtuhšiu zimu od roku 1900. Bol som práve na telefóne s priateľom z detstva, s Amígom Robertom Tarnoczom zo Svätého Jozefa (San Jose). Stažoval som sa mu, akú sibírsku zimu tu pri Niagare prežívame. Povedal mi: Pablo na čo čakáš? Ved’ zamrzneš podobne ako tie Niagarské vodopády. “Kopni skrátka do vrtule” a už nech si tu a bude po tvojej sibírskej depresii. “O Sole mio” ti dá potrebné vitamíny, takže nabiješ si aj potrebnú solárnu baterku. Telo aj duša pookreje medzi priateľmi na Bohatom pobreží, a to práve potrebuješ v kanadských zimných mesiacoch.

O pár dní som už letel do Panamy a odtiaľ som pokračoval do kostarického hlavného mesta San Jose. Keď som prišiel, ledva som sa prvú noc vyspal a už na druhý deň sme vyrážali terénym džipom do džungle na pacifickom pobreží Kostariky.

Zamierili sme neďaleko panamských hraníc do Parque Nacional Corcovado. Tento park, ako sa oficiálne vyjadril svetovo uznávaný časopis National Geographic, sa radí ako jeden z najlepších na svete v rámci biodiversity.

Všeobecne Kostarika patrí k najlepším eco turistickým destináciám sveta. Nelutujem, keď zakaždým prídem do tejto krajiny, lebo je tu vždy čo objavovať a obdivovať. Tentokrát to bol chránený národný park Corcovado - znovu zážitok na celý život. Jednoducho povedané veci, ktoré väčšinou človek môže uvidieť len vo filmoch alebo len prostredníctvom televíznej obrazovky, som videl priamo “live-naživo”.

Teraz pár slov o parku Corcovado. Tropický park ma rozlohu 424 štvorcových kilometrov, nachádza sa na

polostrove OSA, v kantone nazvanom takisto OSA v juhozápadnej časti Kostariky. Náš hlavný stan sme mali v malej dedinke Sierpe, pri rieke rovnomenného mena. V tejto dedinke dávajú doslovne “líšky dobrú noc”. Je to ešte nerozvinutá turistická oblasť. Spali sme v jednoduchej ubytovni, ktorá mala honosný názov Hotel Margarita. Povedal by som maximálne 1-2 hviezdíkový hotel. No predstavte si tú romantiku, keď vás každý deň zobúdza dedinské kohúty a ráno o siedmej vás doslovne vzbudila “štátna hymna Kostariky”, ktorú zaspievali v neďalekej základnej škole kostarické detičky. V noci klud ako v hrobe, málo svetiel, lebo o pol ôsmej večer tu už býva absolútna tma. Len milión hviezdíček na oblohe...

Tvorili sme malú medzinárodnú skupinu, v ktorej boli zastúpení Francúzi, Američania, Španieli, Nemci a jeden Kanadský Slovák a jeden Slovák TICO (tak sa nazýva po španielsky obyvateľ Kostariky). Stretli sme sa v riečnom prístave v Siepre. Tam nás privítal náš kostarický profesionálny sprievodca, ktorý bol nabitý informáciami ako encyclopedia Britanica. V našej skupine boli aj dvaja americkí odborníci-ornitológovia a dvaja nemeckí odborníci z botaniky.

Paul Stacho

V mangrovníkových lesoch

Malou motorovou loďkou sme sa plavili až do delty rieky Sierpa, neskôr sme zamierili na otvorené more a popri pobreží medzi množstvami ostrovčekov sme sa dostali na našu konečnú stanicu PARK RANGER SAN PEDRILLO. Po absolvovaní inštruktáže ohľadom bezpečnosti v pralese, sme vyrážili na zaujímavé “hiking tours”. A čo sme na nich obdivovali? Tropické vtáky, zvierata, faunu, flóru, skratka všetko. Mňa osobne najviac oslovili tropické stromy. Ved’ vidieť obrovské tropické fikusy (z rodiny figovníkov) dáva človekovi mnoho filozofických myšlienok aj o ľudskom živote. Spomenuté stromy si určite pamätajú nielen dobu Husáka a Biľaka, ale aj Máriu Teréziu, Napoleóna, a tie najstaršie aj samotného Kristófa Kolumbusa. Tristo až päťsto rokov majú mnohé z nich.



Krása pacifického pobrežia v Kostarike.

Najviac ma však zaujali tropické obožiteľné stromy – mangrovníky. Tieto stromy, ktoré sa vyskytujú len v tropických deltách pokrývajú v Kostarike 1% celkovej rozlohy. Dokážu prežiť v sladkej a slanej vode lebo morský príliv a odliv neustále mení ich životné podmienky v rieke. Tieto stromy majú špeciálne žlázy, ktorými dokážu filtrovať slanú morskú vodu.

Videli sme aj jedovaté hady, jedovaté pavúky, jedovaté žaby, opice, korytnačky, krokodíle, orlov, supov, delfínov, veleryby atď. Nie som odborník na tieto záležitosti, ale ako fotograf som si skutočne prišiel na svoje.



U Šamana Miša sme tol'ko popili, že potreboval aj fúrik.

Po výletoch v národnom parku Corcovado sme na spätočnej ceste do San Jose navštívili slovenského šamana Miša Sýkorku. Jeho priezvisko je Činege (po maďarsky sýkorka), ale po maďarsky vôbec nevie ani ceknúť, len slovensky, anglicky a španielsky. Pôvodom je Bratislavčan, žil predtým v Alberte, v USA v štáte Washington, čiže svetobežník, a teraz si žije neďaleko nie gréckych, ale kostarických Atenas (8-tisícove mestečko približne v strede Kostariky). Je tam ideálne celoročné počasie, v priemere +25 stupňov Celsia.

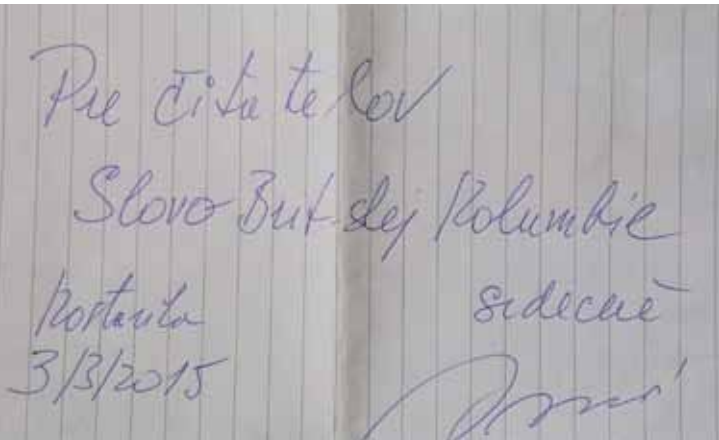
Šaman Mišo, liečiteľ, nám pripravil mnohé zaujímavé vyčistovacie kúry. Všetko bolo organického pôvodu. Jedli sme jeho papaje, ananásy, melóny, veci zo záhradky, skratka množstvo hodnotného ovocia a zeleniny. Pili sme jeden z najlepších nápojov sveta Pipu (kokosové orechy) - kde sa hrabe na tento nápoj hoci aj Coca Cola alebo rakúsky cardio zabiják Red Bulls.



Môj hosťiteľ, Robert Tarnoczy vedie vodnopolištické tréningy na SABANA NORTE kúpalisku. Na obrázku vysvetľuje techniku lopty svojmu zverencovi.



Futbal je doslovne “božstvo” v Kostarike a veľkú zásluhu na pozdvihnutí tohto športu má československá futbalová legenda, Slovák, Levočan Ivan Mráz. Minulý rok v júni v Brazílii na MS Kostaričania porazili najprv večných súperov Urugay. Potom niekoľkonásobných majstrov sveta Talianov. 73-ročný mladík Don Ivan dodnes vychováva budúce nádeje kostarického futbalu v MRAZ SOCCER ACADEMY. Ta sa nachádza v Alajuela, v predmestí San Jose.



Don Ivan nezabudol ani na čitateľov časopisu Slovo z Britskej Kolumbie a poslať im typický kostarický pozdrav PURA VIDA – čistý život, v podstate, aby život aj pre čitateľov Slova bol krajší a čo najmenej stresový.

Cemeterio Sabana vo Svätom Jozefovi

Vo Svätom Jozefovi som na druhý deň zamieril na hlavný kostarický cintorín Cemeterio Sabana. Bolo práve prvé výročie úmrtia mojej mamičky, ktorá zomrela v Bánovciach nad Bebravou pár dní pred jej nedožitými 88. narodeninami.





Hierarchy of building roofs: top – village houses, middle – chief's house, also on a higher ground, right – bure kalou, a pre-Christian Fijian religious building



FIREWALKERS OF FIJI

Final preparations for the ancient Ceremony of Fire Walking begins by building a log fire over a bed of large water-worn stones to heat the stones up to red-hot temperatures. This is done six to eight hours before the ceremony. Leaves and vines are placed around the stones, as shown in the picture above, before the ceremony begins.

Fire Walking is a spectacular signature Fijian Cultural Ceremony performed in these modern times mainly for tourist's entertainment. According to the Fiji Visitors Bureau, legend has it that the ability to "walk on fire", that is on red hot stones, was first given to a Samau warrior on Beqa Island, a small island just south of Viti Levu, about 500 years ago. This gift of immunity to fire was given to this Samau warrior, and passed onto his descendants, by a spirit god whose life the warrior spared while fishing for eels. Initially, only the Samau tribe was able to perform the ceremony but later tribes that were adopted by the Samau also inherited the immunity to fire.

The Ceremony of Fire Walking is performed by men chosen as representatives of different villages. They start their spiritual preparation for the Ceremony by segregating themselves from females and by not eating coconut for ten days. On the day of the Ceremony they are led to the fire pit area chanting in a company of dancers.

Fiji is an eastern extension of Melanesia neighboring and culturally melding with Polynesia. The Fiji Islands cluster is located about 1900km south of the equator which is about 400km closer than Hawaii is north of the equator. Hawaii is about midway on a flight path between Vancouver and Fiji. Fiji is on the other side of the international dateline which means that their calendar is one day ahead of ours.

A British Colony between 1874 and 1970, present day Fiji is a Republic. After some political and ethnic strife at the end of the last century and at the start of this one, Fiji is now in an accelerated cultural and economic recovery.

In the early eighties, my wife and I, and our twelve and fifteen year old daughters, went Down Under for an extensive visit to Australia, New Zealand and Fiji.

This was a pilgrimage to renew our connection to Australia which we left for Canada just before our fifteen year old's first birthday. As it turned out, the occasion also proved a powerful bonding opportunity to the South Seas for our twelve year old who was born in New Westminster. She managed to return for the first time when she was half-way through her studies at SFU. She was attending every semester and decided that she needed a semester off. She chose to spend that semester in the South Seas.

So, in a way, it was no real surprise when she called from Melbourne at the end of her visit saying "dad, this has not been long enough, I have to stay another semester." She did, and later, with her husband, visited Australia and New Zealand half a dozen times during our winters interspersed with visits to Hawaii and occasionally to Arizona.

We stayed at a resort on the south coast of Viti Levu just west of Navua. The resort's striking entrance building has the traditional Fijian steep sloping thatched roof.

Tourism remains the country's principal industry followed by sugar production, clothing, copra, mining and lumber.

We visited during the Fiji winter, so the pool was not all that popular even though it was noticeably warmer than our summer temperatures. The beachfront setting was more popular. On one occasion we were treated to a Lovo, a Polynesian earth oven cooked feast which New Zealand Maoris call Hangi. The preparations begin by building a fire over large stones to heat them up. When the stones are hot enough they are neatly placed in a shallow pit. Next, chicken, fish and pork are wrapped in banana leaves and then neatly placed on the hot rocks. The next layer over the meat is made up of root ve-

getables like dalo, cassava and yam. Palm fronds and banana leaves are then placed over the top of the food before the whole thing is covered with soil. The structure becomes a steam oven-pressure cooker taking two to three hours, depending on the amount, to cook all the food to perfection.

The most impressive experience we had during our stay in Fiji was that of watching the Firewalkers Ceremony at a Fire Walking complex near our resort. The complex included the Fire Pit, a dancer's area in front of a bure kalou which is a pre-Christian Fijian religious building, pottery and tapa cloth craft stalls, and a kava ceremony structure where kava was served after the Firewalkers finished their ceremony and mingled with the audience.

We arrived at the Fire Walking complex when the fire pit preparations were all done and we watched two of the Compound staff getting the fire started the traditional way by rubbing sticks together. They were really skilled at it and took them no time to transfer their little flame to the fire pit. Other staff members spread the fire all over the fire pit and in no time solid column of steam and smoke rose towards the sunny sky. We left the fire pit area at this stage to visit other parts of the Compound.

While we were waiting for the fire to heat the stones in the pit, we visited parts of the Compound with stalls featuring Fijian crafts like pottery and tapa cloths. The main attraction, though, proved to be a sumptuous traditional Fijian dance performance at the side of a small lake in the lee of a replica of a bure kalou.

When we got back to the fire pit, the ground helpers were making final preparations for the Firewalk by clearing any remnant of unburned smoldering pieces of wood and cleaning the stone surfaces for



the walkers. After the cleaning up was completed, the Firewalkers came to the pit with a company of chanting dancers.

After some tentative moves, touching the periphery stones with one foot, each of the Walkers made it across at a leisurely pace. After each had a turn, they then walked in groups, mingling as they went forward. It was fascinating to watch their feet deliberately and firmly touching each stone as they strode across the pit. At the end of the Ceremony, each participant threw his green ankle bands into the pit. We were told that the bands were made out of tree ferns that do not burn. Finally, the pit was covered with earth and, as explained to us, after few days the bands are recovered, grounded up, mixed with water and eaten by the Firewalkers. Presumably the ground bands have some medicinal power.

The Fire Walking Ceremony was followed by an opportunity for the guests to mingle with and meet the Firewalkers and the show organizers. Our fifteen year old took the opportunity to have a picture taken with two of the Firewalkers wearing traditional tapa cloth waist bands

Lojzo Škoda z Malacieklouskoda@canmap.com



This was the stage for the dancing - two sandy patches on the side of a small lake



Firewalkers feet



Removing remnants of the fire, cleaning the stone surfaces and making the pit ready for the Firewalkers



A souvenir photo of our fifteen year old with two of the Firewalkers



Tourism remains the country's principal industry.

Go West

GO WEST som si pred nedávnom dal do môjho cestovného itinerára. Od Niagary, teda z torontského letiska som doletel až k Pacifiku do Vancouveru. Ak má človek od Pána Boha ten obrovský dar, zrak, tvrdím, že všade objaví „božskú krásu“. Či na východe, alebo tam u vás na „západe“. Predkovia vás, ktorí bývate na západe Kanady, sa museli pravdepodobne omnoho viac modliť, oproti našim predkom z „východu“. Keď Pán Boh letel nad západným pobrežím vyhádza z vreca najkrajšie prírodné krásy. Veď Britská Kolumbia skutočne patrí k najkrajším kútom našej zeme-gule.

Pozdravujem Apača a celú družinu čitateľov časopisu Slovo z Britskej Kolumbie a moje pozdravy nech zaletia 4400 km tam k vám do ďalekého Vancouveru s priáním toho môjho klasického Zdravíčka&Šťastíčka.

Paul Stacho



Pohľad zo Severného Vancouveru na "downtown" Vancouver



Indiánske totemy v Capilano Suspension Bridge Park



Olympijský Whistler



Pohľad na stred Vancouveru z Granville island



Fiji consists of over 330 islands but only one third of these are inhabited. The current population is estimated to be just over 900,000. The urban region of the capital city of Suva, on Viti Levu, has a current population of close to 220,000.



Apparently, in the Fijian tradition, the more important a building is, the steeper is its roof. The inside of the resort had a large freshwater pool and a well organized beach front area.





Cti Otca

Možno aj vy ste mali štastie na dobrých rodičov. Na ľudí láskavých, starostlivých, ale aj prísnych Ľudí, ktorým by ste sa v mnohom chceli podobať. Ja som také štastie mala.

Rodič nie je iba človek, čo ti dá život a chlieb. On ťa naučí mať rád, učí ťa konať dobré skutky, a keď chceš jeho rady obchádzať, vtedy vie zdvihnúť prst, že nie, že toto nono, že to sa nepatrí. Je to tak. Rodič je istota, že máš domov, že sa máš kam vrátiť, komu pochváliť, požalovať aj si poplakať. **V rodičovskom dome je vždy dost' miesta pre všetkých. Rodičia sú pre nás najvzácnejšími bytosťami. Ich cenu si najviac uvedomíme, keď ich už niet.**

Ja som svojim rodičom vykala. U nás bol taký pekný zvyk. Vykanie bolo prejavom úcty. Aj keď slovo má svoju váhu, neviem, či akurát to bolo zárukou. Úcta je najmä v pohľade na hodnoty, je vo výchove. Duchovné je viac ako peniaze a zlato. Stačí, aby vás ktosi okradol, a je po bohatstve. Ale čo ste dostali ako dary duchovné, to vám nikto nevezme. Tak je to s výchovou.

Myslím, že dnešná doba má tieto hodnoty obrátené. Často zhŕňame majetok a niet času na lásku, na výchovu. Je pekné, ak medzi rodičmi a deťmi panujú kamarátske vzťahy, vzájomný rešpekt. Ale aj tu treba poznať hranicu, za ktorú nesmieme. Aby sa nestalo, že syn pouráža matku, že zdvihne na ňu ruku, že úcta sa vytratí. Lebo rodičia si ju zaslúžia.

Mária Škutéryová
Bánovce nad Bebravou 26. júla 2015



Vladimír DUDLÁK je riaditeľom neziskovej organizácie Združenie Mórica Beňovského na Slovensku. Venuje sa organizovaniu expedícií, vysokohorskej turistike, ultra behom, bádaniu, filmovej tvorbe a dokumentaristike. V období 1998–2009 natočil niekoľko cestovateľských filmov, najmä z krajín Ázie a Južnej Ameriky. Od roku 2010 sa intenzívne venuje bádaniu a téme Mórica Beňovského. Na Madagaskar zorganizoval sedem bádateľsko-filmárskych expedícií s cieľom pátrať po Beňovského pozostatkoch. Natočil niekoľko dokumentov – Po Stopách Mórica Beňovského (2011), Zo Staškova na Madagaskar (2012), v koprodukcii s RTVS celovečerný dokument Móric Beňovský žije! (2012, réžia Lenka Moravčíková Chovanec) a ako producent a spolutvorca v tomto roku odpremiéroval nový slovenský dokument Odkaz Mórica Beňovského (réžia Marek Kupčo).

Vladimír DUDLÁK sa o svojej láske, o Madagaskare, vyznáva takto:

Od roku 2010, keď som organizoval svoju prvú expedíciu na tento veľký a exotický ostrov, navštevujem Madagaskar spoločne aj s expedičnými partnermi pravidelne. V novembri 2014 sme sa vrátili už zo siedmej expedície, ktorej primárnym cieľom bolo dotočiť materiál pre nový dokument “Odkaz Mórica Beňovského” a zároveň pokračovať v bádaní po presnom mieste Beňovského hrobu v oblasti východného mysu Cap Est, pretože dodnes nie je objavené presné miesto jeho posledného odpočinku. S ľuďmi v dedine Ambodirafia máme vybudované dobré vzťahy, pravidelne navštevujeme miestnu školu a prinášame deťom hračky a školské pomôcky.

Chlapi z kmeňa Betsimisaraka nám pomáhajú s kľčovaním a výkopmi pri bádaní po hrobe. Počas našich návštev môžeme pozorovať zmeny a rozvoj tejto malgašskej dediny mimo hlavných ciest. Okrem lokality Ambodirafia, Cap Est, sme teraz v novembri

navštívili aj národný park Tsingy Bemaraha s vápencovými skalnými útvarmi a lokalitu Bemaneviky, kde misijne pôsobí salezián, Slovák, Don Vladimír Stuchlý.

Matuš Móric Michal František Serafín August Beňovský

Matuš Móric Michal František Serafín August Beňovský sa narodil 20. septembra 1746 vo Vrbovom. bol to slovenský dobrodruh, cestovateľ, objaviteľ, kolonizátor, spisovateľ, kráľ Madagaskaru, plukovník francúzskej armády, veliteľ poľskej armády a rakúsky vojak. Rodák z Vrbového, Móric Beňovský dosiahol počas svojho života množstvo úspechov. Bol prvý Európan, ktorý sa plavil v severnom Tichom oceáne sedem rokov pred Jamesom Cookom. Bol prvým slovenským autorom celosvetového bestselleru, Pamäti a cesty.

Meno Mórica Beňovského, uhorského šľachtica slovenského pôvodu sa spája s ostrovom Madagaskar kde strávil štyri roky svojho života. S poverením francúzskeho kráľa Ľudovíta XV. prišiel na Madagaskar vo februári 1774 ako dvadsaťsedemročný vybudovať vojensko-obchodnú základňu. Vďaka svojim zásluhám pri zjednocovaní miestnych kmeňov a spolupráci s domorodými obyvateľmi ho kmeňoví vodcovia v roku 1776 vyhlásili za anpan-sakabé – veľkokráľa, čím získal kontrolu nad severovýchodnou časťou ostrova. Beňovský zahynul na Východnom myse Madagaskaru pri prestrelke s elitným francúzskym komandom 23. mája 1786, keď tam ako nezávislý vládca budoval svoje mesto Mauritiánu.

Expedícia 2011

Vladimír Dudlák, ako vedúci Expedície 2011 na Madagaskar, v denníku expedície napísal:



14. máj

Slovenská expedícia „Po stopách Mórica Beňovského 2011“ v zložení Vladimír Dudlák, Robert Zipser, Ladislav Gažo a prof. Pavel Veis má za cieľ pokračovať v točení historického filmu o našom krajanovi na exotickom ostrove, kde bol Móric Beňovský zvolený za kráľa kráľov „anpanjakabé“ (čítaj anpansakabé).

Expedícia navštívila miesto, kde bol Beňovský v máji 1786 zastrelený Francúzmi a pri príležitosti 225. výročia jeho úmrtia navštívili na Cap Est školu v džungli, ktorú navštevuje vyše 200 deťí. V škole rozdali deťom zošity, hračky zo Slovenska od deťí zo školy v dedine Ostrov pri Vrbovom, futbalovú loptu a vztýčili na škole Beňovského zástavu.

18. máj

Expedícia sa presunula z východného mysu Madagaskaru na juhozápadné pobrežie ostrova. V saleziánskej misii v Tuleare ju privítal slovenský misionár Don Vladimír Stuchlý, ktorý pôsobí na Madagaskare už 25 rokov.

Spoločne s ním sa expedícia vypravila severným smerom od Tulearu do vidieckej farnosti v Ankililoaka, kde Don Stuchlý pôsobil šesť rokov a založil tam školu, ktorú v súčasnosti navštevuje 1500 žiakov. Prof. Pavel Veis, člen expedície, bol požiadaný saleziánmi o krátky prejav k študentom pred zahájením vyučovania.

Potom expedícia pokračovala s Donom Stuchlým ďalej na sever divokými oblasťami s vysokým výskytom unikátnych baobabov. Expedícia prešla počas 4 dní prашnými cestami-necestami okruh 600 kilometrov cez mestečko Morombe. Táto oblasť je turistami veľmi zriedkavo navštevovaná, žije tu kmeň Vezo, ktorý sa živí najmä rybárstvom a je plachý na bielych ľudí. Orientácia v tejto oblasti je problematická aj pre miestnych sprievodcov. Znalosti slovenského misionára, ktorý pozná túto oblasť, ovláda malgaštinu i miestne dialekty bola nepostrádateľná.

23. máj

Slovenská expedícia sa presunula z Tulearu do Fort Dauphin na juhovýchodnom cípe Madagaskaru. Historická pevnosť Fort Dauphin bola miestom, kde sa Móric Beňovský prvý krát vylodil na území Madagaskaru.

V dňoch 12.-14.apríla 1772 tam pristál na francúzskej lodi, keď unikol zo zajatia na Kamčatke. 25-ročný Móric Beňovský vtedy ešte netušil, že Madagaskar sa stane jeho domovom, po tom, čo ho francúzsky kráľ Ľudovít XV. o pár mesiacov neskôr poverí zriadením vojensko-obchodnej základne na Madagaskare. V súčasnosti pevnosť vo Fort Dauphin slúži ako vojenská základňa malgašskej armády s prísnyim zákazom filmovania.

Podarilo sa nám nadviazať kontakt s bývalým generálom vo výslužbe, ktorý pred 40 rokmi velil posádke v pevnosti. Vďaka nemu sme sa dostali aj s kamerami do objektu a mohli sme natočiť výpovede pri historickej tabuli, pri ktorej stál aj Móric Beňovský. V oblasti Fort Dauphin sme si pripomenuli 225-te výročie úmrtia našej významnej osobnosti.



Slovenská expedícia sa presunula cez hlavné mesto Antananarivo (Tana) do Antsirabe. V oboch mestách má náš krajan ulicu pomenovanú svojím menom.

Návšteva u kráľa

Z článku Tajomstvá a vôňa vanilky, ktorý Vladimír Dudlák napísal pre časopis Brejk, sa dozvedáme o jeho návšteve audiencia u kráľa kmeňa Antakarana:

Mesto Ambilobe v severozápadnej časti Madagaskaru leží na pol ceste medzi ostrovom Nosy Be a mestom Diego Suarez na severnom rohu Madagaskaru. V Ambilobe žije Alexander Tsimiharo III., jedenásty kráľ kmeňa Antakarana, ktorý nás prijal na audiencii. Antakarana je územie, ktoré v roku 1776 ovládal aj Móric Beňovský.

Kráľ nás prijal vo svojom civilnom dome aj so svojimi radcami. Pôvodným povolaním bol policajt. Na tróne je od roku 1982. Na základe zvykového práva rieši rôzne občianske spory a vydáva rozsudky oveľa rýchlejšie ako štátna správa. Medzi ľuďmi má autoritu, aj keď si na jeho trón brúsi zuby jeho synovec, dôstojník armády z mesta Diego Suarez. Počas našej návštevy okolo domu hliadkovali ľudia z kráľovej ochranky. Pol roka pred našou návštevou sa v blízkosti domu strhla prestrelka, pri ktorej boli aj obeť na životoch.

Kráľovský rod si odovzdáva medzi sebou historickú šablňu, ktorú mal pri sebe aj kráľ Tsimiharo III. Podľa legendy bola šablňa darom pre kráľa od samého Beňovského, preto sme sa pýtali na jej pôvod. Žiaľ, pôvodná šablňa sa stratila, a tak aktuálna šablňa, ktorú mal kráľ pri sebe, bola dar od francúzskeho prezidenta Sadiho Carnota z konca devätnásteho storočia.



Kráľ poznamenal, že medzi Beňovským, Madagaskarom a súčasnými kráľmi je významná historická súvislosť a kontinuita. Sám bol veľmi prekvapený, z akej diaľky prichádzame, poznal kvalitu nášho futbalu a naše prijatie prebehlo vo veľmi priateľskej atmosfére.

Už teraz sa tešíme na zážitky z Expedície 2015 na Madagaskar.

Fotografie prevzaté z <http://morichenovsky.sk>

Text zostavil Jožo Starosta na základe materiálov od p. Vladimíra Dudláka

Enterprise 2000

Málokde na severoamerickom kontinente nájdete slovenskú výhliadkovú „cruise“ loď. V Toronte takúto loď ľahko objavíte pod názvom ENTERPRISE 2000. Dokonca s väčšinou personálu sa dohovoríte aj po slovensky. Je to tým, že táto torontská loď má „slovenské korene“. Nebohý kapitán Jozef Jagelka ju v osemdesiatich rokoch navrhol a so spoločníkom Karolom Branickým aj vybudoval. Loď ponúka v jarných a letných mesiacoch širokej verejnosti firemné výlety, svatby, kultúrne podujatia alebo turistické plavby Torontom.

Ak chcete mať nezabudnuteľné spomienky na plavbu po jazere Ontario s nádherným výhľadom na centrum Toronta, neváhajte a plavte sa pod slovenskou vlajkou na lodi Enterprise 2000. Bližšie informácie na www.torontocruises.com

Takýto nezabudnuteľný zážitok mali nedávno aj mnohí Slováci, ktorí sa zúčastnili nedeľnej plavby 23. augusta tohto roku. Vydarenú akciu usporiadala 1. Slovenská Katolícka Jednota, Zbor 785 v Toronte,



Predná časť lode Enterprise 2000



Slovák Karol Branický - majiteľ lode

Text a fotografie: Paul Stacho



Aj v prístave víala slovenská zástava

a to z príležitosti osláv 125. výročia založenia tejto kresťanskej organizácie. Prišli dokonca aj mnohí hostia Jednoty z USA. Na lodi hrala slovenská kapela, ktorá vedela zahrať piesne nielen pre staršiu generáciu, ale aj pre mladých. Lúčenie nebolo ľahké, lebo sa tu nadviazali mnohé priateľstvá. Tešíme sa na ďalšiu vydarenú akciu torontských Slovákov v budúcnosti.



Granville Street

Ulica Granville (Granville Street) je jednou z najstarších vo Vancouveri. Komunita, ktorá v 19. storočí žila v okolí terajšej Granville Street sa volala Gastown (1870). Toto meno dostala podľa jej prvého obyvateľa Jacka Deightona, ktorého prezývali „Gassy“ Jack, ktorý bol vraj veľmi arogantný, nafúkaný a rád zveličoval. No a keďže zveličovať, nafukovať a byť arogantný sa v slangovej angličtine povie “to gas”, dopracovali sme sa ku koreňu pomenovania vancouverskej štvrti “Gastown”, kde začína ulica Granville.

Ulica dostala meno po britskom štátnikovi Granville Leveson-Gowerovi, ktorý bol štátnym sekretárom pre britské kolónie v čase osídľovania „Gastownu“. Neskôr, r. 1886, vznikol Vancouver, ktorý nesie meno kapitána Georga Vancouvera, ktorý doprevádzal cestovateľa Jamesa Cooka na jeho objavovateľských cestách po západnom pobreží budúcej Kanady.

O 100 rokov neskôr, v 50-tych rokoch minulého storočia, Granville street prekvitala ako stredisko zábavy s množstvom kín, reštaurácií, klubov, divadiel, ale aj pizzérií, obchodíkov s pornografiou a striptízovými klubmi.

Koncom 90-tych rokov začala Grenville Street upadať a aj fyzicky sa „rozpadávať“ a mnohé kiná, reštaurácie a kluby zanikali. Zvest' o nastávajúcej zimnej olympiáde 2010 vo Whistleri a vo Vancouveri naštartovala rekonštrukciu Granville Street.

V ostatných rokoch sa obnovuje zašlá sláva Granville Street. Zásluhu na tom má aj festival “Heart of Europe” (Srdce Európy), ktorého jedným z hlavných organizátorov je Marika Kovalčíková, stojaca za mnohými podujatiami slovenských komunít vo Vancouveri.

Festival Heart of Europe sa uskutočnil 18. a 19. júla 2015 pod patronátom združenia VIVA Vancouver and City of Nations Society. Festival bol podujatím pre všetky vekové kategórie návštevníkov, pre jednotlivcov i pre celé rodiny. Bola to oslava umenia, hudby, národných tancov, koreňov príslušníkov národov zo srdca Európy. A táto oslava prebiehala v srdci Vancouveru, na Granville Street.



Vstupná brána na festival



Folklórna skupina Slávik v „Srdci Európy“

Vstupná brána v tvare srdca pozývala návštevníkov vstúpiť do srdca Európy. Veľké drevenné srdcia symbolicky reprezentovali každú stredoeurópsku krajinu. Navrhol ich dobre známy slovenský umelec Fero Lipták, návrhár scény a kostýmov medzinárodnej show “The Magical Theatrical Vending Machine”, ktorá bola súčasťou Kultúrnej Olympiády počas Zimnej Olympiády 2010.



Organizátorka festivalu „Heart of Europe“

Marika Kovalčíková

Postrehy

Zopár mojich postrehov k článku „Ako ďalej, Slováci v Kanade“:

- Veľmi zaujímavý článok s množstvom informácií. Naozaj zaujímavé čítanie.

- Článok zdôrazňuje trend poklesu členov rôznych slovenských spolkov, čo je dosť smutný fakt. Avšak mnohé z týchto spolkov, ak nie všetky, vznikli v prvej polovici minulého storočia a tam aj bohužiaľ zostali. Nedokážu prilákať a motivovať mladých ľudí, a sústreďujú a uzatvárajú sa na minulosť. Bohužiaľ nemám žiaden nápad ako to zmeniť, a v tomto prípade len konštatujem čo vidím. Plus, nevyzerá to, že by Slovensko (jeho vláda) mala vôbec nejaký záujem o zahraničných Slovákov alebo Slovákov žijúcich v zahraničí. Pozitívom je snáď asi len súčasné vedenie slovenskej ambasády v Kanade, kde s novým veľvyslancom a jeho tímom prišla aj snaha o nadviazanie kontaktov so Slovákami žijúcimi v Kanade, aj s mladou generáciou, a veľvyslanec nemá problém „zostúpiť“ na úroveň „obyčajných“ ľudí a komunikovať s nimi ako so sebe-rovnými.

- Nesúhlasím s týmto: „Ak by sa ekonomika zhoršila, prví, kto sú na rade v prepúšťaní, by boli zrejme prisťahovalci.“ Je to príliš veľká generalizácia. Záleží dosť od typu práce, ktorú človek robí, a aj tam by som si to nedovolil takto zovšeobecniť. Nechcem byť optimista s ružovými okuliarmi, ale moja doterajšia skúsenosť v Kanade je, že ak získate prácu na základe vedomostí a skúseností, o prácu prídete tiež len na základe vašej pozície v rebríčku vedomostí a skúseností.

- Ohľadom asimilácie snáď toľko, že doma rozprávam LEN slovensky. Avšak odišiel som do Kanady lebo som tu chcel žiť a plne zapadnúť do spoločnosti. Nechcem byť Slováč žijúci v Kanade, chcem byť Kanadan slovenského pôvodu. Preto som v Kanade šťastný, lebo som si tu spravil svoj domov, a nie len miesto kde práve žijem.

Juraj
<https://www.facebook.com/groups/svkan/>

„Niagarský pozdrav“ od Paľa Stacha“



Veľvyslanec Kanady v Banskej Bystrici

Olga Slobodníková, z Banskej Bystrice, nám poslala upútavku na www.banskabystrica.sk, kde sa píše:

Primátor mesta Ján Nosko privítal 2. júna 2015 v priestoroch Radnice na Námestí SNP veľvyslancu Kanady pre Slovenskú republiku a Rakúsko, Marka



Ahoj! Čitateľom Slova z Britskej Kolumbie posielam obrázkový pozdrav zo Squamish valley zálesák Charles.

Štefan Vranka nám poslal túto fotografiu z r.1974. Je to fotografia hokejového mužstva Slovak '74, ktoré úspešne reprezentovalo Slovákov žijúcich v okolí Vancouveru začiatkom 70-tych rokov minulého storočia. Hoci sme o mužstve Slovak '74 obšírnejšie písali v 6.čísle nášho časopisu (http://www.sk-bc.ca/cislo06/slovo_06_lowres.pdf#page=1), nezaškodí si pripomenúť slávne časy našich hokejistov.



Slovo v Bánovciach

Pozdravujem Apača s celou družinou!

Ako som ti Jožko vopred spomenul, počas môjho pobytu na Slovensku som navštívil v Bánovciach aj primátora mesta Mariana Chovanca a podaroval som mu exemplár časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Bol veľmi rád a o pár dní mi zatelefonoval a povedal mi, že si všetko zo záujmom prečítal, zaujal ho aj článok slávnostného otvárania sochy L. Štúra v Bánovciach. Nechá ťa srdečne pozdravovať a keď budeš v budúcnosti v Bánovciach, dvere máš u neho otvorené. Primátor si váži tvoju hodnotnú prácu v časopise Slovo z Britskej Kolumbie.



Baileya. Ten svoju prvú návštevu Banskej Bystrice absolvoval pri príležitosti predstavenia Komplexnej hospodárskej a obchodnej dohody medzi EÚ a Kanadou (CETA). Na stretnutí s banskobystrickými podnikateľmi diskutovali o výhodách, ktoré zmluva priniesie.

S primátorom mesta hovorili o možnostiach posilnenia a sieťovania podnikateľského prostredia v regióne, študijných príležitostiach v Kanade a o možnej univerzitnej spolupráci v oboch krajinách. Mark Bailey sa zaujímal o aktuálne projekty, ktorými sa samospráva v súčasnosti zaoberá, ale aj o investičných možnostiach a rozvoji cestovného ruchu.

Pozdravy

Blahoželám Vám a všetkým, čo sa zaslúžili o tak pekný časopis. Ten je dokladom, že Slováci v zahraničí nezabúdajú na vlast' a na svoje dejiny, za ktoré sa nemusia hanbiť. Pozdravujem a prajem všetko najlepšie. Ing. Aristid Miglierini Bratislava

Ďakujem úctive. Článok Stretnutie Krasistov na Polane postupujem mojej rodine, priateľom a známym. Výborná akcia, dobrá reportáž a krásne fotografie. Prekrásne je to naše drahé Slovensko. A.Belošičová

Ďakujem, je to úchvatné a pravdivé (článok Mene, mene...), malo by to počuť, čo najviac ľudí a najmä tí, ktorí sa hanbia za to, že sa narodili ako Slováci, žijú ako svetobčania a zomrú ako nič a nikto... So srdečným pozdravom, Claude Baláž

Pane Starosto, ďakujem za články čo posílate. Poctive je čtu a niekteré posílám dál. Teď jsem dočetla ten dlouhý příspěvek ohledně slovenské situace, což není tak rozdílné od naší, české. Děkuji, obdivuji jak jste aktivní. Eva Kratochvilova

Pozdravujem Vás, pán Jozef Starosta! Neviem, či som už zaregistrovaný, lebo dostávam od Vás oznámenia/upozornenia na články v Slove z Britskej Kolumbie. Páči sa mi to a oceňujem Vašu snahu v tejto oblasti. Ja som gréckokatolícky kňaz, 85 ročný a pomáham v pastorácii podľa svojich síl. Nie všetko prečítam lebo „duch je síce ochotný, ale telo slabé“. Priznám sa, že zo začiatku som myslel, že je to nejaký podvrh (spam), ale, keď som otvoril Slovo, bol som milo prekvapený. Nech Vám Pán Boh pomáha; budem Vás sprevádzať svojimi modlitbami. S pozdravom, Fr. Fedor

Milý Jozef, drahí krajanovia, ďakujem za zásielku pekného a obsažného časopisu. Pošlem Vám svoju staršiu tvorbu, môžete z nej voľne publikovať. V prípade záujmu aj novšiu. Teším sa na ďalšiu spoluprácu. Vlado Gregor

Ďakujem Jožko, vidíš a tam som mal pozvánku aj ja (Stretnutie Krasistov na Polane) od môjho bratranca Ivana Plachého zo Sliača, veľkého turistu aj keď už 80-ročného za mesiac, ale som sa napokon nezúčastnil... Ďakujem ešte raz a „širák dole“ pred Tebou, že robíš takúto zásluhnú robotu. Jano Plachý , BN

Vari je namieste po polnoci povedať dobrý deň. Práve o 0.51 mi do e-mailu došiel Váš časopis Slovo z Britskej Kolumbie. Váš časopis ma zaujal a práve v túto chvíľu píšem čosi podobné. Viaceré články sú uverejnené v Hospodárskych novinách, vyšla aj malá knižčeka s mojimi komentármi za ostatný polrok. Nájdete to na Internete pod heslom HN Dnes píše Štefan Kassay. Všetko dobré a ďakujem.

Milý pán Starosta, ďakujem Vám za najnovšie číslo Slova z Britskej Kolumbie. Na každé jedno sa teším a vnímam jeho veľkú kvalitu oproti tomu, čo vychádza u nás na Slovensku. Zvlášť chcem poďakovať za link na Chor Leoni, v ktorom spieva Váš vnuk. Nevedela som sa celý večer naskýtiť tou krásou. Vypočula som si všetko dostupné. Je to veľmi kvalitný zbor so všestranným repertoárom. Zuzana Vančová, vaša čitateľka zo Slovenska

Prajem to zakaždým potrebné zdravíčko & šťastíčko.

Paul Stacho

Vendelín Klein

V seriáli zo života tých, ktorí prišli do Ameriky ešte koncom 19.storočia, pán Jozef Janek pripravil pre Bulletin Svätopluk príbeh Vendelína Kleina. Vendelín Klein, jeden z prvých členov 28. odboru Národného Slovenského Spolku (N.S.S.), sa narodil 6.mája 1849 v Liptovskej dedinke Hybe. Svoje pamäti na začiatky v Amerike uvádza nasledovne.

„Na požiadanie brata zapisovateľa Literárneho výboru, Michala Laučíka, aby som niečo napísal do nášho kalendára N.S.S., dľa mojej skromnej vedomosti osmelujem sa teda niečo podať. Pritom prosím ctených čitateľov, aby ma pre to prísne nesúdili alebo nekriticizovali.“

Rok 1890 nebol mi prajný. Práce bolo málo a peňazí nič. Keď som aj dostal od niektorého gazdu (v našej dedine) robotu (Vendelín Klein bol remenár), ako odmenu musel som vziať naturálie: obilie, slaninu, a iné veci, ale peňazí som nevidel, a to bolo zle. Rozmýšľam, čo tu, reku, robiť? Deti nám už dorastajú a výhľadu k lepšiemu niet.

Umienil som si, že sa vyberiem do Ameriky. Poradil som sa o tom s mojou, už nebožkou, ženou, ktorá na to pristala, a tak s Božou pomocou v júni 1891 vybral som sa sem (do Ameriky) s tým pred-savzatím, že ak mi bude Hospodin na pomoci, príjdu za mnou čím najskôr moji drahí. Hospodin vyslyšal moje vzdychy a tak sa aj stalo.

Nemôžem sa ponosovať, že by ma boli odrodilci vyhnali sem preto, že som bol už doma povedomý Slováč. Vyhnala ma sem bieda. Ja som si hocikeď mohol zaspievať slovensky, lebo som bol známy so stoličnými úradníkmi, notármi i služným a vždy pochodil som u nich dobre.

Do Ameriky som prišiel koncom júna 1891. V Newarku, N.J. som mal priateľa Martinku, rodom z Liptovského Sv. Mikuláša a povolaním čalunnika. Nuž dostal som sa k nemu s celou svojou hotovosťou 50 centami. Pričinením jeho syna som dostal prácu a môj priateľ ma onedlho navrhoval aj do Národného Slovenského Spolku. Vstúpil som do 28. odboru „Slovenská Dobročinnosť“ dňa 18. júla 1891. Tam som bol však údom len krátky čas, lebo som utratil prácu a šiel som hľadať novú do New Yorku, preto som aj prestúpil do 20. odboru, ktorý mal vtedy meno „Peter V. Rovnianek“.

Tam som bol zvolený za zapisovateľa, predsedom bol Aurel Ruman, účtovníkom Eksner, pokladníkom Matej Beharka. Bol to vtedy jeden z najväčších odborov. Rovnianek, ako hl. predseda, ta často prichádzal, nuž som sa s ním oboznal. Prácu som



Vendelín Klein



som dostal hneď prostredníctvom môjho vyučenca, Centnera. No ani táto práca netrvala dlho, lebo v júni vyvolali štrajk, čo pre mňa bolo zle, lebo som očakával príchod najstaršieho syna, Jána. Roboty nič, ani peňazí. Poradili mi, žeby som šiel do Bridgeportu, že tam je dielňa na orgány. Šiel som a dostal som v spomenutej dielni prácu. Ta prišla za mnou aj moja žena. Pracoval som tam dúškom 17 rokov, za čo za všetko Pánu Bohu ďakujem.

Dnešní prisťahovalci však nemajú ani poňatia o tom, čo sme v tie časy my prví prisťahovalci vy-stáli. Nejednen buchňať dostal človek do chrbta od „Airíšov“ (Irish – prisťahovalec z Írska, poz. editora) a všeliakých výrostkov, keď šiel z roboty. No preme-nilo sa i to, lebo o tri roky boli sme my Slováci už páni, už sa nás mal kto zastat’.

Chcem spomenúť, aká to bola radosť, keď sa blížila nedeľa, deň schôdze v odbore. To bola zaujatosť. Nám údom sa ani nechcelo odísť zo schôdze. Keď som s priestupnou listinou pristúpil do 28. odboru, bol to odbor pozostávajúci zo samých remeselníkov, podobne aj 88., ktorý sa pred rokmi spojil s našim 28. odborom. Nažívame vo veľmi peknom bratstve a zhode. V tomto odbore som bol aj predsedom krátky čas. No dlhšie mi nebolo možno, lebo úradníkom byť iba pre meno som byť nechcel. Tiež som bol zvolený za delegáta na konvenciu, ktorá bola v Allegheny, Pa, kde ma zvolili za podpredsedu. Tým som bol až do konvencie wilkes-bareskej. No dlhšie som ním už nemohol byť lebo súc zvolený za hl. predse-du v Slovenskej Ev. Jednote, nemohol som v zmysle stanov v dvoch organizáciach úrady zastávať, čo je správne.

Keď sa tak zadumám nad zašlými časmi, kladiem si otázku: Kde je tá zaujatosť, kde sa podela tá ochot-a navštevovať schôdze? Jedno je to, že sme už starí. Terajšia naša mladá už nie je slovenská. Ten cit, tú zaujatosť za slovenské veci nebudú mať nikdy, čo my. Darmo je: Môžeme dávať čo aké odmeny, už to neprelomíme. Pred 20 rokmi sme si zahrávali s čakancami, vyberali v nich, bo sme si mysleli, že prisťahovalectvo nebude nikdy zamedzené, a tak budeme mať vždy dost’ nových údov. No stala sa zmena, jaká tedy pomoc?

Prajúc všetko najlepšie Nár. Slov. Spolu-ku, zostávam jeho verný úd,

Aký je Váš emigrantský príbeh?

V dňoch, kedy Európa zažíva emigrantskú explóziu, ktorú niektorí nazývajú novodobým sťahovaním národov, sa na vás, čitateľov Slova z Britskej Kolumbie, obraciam s otázkou “Aký je Váš emigrantský príbeh?”

Kedy ste opustili Slovensko? Ako ste sa dostali do krajiny, v ktorej teraz žijete? Prečo ste si vybrali tú-ktorú krajinu? Ako ste si zvykali na život v novej krajine? Poznali ste jazyk novej krajiny alebo ste sa ho učili až po príchode? Máte kontakt s domovinou? Chodievate na Slovensko? Čo Vám najviac chýba zo Slovenska? Ako Vás prijala nova krajina, jej obyvatelia? Prijali ste Vy kultúru obyvateľov Vášho nového domova? Žili ste sa s prostredím vo Vašej novej krajine?

Kto sa stará o kultúrny a duchovný život Slo-vákov v mieste, kde žijete? Je tam nejaké slovenské komunitné centrum? Aké spoločenské, kultúrne, športové, národné, krajské, nábo-ženské alebo iné duchovné spoločenstvá alebo skupiny sú vo Vašej novej krajine? Zapájate sa do ich aktivít? Navštevujete ich podujatia? Máte možnosť komunikovať slovensky v rodine alebo v komunite? Vydáva niekto vo Vašej krajine nejaké slovenské periodikum?

Koľko Slovákov žije približne v okolí Vášho bydliska? Kedy prišla väčšina z nich do Vašej novej krajiny? Aké zamestnanie majú prevažne Slováci vo Vašom okolí, ktorých poznáte?

V čom je Váš príbeh podobný príbehom sú-časných európskych imigrantov? V čom je od-lišný? Rozmýšľate nad návratom na Sloven-sko? Ak áno, prečo? Ak nie, prečo?

Podel'te sa s nami s Vaším emigrantským prí-behom. Váš príbeh môže byť Vaším osobným príbehom alebo príbehom niekoho z Vášho oko-lia. S Vaším dovolením ho uverejníme v časopise Slovo z Britskej Kolumbie alebo na webových stránkach časopisu www.sk-bc.ca. Ak chcete, pošlite nám fotografie, ktoré dopĺňujú tento prí-beh.

Jožo Starosta



Život sa s nikým nemazná

Kolí len prežívajú nešťastné situácie, nečakané prekvapenia. Rúcajú sa im sny, tvrdá realita ich dávno pochovala. Nádielka problémov akoby sa nikdy nemala skončiť. Život sa s nikým nemazná.

V mojom vnútri sa hromadia otázky zmyslu života, zmyslu vynakladaného úsilia a samotného podni-kania. S hlbokým bóľom nad stratou prvorodeného syna zamýšľam sa práve nad tým, ako je nám vy-meraný čas. Čas, v ktorom máme príležitosť prejavíť sa, byť užitočnými svojej rodine, kolegom, ľuďom podobných cieľov a snažení. Človek a ním organizo-vané spoločenstvá majú svoju životnú krivku, ako ju má aj každý výrobok či umelecké dielo – a to vždy v zhode s iniciatívou jeho tvorca a realizátorov. Člo-vek sa vlastne usiluje o združenie svojich síl hľada-ním súpútnikov, ľudí s podobným zmýšľaním.

Je to zvláštny spôsob existencie vospolok, s vlast-nými pravidlami, kde sa vytvárajú vzájomné vzťa-hy, riešia existenčné otázky, navodzujú osobné stanoviská. Otázky ideové, ale aj otázky rozvoja a budúcnosti ľudstva. Otázky viery i otázky široko koncipovanej filozofie. Ľudia, nech už majú akúkol-

vek profesiu, poväčšine sa zamýšľajú nad tým, ako dosiahnuť viac, ako sa mať lepšie.

V podvedomí pritom všetci vnímame, že známy je iba začiatok existencie človeka či nášho osobnost-ného výtvoru, ale nepoznáme koniec nášho snaže-nia. A teda pre mnohých to znamená myšlienkový balans. Prežívame aj neistotu, váhanie, či má vôbec zmysel o niečo sa usilovať. Zákony prírody predurčili pominutie života jedinca. Ale zároveň tieto zákony predurčili nekonečnosť života genetickým odkazom ďalšej generácii.

Potláčam slzy. Sumarizujem, prehodnocujem celý svoj život, vlastný podiel na formovaní rodiny, na zapojení sa do spoločenských cieľov, ale aj realnosť napĺňania mojej osobnej misie vo vzťahu k firme, v ktorej sa usilujem vytvárať nové hodnoty. Je to tvrdý oriešok a ako len je komplikovaný, ak život člo-

veka premietneme v symbióze zodpovedného člo-veka k svojim najbližším, ale aj v mierke úžitku pre spoločnosť.

Jedno je však jasné. Nevôľa, neustále sťažovanie sa nikdy nevedie k žiaducim výsledkom. Poznám mnohých, ktorí sa nikdy neprestávajú usilovať, pra-cujú naplno v dobách nedostatku i v dobách lepších a tešia sa z úžitku, a to predovšetkým spoločného. Napokon – pominú sa dni prežívania hlbokého ne-šťastia a neostáva nám nič iné, ako sa vzchopiť, po-silniť svoje vnútro starostlivosťou o iných a prispieť ku skvalitneniu života v podniku, prispieť svojím dielom k želanému pokroku v našej krajine. Život sa s nikým nemazná, ale sme tu hlavne preto, aby sme zásahy nepriazne života zmiernili vlastnou usilov-nosťou a pomohli tým, ktorí pomoc potrebujú.

Štefan Kassay

Kto sú naši čitatelia?

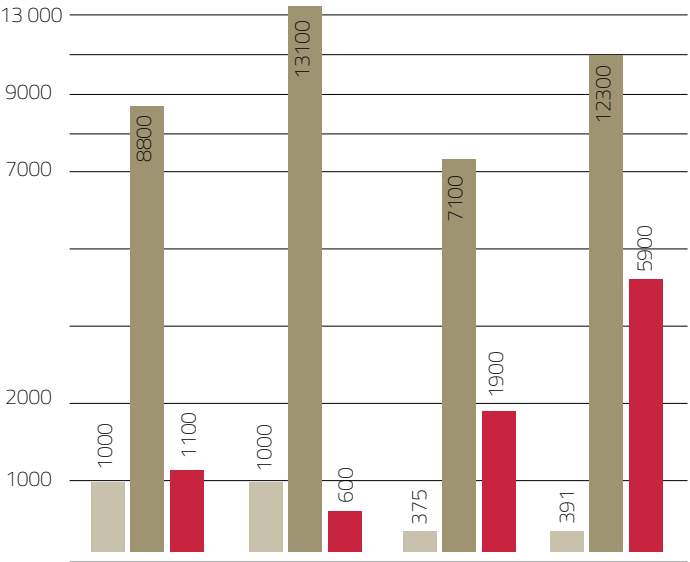


Slovensko	56 %
Canada	20 %
Czech Republic	6 %
USA	2 %
UK	2 %
Iné	14 %

Časopis je k dispozícii aj v elek-tronickom kiosku www.sk-bc.ca/citajteslovo. Každé z prvých 15 čísel si prečítalo priemerne viac ako 800 čitateľov. Čitateľnosť elektronickej verzie časopisu sa v uplynulých 2 rokoch však rapídne zvýšila. Môže-me sa pochváliť, že priemerný počet “on-line” čitateľov sa zvýšil na viac ako 5,000.

Naši čitatelia, ktorí navšte-vujú digitálny kiosk, prichá-dzajú z celého sveta. Najviac, viac ako polovica, ich je zo Slovenska, pätina je z Kana-dy, desatina z Česka, USA a Anglicka a zbytok z ostatných krajín sveta.

Čítanosť Slova



2007-8 2009-10 2011-12 2013-14

- Priemerný počet distribuovaných farebných výtlačkov jedného čísla
- Priemerný počet vytlačených farebných strán pre jedno číslo
- Priemerný počet on-line návštevníkov jedného elektronického čísla

Pozvánka do spolupráce



Odberateľ

www.sk-bc.ca/hardcopy

www.sk-bc.ca/citajteslovo



Autor

www.sk-bc.ca/author



Sponzor

www.sk-bc.ca/sponsor



Inzerent

www.sk-bc.ca/advertise



Distribútor

www.sk-bc.ca/distribute

Yours and only SLOVAK connection for all your residential real estate needs



Your ROCK SOLID BRIDGE to your dreams

Olga (Michel) SLOVAK
 Cell: 778-388-2281
 Office: 778-297-3000
 slovakolga@shaw.ca

TEAM 3000 REALTY LTD.
3000

Slovenská sv. omša

**je každú nedeľu o 11.00 hodine
v Kostole sv. Cyrila a Metoda**

472 East 8th avenue
New Westminster

tel. (604) 526-7351
<http://www.cyrilmetod.org>



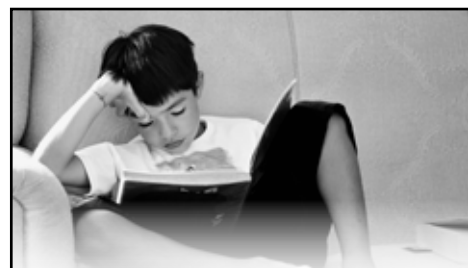
**Looking to buy or sell
a home?**

Call **Diana Janek**
for a **FREE** consultation or
a **FREE** home evaluation

604-379-9873



WestCoast Realty
You've found a home



Slovo z Britskej Kolumbie

Pridajte sa k nám

ako autor

▪ www.sk-bc.ca/contact

ako sponsor

▪ www.sk-bc.ca/donate

ako inzerent

▪ www.sk-bc.ca/pricelist

ako odoberateľ tlačeneho Slova

▪ www.sk-bc.ca/subscribe_slovo

ako distribútor tlačeneho Slova

▪ www.sk-bc.ca/contact

ako odoberateľ elektronického Slova

▪ www.sk-bc.ca/newsletter/subscriptions

ako čitateľ on-line

▪ www.sk-bc.ca/citajteslovo



SLOVO
Z BRITSKEJ KOLUMBIE

Oslavujeme Slovákov vo svete i doma
 Tlačou i online
 Natrvalo

**Tu môže byť ponuka
Vašich služieb a výrobkov
pre Slovákov zo zahraničia
už za púhych 35 Euro.
Sú nás desaťtisíce.**

Tento výťah 24.číslo časopisu Slovo z Britskej Kolumbie si môžete prečítať vďaka bezplatnému úsiliu redakčnej rady: Jožo Starosta, Daniel Behan a Paul Stacho, vďaka autorom článkov: Mária Eškut, Jozef Starosta, Paul Stacho, Milan S. Ďurica, Zuzana Pavelcova, Michal Hronec, Tomáš Hupka, Mária Škultétyová, Jano Klimas, Ján Balko, Milan Podlucky, Olga Slobodníková, Veronika Pullmannová, Vlado Gregor, Maja Strakova, Lucia Kubicova, Jaromír, Lubomír Lehotský, Mawutodzi K. Abissath, Vilma Oravcová, Petr Piňha, Lojzo Škoda, Vladimír Dudlák, Marika Kovalčíková, Juraj, Štefan Vranka, zálesák Charles, Jozef Janek, Vendelín Klein, Štefan Kassay, ktorí prispeli svojím článkom bez nároku na odmenu, vďaka štedrosti sponzorov: Torra Enterprises Ltd., Olga Slovák, Juraj Kopanický, Etela Neumann, Diana Janek, Zuzana Klepl, Car 1 Rental, Viera Carnogursky, Nezvalova, Katarína Starosta, Libuša Kasanič, Helen Maros, Dusan Benický, Ján Čarnogursky, Štefan Boschnak, ktorí nás podporili finančne alebo svojím inzerátom.



SLOVO
Z BRITSKEJ KOLUMBIE

Kiosk časopisu Slovo z Britskej Kolumbie
www.sk-bc.ca/citajteslovo

Traveling to Slovakia?

Try **CAR ONE** Car Rental!

Vienna - Bratislava - Budapest - Praha - Košice



FREE GPS &
MOBILE PHONE



1 car one
Car Rental

Contact us:

Tel.: 011-421-907-70-92-91

E-mail: carone@carone.sk

<http://www.carone.sk>

WE ACCEPT

